

Europeiska gemenskapernas officiella tidning

ISSN 1024-3046

C 155

fyrtiofjärde årgången

29 maj 2001

Svensk utgåva

Meddelanden och upplysningar

Informationsnummer

Innehållsförteckning

Sida

I Meddelanden

.....

II Förberedande rättsakter

Ekonomiska och sociala kommittén

Marssessionen 2001

2001/C 155/01	Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 94/25/EG om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar i fråga om fritidsbåtar"	1
2001/C 155/02	Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet: skydd av flygpassagerarnas intressen i Europeiska unionen"	6
2001/C 155/03	Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av .EU som toppdomän på Internet"	10
2001/C 155/04	Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Den europeiska politiken för gränsöverskridande samarbete och erfarenheter av programmet Interreg"	12

Pris: 19,50 EUR

SV

(Fortsättning på nästa sida)

2001/C 155/05	Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets rekommendation om genomförandet av en integrerad förvaltning av kustområden i Europa"	17
2001/C 155/06	Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets direktiv om miniminormer för att ge tillfälligt skydd vid massiv tillströmning av fördrivna personer och om åtgärder för att främja en balans mellan medlemsstaternas insatser för att ta emot dessa personer och bära följderna av detta"	21
2001/C 155/07	Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om tjänstepensionsinstituts verksamhet"	26
2001/C 155/08	Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska livsmedelsmyndigheten och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet"	32
2001/C 155/09	Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om: — "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om livsmedelshygien", — "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av särskilda hygienregler för livsmedel av animaliskt ursprung", — "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av närmare bestämmelser för genomförandet av offentliga kontroller av produkter av animaliskt ursprung avsedda att användas som livsmedel", — "Förslag till rådets förordning om fastställande av djurhälsoregler för tillverkning, utsläppande på marknaden och import av produkter av animaliskt ursprung avsedda att användas som livsmedel", och — "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om upphävande av vissa direktiv om livsmedelshygien och hygienkrav för tillverkning och utsläppande på marknaden av vissa produkter av animaliskt ursprung avsedda att användas som livsmedel och om ändring av direktiven 89/662/EEG och 91/67/EEG"	39
2001/C 155/10	Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Fri rörlighet för arbetstagare på inre marknaden" (Observationsgruppen för inre marknaden)	47
2001/C 155/11	Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Ekonomiska och sociala kommittén, Regionkommittén och Europeiska centralbanken — Praktiska aspekter på euron: aktuell situation och kommande uppgifter"	57
2001/C 155/12	Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Lönediskriminering av kvinnor"	65

<u>Informationsnummer</u>	Innehåll (Fortsättning)	Sida
2001/C 155/13	Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om undantag från vissa bestämmelser i förordning (EG) nr 2792/1999 om föreskrifter och villkor för gemenskapens strukturstöd inom fiskerisektorn"	72
2001/C 155/14	Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om genomförandet av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget och om ändring av förordningarna (EEG) nr 1017/68, (EEG) nr 2988/74, (EEG) nr 4056/86 och (EEG) nr 3975/87 (Förordning om tillämpning av artiklarna 81 och 82 i fördraget)"	73
2001/C 155/15	Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om gemenskapspatent"	80

II

(Förberedande rättsakter)

EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 94/25/EG om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar i fråga om fritidsbåtar"

(2001/C 155/01)

Den 7 november 2000 beslutade rådet att i enlighet med artikel 95 i EG-fördraget rådfråga Ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Sektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som ansvarat för det förberedande arbetet, antog sitt yttrande den 14 mars 2001. Föredragande var Sergio Colombo.

Vid sin 380:e plenarsession den 28 mars 2001 antog Ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 99 röster för en mot och en nedlagd röst.

1. Utgångspunkter och syften

1.1. Kommissionens förslag till ändring av direktiv 94/25/EG, som fullständigt trädde i kraft i juni 1998 efter en övergångsperiod på fyra år, är motiverat eftersom det är nödvändigt att vid ritning och konstruktion av fritidsbåtar följa harmoniserade bestämmelser om avgasutsläpp och buller från motorerna.

1.2. I förslaget återupptas de riktlinjer för miljöpolitik och hållbar utveckling som föreslogs under Europeiska rådets möte i Cardiff i juni 1998 och som rådet (industri) i november 1999 gjorde till sina i rapporten "Integrering av hållbar utveckling i Europeiska unionens industripolitik".

1.3. Eftersom det saknats initiativ på gemenskapsnivå har vissa medlemsstater fattat självständiga beslut om att i direktiv 94/25/EG införa en rad miljöaspekter. Mot bakgrund av detta verkar det nödvändigt att genomföra en snabb harmonisering för att motverka att enskilda nationella initiativ blir till handelshinder och kränker principen om fri rörlighet för varor.

1.4. Även om föroreningarna från fritidsbåtar närmast är marginella i relation till de samlade utsläppen, har de betydelse för luftkvaliteten i områden med hög koncentration av sådana båtar. Utsläppen består nämligen av kolväten och kväveoxider, som är kända ozonprekursorer.

1.5. Den andra faktor som tas upp i förslaget, bullret, är en av de negativa effekter som uppmärksammas mest. Många medborgare anser just att buller som förorsakas av trafik, industrier och fritidsaktiviteter är det största lokala miljöproblemet. Det buller som främst orsakas av vattenskotrar har en särskild betydelse på grund av att dessa fordon rör sig upp och ner och hoppar på vågorna, vilket gör bullret ännu mer störande och ibland till och med outhärdligt.

1.6. Båda faktorerna påverkar även floran och faunan negativt när fordonen förs fram i avlägsna områden som fungerar som häckningsplatser och parningsplatser för vilda djur.

1.7. Det problem som tas upp i direktivet är mycket omfattande eftersom stränderna till de farbara sjöarna och floderna i EU och närliggande länder (såsom Schweiz och Liechtenstein) täcker en så stor yta och det stora beståndet med fritidsbåtar (se tabell 1) är konstant. Båtarna tillverkas av en industri som inom EU är viktig från teknik- och sysselsättningssynpunkt eftersom den står för 33 % av hela världsproduktionen.

Tabell 1

Båtbeståndet i Europa 1998

Segelbåtar:	821 506
Motorbåtar:	3 628 000
Gummibåtar:	170 000 (utöver dem som tillhör motorbåtar)
Vattenskotrar:	10 700
Totalt:	4 630 206

ICOMIA:s (International Council of Marine Industries Association) beräkningar

2. Kommissionens förslag

2.1. Med sitt förslag avser kommissionen att ändra direktiv 94/25/EG och erkänner därmed behovet av att på gemenskapsnivå reglera avgasutsläpp och buller från fritidsbåtar.

2.2. Förslaget grundar sig på artikel 95 i fördraget (inre marknaden), eftersom det syftar till att garantera att ett harmoniserat förfarande tillämpas inom EU när det gäller de väsentliga konstruktionskrav för vattenskotrar som ligger inom direktivets behörighetsområde.

2.3. Det viktigaste syftet med ändringarna är att tillämpa en harmoniserad lagstiftning för avgasutsläpp och buller från sådana fordon, genom att införa jämförbara krav i form av förfaranden för bedömning av överensstämmelse. Det slutgiltiga målet är att tillhandahålla hälsoskydd och garantier för medborgarnas välbefinnande, och att motverka handelshinder så att den inre marknaden kan fungera korrekt.

2.4. Om kraven i de olika nationella regelverken skiljer sig mycket åt, skulle tillämpningen av dem kunna utgöra ett handelshinder och man skulle inte kunna garantera ett enhetligt hälsoskydd på gemenskapsnivå.

2.5. De nationella förordningarna om avgasutsläpp och buller från båtar är följande:

- Sjöfartsordningen för Bodensjön (etapp 1) av den 1 januari 1993.
- Sjöfartsordningen för Bodensjön (etapp 2) av den 1 januari 1996.
- Lagstiftningen för Brandenburg.
- Den svenska lagen som har skjutits upp i avvaktan på gemenskapsreglerna.

Det har även tagits initiativ i andra av EU:s medlemsstater, men de är för närvarande uppskjutna.

För att dessa förordningar skall kunna inriktas på ett gemensamt förfarande och garantera ett enhetligt skydd krävs ett direktiv som innebär en harmonisering på området avgasutsläpp och buller från båtar.

2.6. Kommissionens förslag är resultatet av en lång samrådsprocess under vilken alla parter som berörs av direktivet [medlemsstaterna, branschen, användarna och CEN⁽¹⁾] har hörts och har fått komma med kommentarer och krav i frågan. De insatser som föreslås är viktiga för en välfungerande inre marknad och för medborgarnas hälsoskydd, välbefinnande och livskvalitet, och genom att de förenar industripolitik och miljöskydd är de avsedda att ingå i den viktiga politiska process för hållbar utveckling som inletts i och med den senaste gemenskapslagstiftningen.

2.7. Med hänsyn till den tekniska och konstruktionsmässiga utvecklingen inom de företag som tillverkar fritidsbåtmotorer och inom båtindustrin, föreslår kommissionen att direktivet skall ge möjlighet att företa alla ändringar som är nödvändiga när det gäller tekniska aspekter och gränsvärden för avgasutsläpp, och att detta skall ske genom en "föreskrivande kommitté". Det underförstås dock att för alla andra ändringar av direktivet som ändrar dess syfte skall det formella förfarandet vara obligatoriskt.

2.8. Direktivet karakteriseras av förfarandena för bedömning av överensstämmelse. Man bör ha i åtanke att fritidsbåtindustrin till största delen består av små och medelstora företag som tillverkar små serier med olika båtmodeller, vilka dock har liknande tekniska egenskaper. För att minska kostnaderna för bedömning av överensstämmelse, samtidigt som de fastställda kraven uppfylls, har begreppet "referensbåtar" införts.

⁽¹⁾ Europeiska standardiseringsorganisationen.

2.9. Det skall utarbetas en förteckning över referensbåtar som efter ett test i enlighet med ISO 14509 visar sig uppfylla kraven. Förteckningen skall ligga till grund för en jämförelse med andra båtar, utifrån klara parametrar för största tillåtna avvikelse. Detta förslag skall ge branschen tillgång till ett förfarande för bedömning av överensstämmelse som utgör ett alternativ till modul Aa⁽¹⁾.

2.10. Från en strikt teknisk synpunkt fastställer direktivet gränsvärden för avgasutsläpp från motorer, beroende på den motoreffekt som tvåtakts ottomotorer, fyrtakts ottomotorer och förbränningsmotorer med kompressionständning har.

⁽¹⁾ Intern tillverkningskontroll med provningar (bilaga VI i direktivet).

Gränsvärdena för buller fastställs beroende på effekt och typ av motor och motorinstallation.

2.11. Testmetoderna överensstämmer fullständigt med följande standarder:

— ISO 8178 för avgasutsläpp⁽²⁾.

— ISO 14509 för buller⁽³⁾.

2.12. Kraven för avgasutsläpp fastställs enbart på grundval av varierande värden i förhållande till typ av framdrivning, vilket framgår av nedanstående tabell:

⁽²⁾ Standard för avgasutsläpp från förbränningsmotorer.

⁽³⁾ Standard för buller från förbränningsmotorer.

Tabell 2

Typ	Kolmonoxid $CO=A+B/P_N^n$ g/kWh			Kolväten $HC=A+B/P_N^n$ g/kWh			Kväveoxider NO_x g/kWh	Partikulärt material
	A	B	n	A	B	n		
Tvåtakts ottomotorer	150,0	600,0	1,0	30,0	100,0	0,75	10,0	Ej tillämpligt
Fyrtakts ottomotorer	150,0	600,0	1,0	6,0	50,0	0,75	15,0	Ej tillämpligt
Förbränningsmotorer med kompressionständning	5,0	0	0	1,5	2,0	0,5	9,8	1,0

Där A, B och n är konstanter enligt tabellen, är P_N motorns nominella effekt i kW och avgasutsläppen mäts i enlighet med den harmoniserade standarden.

2.13. Båtarnas bullernivåer fastställs också beroende på motorns effekt:

Tabell 3

Motorns effekt i kW	Maximal ljudtrycksnivå = L_{pASmax} i dB
$P_N < 10$	67
$10 < P_N < 40$	72
$P_N > 40$	75

P_N = motorns nominella effekt i kW vid nominellt varvtal och

L_{pASmax} = maximal ljudtrycksnivå uttryckt i decibel.

3. Allmänna kommentarer

3.1. Kommissionens förslag går i den riktning som ESK hela tiden önskat, dvs. att problem rörande miljö och livskvalitet skall sättas i fokus i alla lagstiftningsförslag på gemenskaps-

nivå som en grundläggande förutsättning för att en hög livskvalitet skall kunna uppnås. Dessutom är det särskilt positivt att kommissionen i god tid har involverat alla berörda parter, i syfte att samla in och följa upp synpunkter och att nå fram till en ståndpunkt som så många som möjligt delar. Därför kan man inte annat än instämma i direktivets allmänna mål. ESK har dock en rad synpunkter när det gäller vikten av att skydda de små och medelstora företagens marknad i förhållande till gemenskapens inre marknad och den yttre marknaden.

3.2. Man bör så långt det är möjligt standardisera provningsförfarandena och låta dem följa enhetliga metoder, särskilt i fråga om buller. Detta innebär att man när så är möjligt låter provningarna grunda sig på test som i allmänhet utförs i tillverkarens lokaler. Det är uppenbart att när det gäller konstellationen motorer/båtar uppnås detta mål lättast om man i möjligaste mån testat motorerna där de tillverkas i stället för när båten har riggats och sjösatts. När det gäller inombords- och utombordsmotorer (med den traditionella typen av avga-

sutsläpp) kan man förmoda att den färdiga båtens bulleregenskaper uppfyller kraven när motorn har genomgått förfarandena för bedömning av överensstämmelse med gott resultat och när den har installerats på båten enligt tillverkarens instruktioner (för närmare detaljer om den föreslagna ändringen se "Särskilda kommentarer" nedan).

3.3. I direktivet ställs kravet att på båtar som redan finns på marknaden innan direktivet träder i kraft skall motorn för framdrivning bytas ut eller genomgå omfattande förändringar, eftersom de nya bullerkraven inte bara är tillämpliga på nytilverdade motorer utan även på båtar som redan är ute på marknaden.

3.4. Detta krav är svårt att tillämpa på redan tillverkade båtar, och det skulle dessutom ge två kontraproduktiva effekter:

- Båtar som redan finns på marknaden och har gamla motorer som inte uppfyller de nya avgaskraven underställs retroaktiva bestämmelser som är svåra att uppfylla för båten i dess helhet. Ägarna kan därför tänkas avstå från att byta ut motorerna även om de är i dåligt skick.
- Den sektor inom branschen som består av motortillverkare och verkstäder för motorinstallation — vilka ofta ägnar sig åt att installera nya motorer på båtar — skulle drabbas av stora förluster på grund av dessa krav.

3.5. Förfarandet är motiverat när det gäller installation av nya motorer med större effekt än de gamla. När det däremot är fråga om motorer med samma effekt kan det uppstå situationer när användaren väljer att behålla motorer som är i dåligt skick och orsakar stora föroreningar, vilket är negativt för den egna säkerheten och för miljön. Dessutom drabbas en viktig handelssektor bland de små och medelstora företagen, för vilken inte mindre än 40 % av omsättningen utgörs av installation av nya motorer (för närmare detaljer om den föreslagna ändringen se "Särskilda kommentarer" nedan).

3.6. Direktivet föreskriver obligatorisk tillämpning av tydligt definierade standarder, och båtindustrin består till största delen av små och medelstora företag för vilka kostnaden för ett certifieringsförfarande som skall utföras av tredje part (certifieringsorgan) blir alldeles för hög. Möjlighet att använda moduler för bedömning av överensstämmelse i form av självcertifiering (modul Aa eller A alltefter tillämplighet) bör därför ges (för närmare detaljer om den föreslagna ändringen se "Särskilda kommentarer" nedan).

3.7. Detta förslag skulle inte påverka kravens tekniska effektivitet eller förhindra att de uppfylldes, men det skulle bli lättare och mindre kostsamt för de små och medelstora företagen att uppfylla kraven.

3.8. ESK vill framhålla hur viktigt det är att följa den positiva tekniska utveckling som är ett resultat av forskningen om konstruktion och tillverkning av motorer i en vidare kontext. Därvid bör man ha en nära kontakt med storskalig produktionsverksamhet (se bilbranschen), eftersom motorer som används inom båtbranschen ofta anpassas för denna bransch först i ett senare skede.

3.9. Med beaktande av kravet på en databas för centraliserade uppgifter för "referensbåtar" hoppas ESK att man inom ramen för det fleråriga ramprogrammet 2002–2006 för forskning och utveckling överväger åtgärder till stöd för ett specifikt program.

4. Gemenskapens lagstiftningsprocess i förhållande till den internationella branschpolitiken

4.1. ESK instämmer i att det är viktigt att EU snarast möjligt får en särskild fritidsbåtlagstiftning både i fråga om avgasutsläpp och buller, och att denna lagstiftning innehåller harmoniserade skyldigheter och kriterier för överensstämmelse för alla medlemsstater, så att den kan bidra till en välfungerande inre marknad och till medborgarnas hälsa och välbefinnande.

4.2. När gemenskapslagstiftningen blir tillgänglig kan den bli en exakt referens inte enbart för länder som är på väg att ansluta sig till EU, utan även för de mest industrialiserade länderna inom sektorn (USA, Japan och Australien), där det fortfarande saknas en särskild lagstiftning för avgasutsläpp och buller från fritidsbåtar.

4.3. I detta sammanhang vill kommittén framhålla hur viktigt det är att kommissionen och alla organisationer som representerar sektorn samordnar sina insatser för att den framtida gemenskapslagstiftningen skall tillämpas av de internationella organen på internationell nivå, så att varje hinder för den fria konkurrensen kan förebyggas.

4.4. ESK anser att dessa organ först och främst bör hävda principen om att den ökning av sektorns produktionskostnader som de nya bestämmelserna leder till så långt möjligt skall kompenseras genom att miljön och medborgarnas välbefinnande gynnas och att lika villkor i den fria rörligheten för varor garanteras, och att denna ökning skall stimulera till forskningsprogram som är inriktade på mer miljövänliga motorer.

5. Särskilda kommentarer

5.1. Som det tidigare sagts under "Allmänna kommentarer" (se punkt 3.2 ovan) bör kraven för båtar med inombords- och utombordsmotorer med den traditionella typen av avgasutsläpp (dvs. med utsläppet inbyggt i aktern) anses vara uppfyllda om motorn har undergått de föreskrivna förfarandena för bedömning av överensstämmelse med gott resultat och har installerats ombord i enlighet med tillverkarens instruktioner.

5.2. Därför föreslås följande ändringar i direktivet:

- Artikel 1.1c (iv), bilaga I.C första stycket, bilaga I.C.1.1, bilaga I.C.2 första och andra stycket samt bilaga VI.B andra stycket: Lägg efter "utombordsmotorer" till "och inombords- och utombordsmotorer med inbyggt avgasutsläpp".
- Bilaga XV.3: Lägg efter "inombordsmotorer med drev" till "; och för inombords- och utombordsmotorer med inbyggt avgasutsläpp om den s.k. standardbåtsmetoden används".

5.3. För att klargöra de olägenheter som tas upp i "Allmänna kommentarer" (punkt 3.5), är det lämpligt att i fråga om installation av nya motorer klart skilja mellan utbyte av motorn och "omfattande motorförändringar". Det är logiskt att "omfattande motorförändringar" kräver nya kontroller, men om motorn byts ut skall det inte behövas några nya förfaranden för bedömning av överensstämmelse i fråga om buller.

5.4. Därför föreslås följande ändringar i direktivet:

- Artikel 1.3 e: Ersätt "innebär antingen en omfattande motorförändring eller utbyte av motorn för framdrivning till en annan motortyp eller annan storlek," med "innebär en omfattande motorförändring".

5.5. Utan att tillämpningen av bestämmelserna i direktivet påverkas föreslår ESK att man skall använda mindre betungande moduler för bedömning av överensstämmelse, eftersom den berörda branschen till största delen består av små och medelstora företag för vilka kostnaden för ett certifieringsförfarande som skall utföras av certifieringsorgan blir alldeles för hög.

5.6. ESK föreslår därför följande:

- Artikel 8.3 a: Låt även modul Aa tillämpas för avgasutsläpp när den harmoniserade standarden tillämpas, genom att satsen "medan den interna tillverkningskontroll med provningar (modul Aa) som föreskrivs i bilaga VI skall tillämpas när den harmoniserade standarden som omnämns i bilaga I.B avdelning 2 följs" läggs till.
- Bilaga VIII (modul C), punkt 4: Stryk den nya punkten om bedömning av överensstämmelse för avgasutsläpp. Stickkontroller för bedömningsmodul C krävs inte i andra direktiv och tas inte heller upp i direktiv 97/68/EG.

Bryssel den 28 mars 2001.

Ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Göke FRERICHs

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet: skydd av flygpassagerarnas intressen i Europeiska unionen"

(2001/C 155/02)

Den 26 juni 2000 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Ekonomiska och sociala kommittén ovannämnda förslag.

Sektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som ansvarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 6 mars 2001. Föredragande var Alexander-Michael von Schwerin.

Vid sin 380:e plenarsession den 28–29 mars 2001 (sammanträdet den 28 mars 2001) antog Ekonomiska och sociala kommittén enhälligt följande yttrande.

1. Inledning

Syftet med kommissionens meddelande om "Skydd av flygpassagerarnas intressen i Europeiska unionen" är att på ett bättre sätt skydda flygpassagerarnas intressen.

Kommissionen har inlett en kampanj för att göra passagerarna medvetna om de rättigheter de har enligt gemenskapslagstiftningen. Dessutom avser kommissionen att införa ny lagstiftning för att på ett bättre sätt skydda passagerarnas intressen. Kommissionen efterlyser också frivilliga åtaganden från flygbolagens sida, den ämnar möjliggöra jämförelser mellan flygbolagens prestationer och se till att passagerarnas intressen bevakas på ett bättre sätt.

2. Sammanfattning av innehållet i kommissionens förslag

2.1. Kommissionen har för avsikt att utfärda rättsliga föreskrifter med följande mål:

- Försenade passagerare skall kunna fortsätta sina resor under goda förhållanden: de skall ha rätt antingen till återbetalning av biljetten eller ombokning på ett annat flyg snarast möjligt.
- Vid överbokning (denied boarding) skall passagerarna få nya rättigheter: minimikrav skall fastställas när det gäller avtal för lufttransporter.
- Passagerarna skall få den information som krävs för att de skall kunna göra väl avvägda val mellan flygbolagen.

2.2. Kommissionen kommer att främja utarbetandet och antagandet av frivilliga åtaganden från de europeiska flygbolagens sida.

2.2.1. Enligt kommissionens uppfattning bör flygbolagen genom frivilliga åtaganden vidta förbättringar av servicekvaliteten över ett så brett spektrum som möjligt.

2.2.2. Vid flygförseningar skall flygbolagen ge tillräcklig service till passagerarna.

2.2.3. Flygbolagen skall förbinda sig att införa enkla förfaranden för att lämna in klagomål och förfaranden för att avgöra tvister genom förlikning.

2.3. Kommissionen kommer även att uppmuntra flygplatserna att frivilligt fastställa standarder för servicekvalitet och diskutera standarder för hur terminaler skall utformas. Kommissionen uppmanar eftertryckligt alla berörda parter att delta och att samordna sina insatser när flygbolagens och flygplatsernas ansvarsområden överlappar varandra.

2.4. Kommissionen kommer dessutom att ta följande initiativ:

- Diskutera med medlemsstaterna och passagerarnas intresseorganisationer (konsumentorganisationer) hur man bäst kan bevaka passagerarnas intressen.
- Undersöka hur försäljning och reservationer via Internet påverkar marknaden och om detta är förenligt med konkurrensbestämmelserna och uppförandekoden för datoriserade reservationssystem.
- Studera hur konkurrensen påverkas av code-sharing när det gäller individuell konkurrens, och av samordning av priser genom s.k. interlining, vid granskningen av gruppundantag för interlining.
- Bedöma hur förhållanden i kabinen påverkar passagerarnas hälsa, genom att inrätta expertgrupper som skall granska aktuella forskningsresultat och dra slutsatser om hälsorisker.

3. Kommitténs kommentarer

3.1. Kommittén välkomnar att kommissionen avser att skapa ett bättre skydd för flygpassagerare inom Europeiska unionen och håller med kommissionen om att man måste finna den rätta balansen mellan gemenskapens lagstiftning och frivilliga åtaganden från flygbolagens och flygplatsernas sida. Kommittén anser att det krävs en miniminivå av rättsligt reglerade, oeftergivliga rättigheter för passagerarna som bör kompletteras med frivilliga åtaganden från flygbolagens och flygplatsernas sida. Enligt kommitténs uppfattning bör emellertid dessa frivilliga åtaganden föreligga före maj 2001. Kommittén ansluter sig därmed till Europeiska rådets krav⁽¹⁾. Om flygbolagens och flygplatsernas frivilliga åtaganden innebär en otillräcklig reglering av konsumenternas rättigheter förespråkar kommittén en fullständig rättslig reglering. I den mån avtalet mellan passagerarna och flygbolagen regleras i flygbolagens transportvillkor måste passagerarna få omfattande information om sina rättigheter.

3.2. Avsaknaden av den föreslagna "avtalskejdan" mellan flygplatser, flygbolag och andra tillhandahållare av tjänster utgör ett centralt problem inom luftfartssektorn. Normalt sett ansvarar företag för uppkomna brister i servicen orsakade av deras underentreprenörer eller leverantörer då företagen själva kan välja ut dessa i enlighet med egna kriterier. Så är emellertid inte fallet inom luftfartssektorn. Ett flygbolag har inget inflytande över flygplatsernas tillhandahållande av start- och landningsbanor och inte heller över flygledningen. Enligt kommitténs uppfattning skulle det vara oskäligt att göra luftfartsföretagen ansvariga för brister på dessa områden. I synnerhet vad gäller flygledningen uppmanas kommissionen att lägga fram lämpliga förslag till förbättring av den rådande situationen och att genomföra dessa förslag.

3.3. I andra rättsföreskrifter finns det redan en mängd bestämmelser som skyddar passagerarna från att bli oskäligt behandlade [direktiv 93/13/EEG om oskäliga villkor i konsumentavtal⁽²⁾]. Det ankommer inte på kommissionen att genomföra dessa bestämmelser, utan det faller under de vanliga domstolarnas behörighet och i sista hand under EG-domstolen. Undersöker man de enskilda problemfall som kommissionen anger kan man konstatera att de ofta kan bedömas med hjälp av direktiv 93/13/EEG. Man måste emellertid också i möjligaste mån se till att skapa öppenhet kring konsumenträttigheter och

priser. Konsumenternas rättigheter i samband med överbokningar (denied boarding) och inställda flyg måste förbättras. Kommittén hänvisar till sitt yttrande om direktiv 93/13/EEG⁽³⁾.

3.4. Kommittén stöder uppfattningen att eventuella gemenskapsbestämmelser inte får inskränka företagens internationella konkurrenskraft. Säkerheten inom luftfartssektorn måste dock alltid ha högsta prioritet, och passagerarna skall garanteras en rimlig skyddsnivå.

3.5. Det är möjligt att boka och utfärda biljetter 365 dagar i förväg. Om den eventuella passageraren endast har gjort en viljeförklaring utan bindande verkan anser kommittén inte att det är orimligt att flygbolagen kan höja priserna. Så snart det föreligger ett bindande avtal mellan passagerare och flygbolag, eller om biljetten är betald, skall flygbolagen dock, enligt kommitténs uppfattning, inte längre kunna höja priserna.

3.6. Som kommissionen själv anger är flygbolagen i enlighet med CRS-koden (Computer Reservation System) förpliktade att informera passagerarna om vilket bolag som utför flygningen. Om det ändå föreligger en lucka i bestämmelserna föreslår kommittén att detta regleras rättsligt.

3.7. Frågan om vilka avtalsvillkor som skall tillämpas vid code-sharing regleras vanligen redan i respektive flygbolags transportvillkor. Men även med utgångspunkt i de bestämmelser som gäller enligt avtalsrätten är det alltid det avtalsslutande flygbolaget som har ansvaret, i förekommande fall vid sidan av det transporterande flygbolaget, så att passageraren redan nu alltså har en klart angiven motpart (det avtalsslutande bolaget), men ofta till och med två motparter. Av rättssäkerhetsskäl anser emellertid kommittén att det trots allt är nödvändigt med en frivillig eller lagstadgad reglering av ansvaret vid code-sharing.

3.8. Kommittén stöder förslaget att biljetter i allmänhet skall kunna överföras. Man måste säkerställa att det inte går att systematiskt gå runt villkoren för specialerbjudanden genom "fingerade" bokningar, varefter biljetterna säljs vidare till kunder som bokar i sista minuten. Dessa omständigheter skulle även kunna leda till en ökning av antalet passagerare som inte infinner sig till avgången (No-show-Rate), eftersom resebyråer inte kommer att avboka alla flygresor som kunder har reserverat för att vara på den säkra sidan, vilket kan gå ut över de passagerare som står på väntelistan för ett visst flyg. I detta sammanhang välkomnar kommittén de nya transportvillkoren från IATA (biljetters giltighetstid, mängd bagage som transporteras gratis, återbetalningar, skadeståndsansvar).

⁽¹⁾ Rådets resolution av den 2 oktober 2000 om flygpassagerares rättigheter, EGT C 293, 14.10.2000.

⁽²⁾ Rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal (EGT L 95, 21.4.1993, s. 29).

⁽³⁾ Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande om rådets förslag till direktiv om oskäliga villkor i konsumentavtal (EGT C 159, 17.6.1991, s. 34).

3.9. Reglerna för användningen av flygkuponger i en viss ordningsföljd ingår i produktutformningen och prissättningen. Man kan därmed ta hänsyn till de olika marknadsvillkoren och valutaområdena. Tidskrävande byten kan göras mer attraktiva genom att priserna sänks i förhållande till non-stop-flygningar. Om denna regel skulle bortfalla kommer luftfartsföretagen inte längre att kunna kontrollera prissättningen. Detta gäller också i de fall då man använder tur- och returkuponger i omvänd följd. Detta säkerställs för övrigt också genom IATA:s transportvillkor.

3.10. Kommittén stöder fullt ut kravet på enhetliga normer för transport av personer med funktionshinder i hela transportkedjan. Enligt kommittén är det viktigt att man även säkerställer denna enhetlighet på internationella resor. Normerna bör inbegripas i en harmonisering av de transportpolitiska villkoren för trafiken över Nordatlanten.

3.11. Kommittén stöder kommissionens förslag att förbättra de funktionshindrades rättigheter och erbjuda dem kostnadsfri assistans till och från flygplanet samt betala utgifterna för detta. Kommittén ställer sig även positiv till enhetliga och tydliga bestämmelser om restriktioner beträffande transporten av funktionshindrade, som är nödvändiga av säkerhetsskäl.

3.12. I fråga om kommissionens förslag om information till flygpassagerarna anser kommittén att flygpassagerarna skall få så mycket information som möjligt.

3.13. När det gäller förslaget om frivilliga åtaganden för att leverera bagage inom fastställda tidsgränser, är det viktigt att skilja på vem som tillhandahåller dessa tjänster. Delvis är det flygplatserna, som i synnerhet är ansvariga för infrastrukturen, men delvis också flygbolagen. Kommittén uppmanar därför kommissionen att tillsammans med den part som har det faktiska ansvaret för bagagehanteringen, fastställa frivilliga bestämmelser som leder till en förbättring på området. Som ett eventuellt argument mot en höjning av skadeståndsansvaret för bagage kan man påpeka att problemet kommer att lösas genom Montrealkonventionen. Med hänsyn till den väntade ratificeringen av Montrealkonventionen anser kommittén att frivilliga åtaganden för att direkt börja tillämpa denna skulle ligga i konsumenternas intresse.

3.14. Kommittén välkomnar utarbetandet av standarder för de europeiska flygplatserna med hjälp av ACI (Airport Council International), men som inom alla transportverksamheter är det inte realistiskt att förvänta sig att dessa standarder följs under högräkningsperioder som t.ex. just före semestrar. Standarder för hur flygterminaler skall utformas och som påverkar transittider, gångavstånd osv. skiftar beroende på lokala förhållanden och kan inte fastställas på ett godtyckligt sätt. Kapacite-

ten kan inte ökas godtyckligt. Kommittén anser att det skulle vara lämpligt om varje flygplats informerade om de frivilliga tjänster som erbjuds.

3.15. Kommittén anser att de problem som uppstår vid förseningar inte kan jämföras med de som uppstår när flyg annulleras eller när passagerare nekas ombordstigning. I princip borde ingen ersättning betalas ut vid mindre förseningar. Det finns dock anledning att överväga möjligheten att sänka biljettpriset i de fall då flygbolaget förorsakat en kraftig försening. Vid överbokningar måste den passagerare som nekats ombordstigning få ersättning. Krav måste fastställas för flygbolagen att erbjuda passagerarna service under väntetiden. Återbetalningar för flygbiljetter bör begränsas till de fall då flyget annullerats.

3.16. Kommittén är överens med kommissionen om att det kan vara problematiskt att lägga kostnaderna på den som förorsakar förseningen. Om bevis finns bör man dock kunna följa principen om att den som förorsakat förseningen betalar skadestånd. Vid beslut avseende lufttransporter måste dock säkerhetsaspekterna alltid prioriteras främst.

3.17. Kommissionens strävan att ge passagerarna en enhetlig service måste säkerställas genom lagstadgade minimistandarder. Kommittén anser dock att kommissionen bör sträva efter en hög servicenivå till flygpassagerarna och uppmana flygplatser och flygbolag att arbeta för en förbättring på området även genom frivilliga åtaganden.

3.18. Öppenheten och kvaliteten på flygbolagens och flygplatsernas service bör förbättras genom konsumentrapporter. USA som är en enhetlig marknad nämns som exempel. I EU är det dock mycket svårare att jämföra olika marknader. Det är därför endast möjligt att göra jämförelser av liknande tjänster som erbjuds av flygbolagen och på flygplatserna om dessa utförs av dem själva. För att förbättra öppenheten och kvaliteten på servicen och ge passagerarna så mycket information som möjligt måste kommissionen sörja för att ett rättvist förfarande tillämpas.

3.19. Att ange hur många biljetter som sålts till lägsta pris är inte särskilt informativt. Vid sidan av de vanliga ekonomiklasspriserna finns det ett flertal specialerbjudanden som bara erbjuds under vissa perioder. På varje flygsträcka varierar antalet flygbiljetter för lägsta pris eftersom det handlar om ett säljstyrningsinstrument som gör det möjligt att ta vara på outnyttjad kapacitet. Det är också svårt att verkligen genomföra den öppenhet i fråga om priser som krävs, eftersom priserna ändras nästan dagligen. Trots dessa problem anser kommittén att passagerarna på ett enkelt men även öppet sätt skall få så mycket information som möjligt.

3.20. Kommittén stöder kommissionens förslag om tvistlösning förutsatt att man hittar ett lämpligt förfaringssätt.

3.21. En förutsättning för att flygpassagerarnas intressen skall kunna företräddas är att man upprättar en legitim representationsform. På detta område saknas hittills passande förslag. Konsumentorganisationerna bör därför göras delaktiga i arbetet med att ta fram ett förfarande för att upprätta ett organ som representerar flygpassagerarnas intressen.

4. Slutsatser

4.1. Kommittén stöder kommissionens initiativ att skydda flygpassagerarnas intressen bättre.

4.2. Kommittén anser att det är nödvändigt att minimistandarder för passagerarnas ovillkorliga rättigheter regleras i lag och att dessa regler kompletteras med frivilliga åtaganden från flygbolagens och flygplatsernas sida. Flygbolagens frivilliga åtaganden måste dock föreligga före maj 2001. Om flygbolagens och flygplatsernas frivilliga åtaganden inte i tillräckligt stor utsträckning reglerar konsumenternas rättigheter förordar kommittén en helt lagstadgad lösning.

4.3. Både frivilliga och rättsliga bestämmelser måste syfta till större öppenhet beträffande konsumenträttigheter och priser. Konsumenternas rättigheter i fråga om överbokningar (denied boarding) måste förbättras.

4.4. Kommittén stöder förslaget att biljetter i allmänhet skall kunna överföras. Man måste säkerställa att det inte går att gå runt villkoren för specialerbjudanden genom "fingerade" bokningar, varefter biljetterna säljs vidare till kunder som bokar i sista minuten. Kommittén välkomnar för övrigt de nya transportvillkoren från IATA (biljetters giltighetstid, mängd bagage som transporteras gratis, återbetalningar, skadeståndsansvar).

4.5. Kommittén stöder kommissionens förslag att förbättra de funktionshindrades rättigheter och erbjuda dem kostnadsfri assistans till och från flygplanet samt betala utgifterna för detta.

4.6. Enligt kommittén måste kommissionen i de planerade konsumentrapporterna, som skall förbättra öppenheten och kvaliteten på flygbolagens och flygplatsernas service, sörja för ett rättvist förfarande och att jämförbara tjänster vägs mot varandra.

4.7. Kommittén stöder kommissionens förslag om tvistlösning förutsatt att man hittar ett lämpligt förfaringssätt.

4.8. Kommittén anser det lämpligt att göra konsumentorganisationerna delaktiga i upprättandet av ett organ som representerar flygpassagerarnas intressen.

4.9. Enligt kommittén skulle därmed både kommissionens målsättning samt konsumenternas, arbetstagarnas och arbetsgivarnas intressen i Europa tillgodoses.

Bryssel den 28 mars 2001.

Ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Göke FRERICHs

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av .EU som toppdomän på Internet"

(2001/C 155/03)

Den 15 januari 2001 beslutade rådet att i enlighet med artikel 156 i EG-fördraget rådfråga Ekonomiska och sociala kommittén yttrande om ovannämnda förslag.

Sektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som ansvarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 6 mars 2001. Föredragande var Peter Morgan.

Vid sin 380:e plenarsession den 28–29 mars 2001 (sammanträdet den 28 mars 2001) antog Ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 97 röster för och 1 röst emot.

1. Inledning

1.1. Ekonomiska och sociala kommittén ställer sig mycket positiv till förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av .eu som toppdomän på Internet. Kommittén anser att detta initiativ utgör ett väsentligt bidrag till eEurope⁽¹⁾.

1.2. Genom förordningen ges kommissionen i uppdrag att inrätta toppdomänen .eu, och villkoren fastslås för detta, vilket bland annat omfattar att utse en registerorganisation. Dessutom upprättas allmänna riktlinjer för driften av registret.

1.3. Det ingående tekniska och politiska förberedelsearbetet har gjorts av en tillfällig styrgrupp (Interim Steering Group, ISG) i Europeiska gemenskapens deltagarpanel (EC-POP)⁽²⁾.

1.4. Den tillfälliga styrgruppens arbete har fått särskild uppmärksamhet, bland annat dess analys av registrets operativa och tekniska aspekter, avtalsförhållandena mellan kommissionen och registerorganisationen och olika alternativ för hur organisationen skulle kunna se ut.

2. Registret

2.1. Registerorganisationen skall ha tre huvuduppgifter:

- a) Att vara den instans som är juridiskt ansvarig för registret.

- b) Att genomföra de allmänna riktlinjer, principer och förfaranden avseende toppdomänen .eu som föreskrivs i förordningen eller som antagits av kommissionen i enlighet med det samrådsförfarande som avses i förordningen.
- c) Att organisera, administrera och förvalta toppdomänen .eu samt underhålla databaser, registrera domännamn, driva namnservrar och fördela zonfiler för toppdomänen.

2.2. Registerorganisationen skall vara en icke-vinstdrivande organisation som drivs i allmänhetens intresse.

2.3. Den tillfälliga styrgruppens förslag för inrättandet av den föreslagna registerorganisationen är mycket lämpliga (se kapitel 2 och 3). ESK stöder särskilt förslagen om valet av registratorer i avsnitt 3.4.

2.4. ESK stöder de definitioner av "registerorganisationens egenskaper" och "registerorganisationens skyldigheter" som ges i artiklarna 2 och 3 i den föreslagna förordningen.

3. Allmänna riktlinjer

3.1. Den detaljerade registreringspolicyn kommer, med förbehåll för vissa skyddsåtgärder, att fastslås av registerorganisationen i samråd med kommissionen och i enlighet med avtalsbestämmelserna. Dessa skyddsåtgärder skulle till exempel kunna innebära att gällande lag på gemenskapsnivå och nationell nivå och den tekniska och operativa "bästa praxis" som fastslås emellanåt av Icann (Internet Corporation for Assigned Names and Numbers) och IANA (Internet Assigned Numbers Authority) respekteras. I rapporten från ISG diskuteras möjliga alternativ för registerorganisationens registreringspolicy samt de olika alternativen för skapandet av generiska huvuddomäner⁽³⁾.

⁽¹⁾ EGT C 123, 25.4.2001.

⁽²⁾ "The Dot EU TLD Registry Proposal", <http://www.ec-pop.org/1009prop/index.htm>.

⁽³⁾ Se även KOM(2000) 202 slutlig "Organisation och förvaltning av Internet — Internationella och europeiska politiska frågor 1998–2000" av den 11 april 2000.

3.2. I samband med detta konstaterar ESK att kommissionen för närvarande undersöker följande frågor:

- a) Definiering av det namnutrymme som skall reserveras för EU-institutionerna.
- b) Reservering av namn med anknytning till Europeiska unionen på alla relevanta språk.

ESK kommer att informera kommissionen om sina önskemål i dessa frågor.

3.3. ESK ställer sig bakom de regler om allmänna riktlinjer som beskrivs i artikel 4.

4. Allmänna kommentarer

4.1. ESK stöder förslaget om att kommissionen biträds av den kommitté som skall inrättas genom det föreslagna direkti-

vet om ett gemensamt regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster⁽¹⁾.

4.2. ESK ställer sig bakom förslaget om att gemenskapen skall behålla alla rättigheter, även rättigheter till immateriell egendom, i anslutning till toppdomänen.

4.3. ESK håller med om att kommissionen behöver budgetanslag för att kunna bibehålla kontrollen över riktlinjerna för registerorganisationens verksamhet, och kommittén anser att de summor som föreslås är lämpliga.

4.4. ESK förväntar sig att bli rådfrågad om den framtida utvecklingen av registerorganisationen för toppdomänen .eu.

5. Slutsatser

5.1. ESK välkomnar förslaget om EU som toppdomän på Internet och hoppas att det snabbt kan förverkligas, med beaktande av rekommendationerna från ISG.

⁽¹⁾ KOM(2000) 393 slutlig. Se EGT C 123, 25.4.2001.

Bryssel den 28 mars 2001.

Ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Göke FRERICHs

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Den europeiska politiken för gränsöverskridande samarbete och erfarenheter av programmet Interreg"

(2001/C 155/04)

Den 11 juli 2000 beslutade Ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 23.3 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande om: "Den europeiska politiken för gränsöverskridande samarbete och erfarenheter av programmet Interreg".

Sektionen för Ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning, som ansvarat för kommitténs arbete i detta ärende, antog sitt yttrande den 13 mars 2001. Föredragande var Paulo Barros Vale.

Vid sin 380:e plenarsession den 28–29 mars 2001 (sammanträdet den 28 mars) antog Ekonomiska och sociala kommittén enhälligt följande yttrande.

1. Inledning

1.1. I detta yttrande analyserar Ekonomiska och sociala kommittén erfarenheterna av det praktiska genomförandet av Interreg, gemenskapsinitiativet för gränsöverskridande samarbete. Tanken är att detta kan göra programmet ännu mer effektivt och verkningsfullt, genom att de ändringar som eventuellt behövs kan föras in i programmet.

1.2. I december 1999 lade kommittén fram ett yttrande⁽¹⁾ om kommissionens förslag beträffande Interreg III⁽²⁾. På grund av att yttrandet utarbetats under tidspress behövdes en tilläggsstudie om den praktiska erfarenheten av tidigare tillämpning av denna typ av gemenskapsinitiativ. Därför har föreliggande yttrande utarbetats.

1.3. För att utarbeta detta dokument har kommittén vänt sig till de regionala myndigheter som förvaltar programmet i medlemsstaterna samt till olika aktörer i slutledet. Vi bad dem redogöra för sina åsikter och erfarenheter, och dessa återges i detta dokument. De kompletteras av resultatet av den utfrågning som hölls den 19 december 2000 samt av resultatet av den enkät som genomförts.

2. Allmänna kommentarer

2.1. Kommittén kan i många led av programmet notera en tydlig skillnad mellan medlemsstater som nått olika långt i sin

utveckling. Detta gäller såväl projektens utformning och art som förvaltning och förfaranden. Åsikterna om hur väl Interreg I och II har lyckats går alltså isär och kan delas in i två huvudblock som motsvarar mer respektive mindre utvecklade och/eller centraliserade länder.

2.2. Kommittén kan också konstatera att programmet ställt höga krav på de initiativtagande aktörerna. Lång erfarenhet har krävts av initiativtagarna, särskilt när det gäller att genomföra, följa och förvalta projekt, allra helst samarbetsprojekt. Detta är ett förståeligt och berömvärt krav, men det innebär att nya aktörer utan stor erfarenhet har utestängts och avstått från att utveckla och lägga fram projekt som många gånger kunde ha varit av hög kvalitet.

2.3. Kommittén anser att enklare metoder bör införas för att ge nya aktörer tillträde till programmet. Annars kommer ständigt samma aktörer att ta initiativ till samarbetsprojekt och inte lämna plats åt andra projekt som kanske är lika bra eller bättre.

2.4. Kommittén kan konstatera att det finns projekt där initiativtagarna och de deltagande parterna gjort stora investeringar innan man ansökt om stöd från Interreg, och att dessa kostnader inte har beaktats. När det rör sig om kostnader för att förbereda projektet anser kommittén att de berörda parterna bör ersättas i efterhand även om investeringarna gjordes innan ansökan lämnades in. En förutsättning för detta är att investeringarna bevisligen har anknytning till projektet och att kommissionens allmänna regler för stödberättigande har respekterats. Att inte beakta dessa kostnader kan utestänga projekt som kräver egna investeringar för exempelvis studier före ansökan, eftersom initiativtagarna inte alltid har tillräckliga egna medel för att ta på sig dessa kostnader.

⁽¹⁾ EGT C 51, 23.2.2000, s. 92.

⁽²⁾ KOM(1999) 479 slutlig.

2.5. Något annat som kommittén kan konstatera är att medlemsstaternas myndigheter har gett otillräcklig information om programmet och hur det fungerar, eller kommit med denna information alltför sent. Även om initiativtagarna får information kommer den inte i rätt tid, och det försenar genomförandet av programmet. Kommittén anser därför att medlemsstaterna bör anstränga sig mer för att i tid vidarebefordra information till de stödberättigade.

3. Särskilda kommentarer

3.1. En rad viktiga frågor kom upp när erfarenheterna av programmen Interreg I och II analyserades. Frågorna berör olika faser och delar av programmet, och kommittén anser att kommissionen bör ta dessa frågor i beaktande.

3.1.1. Ett verkligt och adekvat engagemang från samtliga regioner som deltar i ett projekt, särskilt i fråga om de olika regionala aktörernas insatser

3.1.1.1. Det finns regioner med särskilda kontor som ansvarar för gränsöverskridande frågor och främst arbetar med att stimulera samarbetet mellan gränsregioner. Där finns företrädare för många olika regionala aktörer. I dessa regioner fick sådana kontor en avgörande roll när det gällde förfarandet, och framför allt för att effektivt engagera regionerna i de projekt som berörde just dem.

3.1.1.2. I länder utan sådana kontor är svårigheterna större, eftersom programmet inte får samma inramning och uppföljning av initiativtagarna. Det har varit svårt att finna möjliga partner på andra sidan gränsen, och detta har ofta lett till att valet fallit på en partner med andra förutsättningar, inte minst i fråga om ekonomisk kapacitet. Detta innebär att alla regioner inte kunnat delta i projektet i samma utsträckning.

3.1.1.3. I många fall tycks det ha varit särskilt svårt att engagera olika regionala aktörer på grund av att det saknats en instans som samordnat det gränsöverskridande samarbetet.

3.1.1.4. Erfarenheterna från regioner med kontor för gränsöverskridande samarbete visar vilka fördelar dessa kontor

innebär. Det vore därför lämpligt att kommissionen undersöker denna fråga, för att främja att sådana kontor inrättas redan innan programmet börjar genomföras.

3.1.1.5. Graden av aktivt deltagande från regionerna avgörs av deras specifika intressen, men påverkas också av staternas politiska intressen. Dessa intressen avgör vilken typ av projekt som godkänns, i de fall då beslutsprocessen är alltför centraliserad.

3.1.1.6. Kommittén vill fortfarande att främst regionala aktörer rent praktiskt skall genomföra gemensamma projekt mellan regioner inom EU. I de regioner som gränsar till EU bör en större del av arbetet ske på nationell nivå, eftersom erfarenheten av regionalt samarbete i dessa fall fortfarande är mycket begränsad eller till och med saknas helt.

3.1.2. Avgränsningen av stödberättigade områden och detta systems för- och nackdelar, samt denna avgränsnings följder för urvalet av projekt

3.1.2.1. Kommittén tycker att det verkar okontroversiellt att fastställa stödberättigade områden med utgångspunkt i NUTS, dels för att det förenklar kommissionens förfarande, dels för att NUTS är en inarbetad och använd nomenklatur som samtliga medlemsstater är bekanta med.

3.1.2.2. I vissa fall verkar dock NUTS inte ha lämpat sig för att fastställa vilka områden som är berättigade till stöd från Interreg. Det har lett till att relevanta projekt av hög kvalitet har hamnat utanför programmet på grund av att initiativtagarnas huvudkontor inte legat i de stödberättigade områdena.

3.1.2.3. Kommittén anser därför att man borde utgå från principen om att kriteriet gäller vilken region eller vilka regioner som skulle ta emot stöd för projektet/projekten, det vill säga att projektet skulle uppfylla kriteriet om stödberättigat område om fördelarna kommer stödberättigade områden tillgodo. Detta system användes i vissa områden under de tidigare programmen, och det gav ganska goda resultat.

3.1.2.4. Åtgärdernas karaktär måste emellertid bevaras, för att inte programmets principer och mål skall äventyras. Det måste alltså vara frågan om gränsöverskridande samarbete.

3.1.3. Handlingsutrymmet inom program- mets olika delar ställt mot projektens bredd

3.1.3.1. Kommittén noterar att vissa projekt hade sådan bredd att de inte passade in i någon programdel utan snarare uppfyllde vissa kriterier i flera olika delar. Denna bredd innebar i de flesta fall att projekten inte godkändes eller att de klövs i flera delprojekt som var för sig passade in i en viss del. Detta visar hur oflexibla urvalskriterierna är.

3.1.3.2. ESK anser att sådana tillvägagångssätt inte på något vis bidrar till att programmet blir framgångsrikt, eftersom de ibland förvanskar projektens mål och till och med kan sänka kvaliteten. (Man får inte glömma att det är svårare att förvalta flera projekt än ett enda integrerat projekt).

3.1.3.3. Kommittén anser också att hinder i samband med handläggningen av ansökningarna och projektanalysen kan avskräcka initiativtagarna, som får se en redan långsam och invecklad process kompliceras ytterligare. Även på grund av detta kan bra och viktiga projekt falla bort, trots att de har mycket stora möjligheter att uppnå Interreg-programmets mål.

3.1.3.4. Ännu en gång konstateras att urvalskriterierna för projekten måste göras mer flexibla för att värdefulla och relevanta projekt inte skall riskera att bli utan stöd.

3.1.4. Hinder orsakade av skillnader mellan de olika deltagande regionernas eko- nomiska struktur, rättsliga bestä- melse, förvaltningsregler och förfar- anden

3.1.4.1. Med utgångspunkt i tidigare erfarenheter konstaterar kommittén att ländernas olikartade lagstiftning försvårar genomförandet av projekten. Kommittén anser att de som ansvarar för genomförandet av programmet borde känna sig manade att skapa en gemensam standard som möjliggör samordning av medlemsstaternas riktlinjer och förfaranden för att göra förfarandet så effektivt som möjligt, särskilt när det gäller handläggningen av ansökningar, analys av projekten och beslut om vilka som skall få stöd.

3.1.4.2. Även när det gäller områdenas ekonomiska struktur utgör olikheterna ett hinder. Det blir omöjligt att finna gemensamma utvecklingsvägar för att definiera konkreta gemensamma projekt.

3.1.4.3. I fråga om den fas då projekten skall analyseras och godkännas konstaterar kommittén att ländernas olika förfaranden och regler i vissa fall innebar att behandlingen av ärendet drog ut på tiden och i andra fall till och med ledde till att projekten lades ner.

3.1.4.4. Om verkligt samarbete skall bli möjligt anser kommittén att det är lämpligt att fastställa en gemensam standard för att underlätta förbindelserna mellan regioner. Därför måste kommissionen främja att regioner tillnärmar sina rutiner och förfaranden, och även sin lagstiftning. Det är värt att närmare undersöka om kommissionens kan främja överenskommelser mellan gränsregioner om att införa gemensamma regler beträffande Interreg. Detta har redan med framgång prövats i några regioner.

3.1.4.5. ESK noterar att denna situation är ännu besvärligare i de regioner som gränsar till EU, eftersom det redan finns regler och normer som tillämpas i samtliga medlemsstater men inte delas av EU:s grannländer. Kommittén anser att kommissionen bör öka sina ansträngningar i fråga om dessa regioner för att göra samarbetet effektivt.

3.1.4.6. Kommittén anser att gemensamma samarbetsstrukturer (för förvaltning, utbetalningar och stöd till programmet) skulle möjliggöra gemensamma regler för förvaltning av projekten. Det skulle vara ett sätt att överbrygga olikheterna och göra programmet effektivare.

3.1.5. Kommissionens deltagande i program- mets olika skeden, från utformning till urval och övervakning av projekt

3.1.5.1. Kommittén anser att en decentralisering av förfarandena när det gäller Interreg leder till att genomförandet av programmet blir effektivare och mer verkningsfullt. Kommissionen och medlemsstaternas centrala förvaltningar bör i mindre grad ägna sig åt att bedöma projekt och i stället koncentrera sig på utformningen av programmen.

3.1.5.2. Dessutom får alltför stor aktivitet från de centrala förvaltningarnas sida en hämmande effekt på de regionala aktörerna.

3.1.5.3. Kommittén menar dock att det i vissa situationer är nödvändigt att kommissionen intar en mer synlig roll och tydliggör programmets målsättningar för att förhindra att medlen utnyttjas för andra ändamål, exempelvis av de centrala förvaltningarna i medlemsstaterna.

3.1.5.4. ESK anser att ett större engagemang från kommissionens sida i utformningsskedet är viktigt, också med tanke på att även Interreg utgör en mekanism som omsätter gemenskapspolitiken och EU:s principer i handling och därför bör avspegla Europeiska unionens allmänna riktlinjer.

3.1.5.5. Kommissionen bör också förstärka sin roll när det gäller samordning och stöd till de programansvariga på regional nivå.

3.1.6. Tidsperspektiv för programmet, från utformning till slutskedet i projektens genomförande

3.1.6.1. Kommittén kan utifrån tidigare erfarenheter av hur Interreg-projekt genomförts konstatera att det förekommer förseningar på olika nivåer som tyvärr gör förfarandena onödigt långdragna.

3.1.6.2. På grund av att information om programmet inte nått fram i tillräckligt god tid har det hänt att förseningar uppstått i genomförandet av programmet. Kommittén ser sig återigen tvungen att påpeka att det krävs förbättrade rutiner så att information av hög kvalitet snabbt når ut till medlemsstaterna.

3.1.6.3. Kommittén konstaterar också att en ytterligare faktor som spelar in när det gäller förseningar är skillnaderna i förfaranden i de olika medlemsstaterna. Kommissionen uppmanas därför återigen att särskilt uppmärksamma detta förhållande och behovet av tillrättaläggande åtgärder.

3.1.6.4. De största förseningarna har kunnat konstateras vid handläggningen av projekten, vilket som ovan nämnts beror på att förfarandena skiljer sig åt i de olika medlemsstaterna, samt under kontrollfasen inför utbetalning av stödmedel.

3.1.6.5. För att göra förfarandena smidigare anser kommittén att det eventuellt vore motiverat att utöver en enda gemensam förvaltningsmyndighet även ha en enda gemensam utbetalningsmyndighet.

3.1.6.6. Det är också värt att påpeka att godkännande av projekten tar ännu längre tid i länder med mer centraliserat beslutsfattande, vilket också föranleder kommittén att föreslå en ökad decentralisering av programmet.

3.1.6.7. Slutligen vill vi i detta sammanhang framhålla att de långdragna förfarandena ofelbart leder till att tiden som återstår för att genomföra projekten blir kortare, vilket inverkar negativt på hela programmet. Kommissionen måste därför begrunda dessa frågor för att förbättra möjligheterna att hålla programmets tidsramar och följaktligen vinna i effektivitet.

3.1.7. Fördelning av Interreg-stöd på olika kategorier av initiativtagare

3.1.7.1. Under Interreg-programmets tidigare genomförandeperioder har kommittén kunnat konstatera att det finns en övervikt av centrala förvaltningar bland det totala antalet initiativtagare till projekten i mindre utvecklade stater.

3.1.7.2. Kommittén anser att de projektförslag som kommer från centrala förvaltningar bör granskas ingående för att ge insyn i hur fondmedlen används, eftersom dessa projekt många gånger avviker från programmets främsta målsättning, nämligen gränsöverskridande samarbete. Det är viktigt att Interreg-programmets grundläggande målsättningar inte får stå tillbaka för de centrala förvaltningarnas prioriteringar. Även detta problem är mer påtagligt i länder där programförvaltningen är mer centralstyrd.

3.1.7.3. I detta sammanhang vill ESK också uppmärksamma de stora svårigheterna för nyare privata organ att få tillgång till programmet. De får ofta avslag på grund av sin ringa erfarenhet av att förvalta, följa och genomföra projekt av detta slag. Kommittén anser det också vara viktigt, vilket också anförts ovan, att man använder sig av förenklade metoder för att granska de minst erfarna initiativtagarna och kanske på ett mer ingående sätt följa de projekt som de initierat.

3.1.8. Projektens fortlevnad efter Interreg-programmets slut

3.1.8.1. Kommittén kan konstatera att ett stort antal av de projekt som finansieras av Interreg upphör vid programtidens slut.

3.1.8.2. Dessutom konstaterar kommittén att en del av de projekt som fortgår efter programmets slut finansieras genom offentliga anslag.

3.1.8.3. Kommittén anser att ett projekts självbärande förmåga bör ha stor betydelse i urvalsförfarandet. Faktum är att man genom att tillåta genomförandet av projekt som är "stödberoende" frångår initiativtagarna deras ansvar, något som verkligen inte bidrar till utveckling av initiativförmågan eller att få till stånd ett effektivt samarbete.

3.1.8.4. Kommittén är av den åsikten att Interreg skall användas till att skapa samarbetsformer, i detta fall i gränsregioner, som har kraft att fortgå helt utan gemenskapsfinansiering eller offentligt stöd och som är självbärande, vilket leder till att programmet får ett mer bestående resultat.

3.1.9. Medverkan av arbetsmarknadens parter och andra intresseorganisationer i programmets olika faser

3.1.9.1. Kommittén kan konstatera att i vissa medlemsstater har arbetsmarknadens parter och andra intresseorganisationer inte deltagit i någon större omfattning under utformningen och det praktiska genomförandet av programmet.

3.1.9.2. För att programmet och de projekt som omfattas av det verkligen skall genomföras med en nära koppling till den sociala och ekonomiska verklighet som de avser att förbättra, anser kommittén att det behövs ett fortlöpande deltagande av arbetsmarknadens parter och andra intresseorganisationer i de olika berörda regionerna. Kommissionen bör se till att medlemsstaterna förverkligar detta.

4. Slutsatser

4.1. Analysen av de hittills gjorda erfarenheterna av Interreg väcker att antal viktiga frågor som vi här vill framhålla:

4.1.1. En genomgång av olika aspekter i samband med programmet och dess genomförande visar på att det förekommer tydliga skillnader mellan mer och mindre utvecklade länder, vilket innebär att de senare har större svårigheter att genomföra och förvalta programmet. Kommittén anser att

kommissionen snarast bör analysera detta förhållande för att stödja de mindre utvecklade länderna, så att de kan förbättra genomförandet av programmet och uppnå större effektivitet och bättre resultat i detta arbete.

4.1.2. En annan viktig fråga gäller den bristande flexibiliteten i urvalskriterierna för projekten, vilken, som påpekats ovan, kan utestänga projekt och initiativtagare som är dugliga och kan erbjuda ett stort potentiellt mervärde. Kommittén menar att kommissionen måste uppmärksamma detta problem och införa en större flexibilitet i programmet.

4.1.3. Frågan om decentralisering av programmet är också viktig eftersom detta gör det möjligt för de regionala aktörerna, som har bättre kännedom om regionernas situation, att förvalta programmet effektivare genom att direkt engagera sig i samarbetet. Genom ökad decentralisering minskar dessutom risken för att de centrala förvaltningarna tar fram projekt som inte håller sig till målsättningarna för Interreg.

4.1.4. Kommittén är övertygad om att samarbete är en allt viktigare framgångsfaktor — och Europeiska unionen är inget undantag. Att främja samarbete mellan regioner som under historiens lopp delats av med gränser är en nyckeluppgift om man vill skapa en verklig union. I detta sammanhang vill kommittén även påminna om slutsatserna och analyserna i det yttrande som nyligen lades fram om gränsöverskridande utvecklingsinitiativ och Prism⁽¹⁾. Interreg är ett betydelsefullt och kraftfullt instrument för att uppnå denna målsättning. Det är viktigt att bedriva detta arbete på ett noggrant och medvetet sätt och redan i ett tidigt skede involvera de regionala aktörerna, samtidigt som man bör ta hänsyn till olikheter mellan länderna, såväl när det gäller deras ekonomiska struktur, lagstiftning och förfaranden som utvecklingsnivå.

⁽¹⁾ EGT C 116, 20.4.2001.

Bryssel den 28 mars 2001.

*Ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Göke FRERICHs

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets rekommendation om genomförandet av en integrerad förvaltning av kustområden i Europa"

(2001/C 155/05)

Den 11 september 2000 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Sektionen för Ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning, som ansvarat för det förberedande arbetet i ärendet, antog sitt yttrande den 13 mars 2001. Föredragande var José Bento Gonçalves.

Vid sin 380:e plenarsession den 28–29 mars 2001 (sammanträdet den 28 mars 2001) antog Ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 100 röster för och en nedlagd röst.

1. Inledning

1.1. Europaparlamentets och rådets rekommendation om genomförandet av en integrerad förvaltning av kustområden i Europa ⁽¹⁾ bygger framför allt på "Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet — Rapport om framstegen med demonstrationsprogrammet avseende en integrerad förvaltning av kustområden" ⁽²⁾ och "Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet om integrerad förvaltning av kustområden: en gemenskapsstrategi" ⁽³⁾.

1.1.1. Rekommendationen innehåller förslag om utarbetandet av integrerade strategier på nationell nivå och gemenskapsnivå för integrerad förvaltning av kustområden. Förslagen bygger på de mål som sätts upp i EG-fördraget och som framför allt handlar om att främja hållbar utveckling och att respektera miljön genom att bevara de befintliga resurserna.

1.1.2. Demonstrationsprogrammet omfattade ett antal projekt som genomfördes i 35 regioner som är representativa för Europas kustområden, samt sex tematiska tvärgående analyser.

1.2. Historisk betydelse

1.3. Kustområdena har genom historien varit naturliga platser för att bilda och bygga upp samhällen. Dessa områden har fortfarande stora utvecklingsmöjligheter för de moderna samhällena, och de har en viktig funktion inom många områden: jordbruk, fiskodling, fiske, fritidsaktiviteter, bevarande av naturen och den biologiska mångfalden, produktion av beståndsdelar för användning inom bioteknik etc.

2. Allmänna kommentarer

2.1. Förslaget till rekommendation pekar på följande:

- a) Den sociala, ekonomiska, miljömässiga och kulturella betydelse som dessa områden har för EU.
- b) Att förhållandena i kustområdena i Europa försämrats kontinuerligt och allt snabbare, vilket bekräftas i rapporten från Europeiska miljöbyrån.
- c) Att det är nödvändigt att skapa system för förvaltning av kustområdena som är miljömässigt hållbara, ekonomiskt rättvisa, socialt ansvarsfulla och kulturkänsliga. På så vis kan man i alla avseenden upprätthålla integriteten för de befintliga resurserna.
- d) Att kommissionen i alla sina tidigare meddelanden om denna fråga ⁽⁴⁾ framhåller att den integrerade förvaltningen bör säkerställa att alla berörda parter kan delta.
- e) Behovet av att säkerställa sammanhängande insatser på europeisk nivå, och även samarbete mellan regioner, för att bidra till att lösa problemen i gränsöverskridande kustområden. Dessa insatser bör därför införlivas i gemenskapsinitiativet Interreg.
- f) Att tidigare resolutioner från rådet ⁽⁵⁾ tydliggör behovet av samordnade europeiska åtgärder.
- g) Att kommissionen i ett meddelande ⁽⁶⁾ föreslog ett demonstrationsprogram avseende en integrerad förvaltning av kustområden, och att detta program sedermera genomfördes.

⁽¹⁾ KOM(2000) 545 slutlig.

⁽²⁾ KOM(97) 744.

⁽³⁾ KOM(2000) 547 slutlig.

⁽⁴⁾ KOM(97) 744 slutlig och KOM(2000) 547 slutlig.

⁽⁵⁾ Rådets rekommendation 92/C 59/01 och resolution 94/C 135/02.

⁽⁶⁾ KOM(95) 511 slutlig.

h) Att det med tanke på gemenskapslagstiftningens subsidiaritets- och proportionalitetsprinciper, de skiftande villkoren i kustområdena och medlemsstaterna olika rättsliga ramar krävs lämpliga riktlinjer på gemenskapsnivå för att denna åtgärd skall bli verksam.

2.1.1. Integrerad förvaltning av kustområden är en dynamisk, fortlöpande och interaktiv process vars mål är att främja en hållbar förvaltning av kustområdena och på lång sikt försöka tillvarata alla fördelar med olika slags verksamhet i dessa områden samtidigt som man tar hänsyn till deras ekologiska känslighet.

2.1.2. Rekommendationen och meddelandet presenterar en europeisk strategi med utgångspunkt i det demonstrationsprogram⁽¹⁾ som ESK kommenterade genom sitt yttrande av den 10 juni 1996⁽²⁾. Synpunkterna på föreliggande förslag är i linje med standpunkterna avseende demonstrationsprogrammet som genomfördes på initiativ av och i samarbete mellan generaldirektoraten för miljö, fiske och regionalpolitik, med deltagande från Gemensamma forskningscentret.

3. Särskilda kommentarer

3.1. En gemensam vision (I)

3.1.1. ESK kan i stort ge sitt stöd till denna punkt i rekommendationen från Europaparlamentet och rådet, men vill föreslå en text med större räckvidd:

- a) Man bör garantera ekonomiska möjligheter i de berörda områdena och främja insatser som skapar varaktiga arbetstillfällen, samtidigt som man respekterar de hållbarhetsmål som gäller hänsyn till kustområdenas särskilda miljö och biologiska/fysiska känslighet.
- b) Åtgärder för att utnyttja områdena ekonomiskt bör respektera lokalsamhällellens sociala och kulturella identitet.
- c) Med tanke på hela samhällets framtida behov av rekreation bör det garanteras att öppna landskap avsätts och utvecklas inom ramen för en balanserad och hållbar miljö- och landskapspolitik som också tar hänsyn till verksamhetens ekonomiska aspekter.

d) Med tanke på kustområdenas fysiska och miljömässiga känslighet bör man främja och trygga ekosystemens integritet samt en hållbar förvaltning av djur och växter, såväl fiskeresurser i havet som flora och fauna längs kusten och i angränsande områden.

e) Hanteringen av frågan om integrerad förvaltning bör också omfatta innanhavens mest avlägsna områden och sådana regioner som gränsar till kustregionerna inom hela EU.

3.2. Principer (II)

ESK vill göra följande kommentarer:

- a) Kommissionen framhåller att förvaltningsmodellen för kustområden bör utvecklas i ett långsiktigt perspektiv och omfatta alla sociala och ekonomiska aktörer i området. Utvecklingen i kustområdena märks inte främst på kort sikt. Den påverkas också av verksamhet i angränsande områden. Klimatförändringar kan i sig utlösa reaktioner med negativ inverkan på dynamiken och stabiliteten i kustområdet. Temperaturhöjningen har lett till högre vattenstånd, och det har negativa följder för kustens jämvikt.
- b) Enligt förslaget till rekommendation bör en integrerad förvaltning av kustområden vara interaktiv och "kunna anpassas", alltså ta hänsyn till ny kunskap som kommer fram genom analyser av hur kustområdena fungerar.
- c) Utvecklingen i kustområdena påverkas eller till och med styrs av verksamhet i angränsande områden, och därför måste förvaltningsstrategierna ta hänsyn till de särskilda lokala förhållandena: ekonomiska aktörer, berörda samhällen, ekosystemen och deras grad av stabilitet eller känslighet, möjlig påverkan på närliggande områden, farlig påverkan på själva kustområdet (transport av förorenande eller farliga ämnen, utfiskning, utsläpp som hotar den biologiska mångfalden m.m.).
- d) Alla dessa förhållanden bör betraktas och ingå i kalkylerna som input/output när verksamheten i kustområdet planeras. I denna planering bör alla berörda parter få delta.
- e) Förvaltningsmodellen är i grunden en miljöinriktad modell som tar hänsyn till områdenas känslighet och sårbarhet, men den bör för den skull inte utesluta de ekonomiska och sociala sidorna. Exempelvis kan man se på den modell som genomförts i Baie de la Rance, där havsenergin har tagits till vara i elproduktionen medan slam har

⁽¹⁾ KOM(95) 511 slutlig.

⁽²⁾ EGT C 295, 7.10.1996.

använts i tillverkningen av byggmaterial och framställningen av organiska föreningar för gödsling av odlingsmark. Även andra erfarenheter inom detta fält går att finna i Europa, och kunskaperna som dessa gett bör tillvaratas i andra geografiska områden. (Exempel: Nederländernas erfarenhet och tillämpningen av spjutspetsteknik i arbetet med att vinna marskland från havet.)

- f) Förvaltningen av kustområdena bör stödjas av övervakningssystem som ger möjlighet att kontinuerligt följa effekterna av olika faktorer som inverkar negativt på den fysiska miljön, den biologiska mångfalden eller balansen i ekosystemen på land och i vatten. Tillgången till lämplig analysteknik, system för fjärranalys med hjälp av satellit och geografiska informationssystem utgör ett grundläggande hjälpmedel för integrerad förvaltning av kustområden.

3.3. Nationell inventering (III)

3.3.1. ESK föreslår att punkt 2 formuleras enligt följande:

"Inventeringen bör omfatta alla förvaltningsnivåer (lokal, regional och nationell) och även beskriva vilket ansvar och vilken roll som ges åt 'arbetsmarknadens parter' som företrädare för medborgarna och deras socioekonomiska organisationer."

3.3.2. För att beskriva/analysera ett kustområde måste man känna till och allra helst koppla samman den övergripande regionala utvecklingspolitikens olika områden. Där ingår även landsbygdpolitiken, och det rör sig om alla olika aspekter: ekonomi, sociala frågor, forskning, utbildning, yrkesutbildning och skapande av arbetstillfällen samt politik för resursförvaltning och avfallshantering.

3.3.2.1. All insamlad information bör behandlas med ett helhetsperspektiv på kustområdet och utgöra grunden för utformandet av en övergripande politik som bidrar till ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet.

3.4. Angående punkterna IV (nationella strategier), V (samarbete) och VI (rapporter)

3.4.1. ESK håller i stora drag med om de vägledande principer som formuleras i kommissionens förslag. De rapporter som skall läggas fram bör innehålla samtliga fysiska och finansiella indikatorer för genomförande, även förberedande och uppföljande utvärderingar.

4. Rekommendationer/förslag att beakta vid formuleringen av planeringsalternativen för integrerad förvaltning av kustområden

4.1. Den integrerade förvaltningen av kustområdena bör ägna särskild uppmärksamhet åt skydd av vatten, både havet och vattendrag som rinner ut i kustområdena. Vattnet kommer att bli den sektor som utsätts för hårdast tryck från människorna, och det påverkar utvecklingen inom alla socioekonomiska sektorer. I det sammanhanget blir förvaltningen av vatten, vattenkvalitet och vattenanvändning en strategisk fråga för 2000-talet och bör därför beaktas i förvaltningen av kustområdena.

4.1.1. Klimatförändringar som orsakas av den stigande lufttemperaturen (växthuseffekten) ökar avdunstningen och därmed vattenmagasinens förluster. ESK anser därför att den integrerade förvaltningen av kustområdena bör omfatta hushållning med vatten i floder och dammar, och även att pröva nya odlingssystem som minimerar användningen av denna resurs.

4.1.2. Forskarna medger att oväder till havs och översvämningar tydligt kan kopplas till luftens temperaturhöjning, och detta påverkar den fysiska stabiliteten när det gäller kustområdena. ESK vill att integrerad förvaltning av kustområden fastställer normer för fysisk planering och bebyggelse med hänsyn till de nya situationer som kan uppstå, utan att på så sätt minska behovet av markpolitik i kustområdena.

4.2. Användningen av vattendjur och vattenväxter har ökat kraftigt i den biotekniska forskningen med tillämpning inom sjukdomsbehandling. ESK anser att den integrerade förvaltningen av kustområdena bör lägga stor vikt vid bevarandet av de marina organismer som lever i kustområdena.

4.3. Integrerad förvaltning av kustområden kan inte endast utgöra ett politiskt löfte, utan måste omvandlas till konkreta insatser. Kommissionen bör implementera långsiktiga strategier som omfattar politik för en hållbar utveckling såväl på det ekonomiska och sociala planet som när det gäller miljön.

4.3.1. ESK anser att den integrerade förvaltningen av kustområdena bör ta hänsyn till verksamhet för att rehabilitera kustområden, främst när det gäller att återuppbygga fågelbeståndet och havsfaunan. Övervakning bör ingå för att följa upp denna miljökontroll och trygga sanering av förorenade floddeltan och andra delar av kustremsan. (Som exempel kan nämnas saneringen av Tejos mynning och dess omgivande våtmarker samt av Guadalquivirs mynningsområde).

5. Slutsatser

5.1. ESK vill erinra om slutsatserna från sitt tidigare yttrande i denna fråga⁽¹⁾, eftersom de fortfarande är aktuella.

5.2. Planeringen och utvecklingen av kustområdena förutsätter att program utarbetas på gemenskapsnivå och nationell nivå. Genomförandet av integrerad förvaltning av kustområden bör kunna finansieras genom att ekonomiska medel avsätts i gemenskapens och medlemsstaternas budgetar. Därigenom blir det möjligt att ta hjälp av de olika strukturfonderna och andra fonder genom att tillämpa additionalitetsprincipen och komplementaritetsprincipen.

5.2.1. De finansiella medlen för att utveckla initiativen i kustområdena bör huvudsakligen hämtas från strukturfonderna och gemenskapsinitiativ som Interreg⁽²⁾, utan att detta påverkar deras totala belopp och i enlighet med en rättslig ram som liknar den för sammanhållningsfonden. Medlemsstaterna bör presentera sina projekt inom ramen för underprogram med en inriktning på specifika mål inom hållbar kustförvaltning, som redan beskrivits i demonstrationsprogrammet.

5.2.2. Man bör stimulera partnerskap mellan såväl offentliga som privata sektorer, genom deras organisationer (arbetsmarknadens parter och andra medborgarorganisationer). Det kan väcka intresse för arbetet med och finansieringen av insatserna i kustområdena.

5.3. ESK ställer sig positiv till en enhet på gemenskapsnivå för förvaltning och samordning av insatserna i kustområdena. Där kan de olika generalsekretariat som är inblandade i processen samarbeta över sektorsgränserna.

5.3.1. Varje medlemsstat borde också skapa en nationell enhet för integrerad förvaltning av kustområden, samt kommittéer för uppföljning, där arbetsmarknadens parter och forskarvärlden företräds. Den skulle följa upp genomförandet av insatser och projekt i respektive stat och delta i samordningen på gemenskapsnivå tillsammans med de andra nationella förvaltningarna.

5.4. Demonstrationsprogrammets goda resultat⁽³⁾ gav kommissionen skäl att lägga fram mer praktiskt inriktade förslag för att lösa de många problem som redan upptäckts, så att dagens beslut inte begränsar de framtida alternativen.

5.4.1. Kustområdena och deras naturtillgångar (i vattnet och på land) har en viktig roll när det gäller att tillmötesgå behov och önskemål hos dagens och framtidens befolkning i Europa.

5.4.2. Restriktioner måste införas för otillbörligt och intensivt nyttjande som kan leda till ohållbara påfrestningar som inte är förenliga med kustområdenas ekologiska känslighet.

5.4.3. I detta sammanhang föreslås att vissa kontrollmekanismer införs:

- Övervakning av verksamhet som utgör en påfrestning för områdena i fråga.
- Genom reglerna för stadsplanering i dessa områden se till att stadsbebyggelsen planeras inom hållbara gränser och med respekt för miljön, samt föreskriva att stora naturliga grönområden bevaras.
- Fastställa en tydlig och lämplig rättslig ram som motverkar att dessa områden nyttjas så hårt att de ömtåliga ekosystemen förstörs.

5.5. Tydliggöra den politik som skall genomföras i medlemsstaterna och i länder eller regioner med kustområden som gränsar till EU, eller med floder som rinner ut i EU:s kustområden. ESK anser att det är uppenbart att utbildning och information om insatserna är en mycket viktig del av den integrerade förvaltningen av kustområdena.

5.6. Kommittén anser att man inom ramen för integrerad förvaltning av kustområden bör främja inrättandet av ett centrum för informationsutbyte (utformat som en observationsgrupp) mellan länder med intressen i kustområden.

5.6.1. I detta forum bör ekonomiska och sociala intresseorganisationer som är berörda av kustrelaterade frågor delta, liksom forskarvärlden, utbildningsorgan, lokala och regionala självstyrande enheter samt företrädare för varje medlemsstats centrala styre. I forumet bör man diskutera alla aspekter av de problem som drabbar olika områden, ett förhållningssätt som tar hänsyn till de övergripande målen och de åtgärder som skall genomföras.

⁽¹⁾ EGT C 295, 7.10.1996.

⁽²⁾ Bilaga II i meddelandet från kommissionen till medlemsstaterna (2000/C 143/08) av den 28.4.2000.

⁽³⁾ KOM(97) 744.

5.6.2. Sektionen anser att alla de medlemsstater som deltar i integrerad förvaltning av kustområden bör utarbeta rapporter som innehåller information om de arbetsmetoder som används, åtgärdernas resultat, hur pass mycket arbetsmarknadens parter deltagit etc. Dessa rapporter bör utgöra en del av diskussionsunderlaget under sammanträdena vid centrumet för informationsutbyte.

5.7. ESK ställer sig alltså positiv till det arbete som utförts inom ramen för demonstrationsprogrammen och till att detta arbete fortsätter. Också den strategi som antas för det fortsatta arbetet bör följa de allmänna riktlinjerna i rådets resolution 94/C 135/02.

Bryssel den 28 mars 2001.

Ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Göke FRERICHS

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets direktiv om miniminormer för att ge tillfälligt skydd vid massiv tillströmning av fördrivna personer och om åtgärder för att främja en balans mellan medlemsstaternas insatser för att ta emot dessa personer och bära följderna av detta"

(2001/C 155/06)

Den 25 juli 2000 beslutade rådet att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Sektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som ansvarat för det förberedande arbetet, antog sitt yttrande den 7 mars 2001. Föredragande var Giacomina Cassina.

Vid sin 380:e plenarsession den 28 mars 2001 antog Ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 101 röster för och 1 nedlagd röst.

1. Inledning

1.1. Den 24 maj 2000 röstade kommissionen om det förslag som behandlas i detta yttrande, i enlighet med bestämmelserna i fördraget⁽¹⁾ samt inom ramen för mandatet från Europeiska rådet i Tammerfors. Det är nödvändigt att skapa ett instrument för att hantera massiv tillströmning av fördrivna personer från tredje land, något som på senare år besannats genom tillströmningen av ett stort antal fördrivna personer från Bosnien och Kosovo. Förslaget till direktiv är ett led i tillämpningen av fördraget och syftar inte bara till att ta upp de historiska omständigheterna, utan till att ge EU en heltäckande visum-, asyl- och invandringspolitik som fungerar tillsammans med andra redan föreslagna och/eller antagna instrument.

1.2. I förslaget presenteras ett tillfälligt instrument för att i exceptionella situationer hantera massiv tillströmning av fördrivna personer från tredje land som inte kan återvända till sina ursprungsländer utan att deras liv, frihet eller värdighet hotas. Det består av en uppsättning materiella och förfarandemässiga miniminormer och av bestämmelser som garanterar en balans mellan medlemsstaternas insatser för att ta emot sådana fördrivna personer och bära följderna av detta.

1.3. De viktigaste syftena med förslaget är följande:

— Garanterar en gemensam minimistandard i medlemsstaternas förfaranden och agerande i hanteringen av massiv tillströmning av fördrivna personer för att undvika en ojämn fördelning i det spontana valet av mottagarland.

⁽¹⁾ Den rättsliga grunden är framför allt artikel 63.2 a och 63.2 b i fördraget.

- Se till att dessa personer behandlas humant samt får assistans och skydd på ett sätt som gör att de kan återhämta sig från traumatiska händelser, bli tillfälligt integrerade i mottagarstaten eller mottagarstaterna i socialt, kulturellt och mänskligt hänseende och på samma villkor som flyktingar.
- Förbereda de personer som skall återvända till sitt ursprungsland.
- Förhindra att medlemsstaternas asylsystem blir överlastade vid ett mycket stort antal ansökningar.
- Solidariskt stödja medlemsstaternas insatser för flyktingmottagande, dels genom anslag från europeiska flyktingfonden (vars ändamål även omfattar akuta finansieringsåtgärder i händelse av massiv tillströmning av fördrivna personer) och dels genom att medlemsstaterna frivilligt och i samförstånd fördelar de fördrivna personerna mellan sig.
- Se till att tidigare föreslagna och endast delvis genomförda åtgärder bildar en helhet och blir effektiva.
- Klargöra förhållandet mellan tillfälligt skydd och de områden som omfattas av Genèvekonventionen, genom att se till att denna tillämpas fullständigt och genom att införa nya former av samråd och samarbete med FN:s flyktingkommissariat.

1.4. I förslaget definieras de viktigaste begreppen i texten: fördrivna personer från tredje land vilka inte kan återvända till sitt ursprungsland, flyktingar, underåriga utan medföljande vuxen, uppehållstillstånd och massiv tillströmning.

1.5. Beslutet om införande av tillfälligt skydd skall antas av rådet med kvalificerad majoritet och på förslag av kommissionen (som kommer att behandla medlemsstaternas ansökningar), och det skall för de berörda fördrivnas del slå fast hur tillfälligt skydd skall ges i alla medlemsstater. Rådets beslut skall innehålla följande:

- En redogörelse för vilka grupper av personer som skall få tillfälligt skydd.
- Uppgift om vilken dag det tillfälliga skyddet börjar gälla.
- Medlemsstaternas förklaringar om sina mottagningsmöjligheter, som antingen kan anges i siffror eller på annat sätt, eller om varför de saknar möjlighet att ta emot fördrivna personer. En medlemsstat kan alltid vid ett senare tillfälle underrätta rådet och kommissionen om den har möjlighet att ta emot fler personer.

1.5.1. När rådet fattar beslut skall det bedöma läget och tillströmningens omfattning, behovet av att införa tillfälligt skydd (beroende på om det finns möjligheter att erbjuda nödhjälp och göra brådsakande insatser på plats eller om sådan hjälp och sådana insatser är otillräckliga) samt uppgifter från medlemsstaterna, kommissionen, flyktingkommissariatet och andra berörda organisationer. Europaparlamentet skall underrättas om rådets beslut.

1.5.2. Det tillfälliga skyddet upphör när den maximala tillåtna giltighetstiden löper ut (ett år, som kan förlängas med sex månader i taget till en total tid om två år) eller när som helst, genom ett rådsbeslut med kvalificerad majoritet, om läget i ursprungslandet gör det möjligt för de fördrivna personerna att tryggt och under människovärdiga förhållanden återvända, i överensstämmelse med artikel 33 i Genèvekonventionen. Europaparlamentet skall underrättas också om detta beslut.

1.6. Tillfälligt skydd hindrar inte erkännande av flyktingstatus enligt Genèvekonventionen, och så länge detta skydd gäller får den fördrivna person som omfattas av det alltid ansöka om flyktingstatus.

1.7. Medlemsstaterna skall göra följande för de personer som omfattas av tillfälligt skydd:

- Utfärda uppehållstillstånd och underlätta utfärdande av (kostnadsfria) viseringar.
- Utfärda en handling på ursprungslandets språk, i vilken bestämmelserna om tillfälligt skydd tydligt anges.
- Ge dem tillstånd att utföra (avlönat eller oavlönat) arbete på samma villkor som flyktingar.
- Se till att de personer som omfattas av tillfälligt skydd inkvarteras på lämpligt sätt och får den hjälp de behöver om de saknar tillräckliga tillgångar (socialt bistånd samt medel till uppehälle och läkarvård).
- Ge tillräckligt stöd, särskilt när det gäller läkarvård, till personer med särskilda behov, t.ex. underåriga utan medföljande vuxen eller personer som utsatts för våld eller för fysisk eller psykisk tortyr.
- Ge underåriga tillgång till utbildning på samma villkor som medlemsstaternas medborgare och ge vuxna tillgång till yrkesutbildning, vidareutbildning och omskolning.

1.7.1. Familjeåterförening är tillåten (fram till två månader innan det tillfälliga skyddet löper ut och på villkor att familjemedlemmarna samtycker till detta) och gäller makar och ogifta par (om dessa två samlevnadsformer är jämställda i mottagarstaten), barn som är beroende av föräldrarna (oavsett om de är födda inom äktenskapet, utom äktenskapet eller är adopterade) och som själva är ogifta, samt övriga familjemedlemmar som är beroende av de fördrivna personerna, har traumatiska upplevelser bakom sig eller behöver särskild vård.

1.7.1.1. Avsaknad av bevis för familjeband skall inte i sig betraktas som ett hinder för återförening, utan det räcker att man kan slå fast att det sedan tidigare finns varaktiga band. Om medlemmarna i en familj befinner sig i olika medlemsstater skall de, under förutsättning att alla berörda personer samtycker, tillåtas hålla samman familjen i en medlemsstat som de själva väljer.

1.7.2. Underåriga utan medföljande vuxen skall företräddas av en förmyndare, en företrädare för en organisation som ansvarar för underårigas vård eller en annan lämplig företrädare. Man skall se till att de placeras hos vuxna släktingar, i familjehem, på ett mottagningscentrum som är särskilt avpassat för underåriga eller hos personer som tagit hand om den underårige under flykten (medlemsstaterna skall förvissa sig om att den underårige och de berörda vuxna samtycker).

1.7.3. Medlemsstaterna är skyldiga att iaktta principen om icke-diskriminering.

1.7.4. Personer med tillfälligt skydd skall när som helst innan detta skydd upphör kunna få tillgång till ett förfarande för att avgöra flyktingstatus. Medlemsstaterna får besluta att en person som har ställning som asylsökande inte får åtnjuta tillfälligt skydd medan ansökan prövas. Att en asylansökan avslås påverkar inte det tillfälliga skydd som den asylsökande beviljats.

1.7.5. Efter det att det tillfälliga skyddet har upphört skall de allmänna reglerna om skydd och om inresa och vistelse för tredjelandsmedborgare tillämpas. Starka humanitära skäl som omöjliggör återvändande skall prövas av medlemsstaterna. Särskild hänsyn skall tas till de personer som när det tillfälliga skyddet löper ut fortfarande behöver medicinsk eller psykologisk behandling som inte går att avbryta, och till att underåriga får fullfölja pågående termin eller läsår. Frivilligt återvändande

skall underlättas och medlemsstaterna skall se till att personer som återvänder frivilligt gör detta med kännedom om följder.

1.7.6. Medlemsstaterna skall utse en nationell kontaktpunkt för administrativt samarbete samt regelbundet och snabbt översända uppgifter om hur många personer som fått tillfälligt skydd.

1.7.7. Man får undanta personer från tillfälligt skydd om dessa anses vara farliga eller utgör ett hot mot rikets säkerhet, om det finns välgrundade misstankar om att de har begått krigsförbrytelser eller brott mot mänskligheten, eller på grundval av undantagen i Genèvekonventionen. Åtgärder för att undanta en person från tillfälligt skydd skall vara proportionerliga och kunna överklagas.

1.7.8. Medlemsstaterna skall fastställa påföljderna för överträdelser av nationella bestämmelser som har antagits i enlighet med detta direktiv. Påföljderna skall vara effektiva, väl avvägda och avskräckande.

1.7.9. Inom två år efter det att medlemsstaterna införlivat direktivet skall kommissionen lägga fram en rapport för Europaparlamentet och rådet. Därefter skall en rapport utarbetas vart femte år.

2. Allmänna kommentarer

2.1. Kommittén välkomnar varmt förslaget och gratulerar kommissionen till texten. Även om förslaget är ganska omfångsrikt (vilket också framgår av den långa sammanfattningen ovan), fastställer det en enkel och överskådlig minimiharmonisering av förfaranden och åtgärder. Med utgångspunkt i en allmängiltig respekt för grundläggande mänskliga rättigheter och värden erbjuder texten en konkret ram för solidaritet mellan medlemsstaterna. Som Europeiska rådet i Tammerfors påpekade finns det ett akut behov av ett tillfälligt och särskilt instrument som kan hantera en potentiell massiv tillströmning av fördrivna personer och skapa en gemensam plattform för medlemsstaternas insatser i fråga om tillfälligt skydd. Kommittén hoppas att rådet snarast godkänner den föreslagna texten utan några grundläggande ändringar.

2.2. Kommittén vill framhålla att de historiska omständigheter som gjorde att medlemsstaterna upplevde massiva tillströmningar av fördrivna personer nu verkar ha förbättrats och att ansträngningarna att stabilisera den ekonomiska, sociala och politiska situationen på Balkan, bland annat med hjälp från EU och dess medlemsstater, verkar ge positiva resultat. Man kan dock inte utesluta en upprepning av det som

inträffade under andra halvan av 1990-talet. Det är absolut nödvändigt att ha ett instrument som det kommissionen föreslår om sådana händelser inträffar, också i områden längre bort från EU. Kort sagt är det föreslagna instrumentet inte ett "Balkandirektiv", utan ett geografiskt och historiskt neutralt instrument som kan användas när så behövs.

2.3. Kommittén noterar och förstår att förslaget endast gäller människor som fördrivs på grund av politiska situationer, men föreslår att man även skall studera ett direktiv med tillfälliga mekanismer för mottagande och skydd för personer som fördrivs till följd av naturkatastrofer.

2.4. Kommittén är positiv till att det är rådet som skall besluta om förekomsten av en "massiv tillströmning", eftersom man bara kan garantera konkreta och effektiva insatser med utgångspunkt i det kollektiva ansvar som medlemsstaterna påtar sig i rådet. Detta är särskilt viktigt eftersom sådana händelser alltid sker plötsligt och är dramatiska. Beslutet måste vara genomtänkt men fattas snabbt, exempelvis senast tre månader efter att kommissionen lagt fram sitt förslag. Omröstning med kvalificerad majoritet är därför det lämpliga förfarandet, eftersom enhällighet kan medföra utdragna förhandlingar mellan medlemsstater och sedan bli föremål för ett veto av en enskild stat.

2.5. Kommittén framhåller och godkänner att direktivförslaget är ett minimidirektiv, dvs. endast fastställer de övergripande förfaranden, åtgärder och kriterier som måste harmoniseras, vilket ger medlemsstaterna stort manöverutrymme när det gäller det konkreta genomförandet av lämpliga åtgärder.

2.6. ESK uppskattar verkligen att man i direktivförslaget gör tydlig åtskillnad mellan tillfälligt skydd och asylpolitik, samtidigt som man ger personer som får tillfälligt skydd möjlighet att ansöka om flyktingstatus. Att denna möjlighet finns under hela den tillfälliga skyddsperioden är utmärkt eftersom den gör det möjligt för de berörda personerna att fullt informerade bedöma situationen i lugn och ro innan de fattar något beslut. Därmed garanteras också att medlemsstaternas asylsystem och gemenskapens framtida asylsystem inte översvämmas av en plötsligt tillströmning av ansökningar. Ofta tvingas fördrivna personer ansöka om flyktingstatus när de inte har något tydligt alternativ, även om flyktingstatus inte svarar mot deras förväntningar eller praktiska behov. I sådana fall där ansökan om flyktingstatus godkänns, kan administrativ stielhet och praktiska svårigheter senare försvåra ett snabbt återvändande om de allmänna förhållandena i ursprungslandet eller ursprungsregionen förbättras.

2.7. Det är viktigt att medlemsstaterna åläggs att utarbeta ett dokument på ursprungslandets officiella språk som tydligt förklarar bestämmelserna om tillfälligt skydd. ESK noterar dock att de berörda personerna ofta kan uppleva andra språkproblem vid inresan i mottagarlandet, exempelvis när det gäller personer som bara talar regionala språk eller dialekter. Medlemsstaterna bör också ta hänsyn till denna eventualitet och se till att alla får möjlighet att förstå sina rättigheter och förpliktelser, så att man genast inleder en medveten och ansvarsfull integration av de fördrivna personerna.

2.8. ESK sätter stort värde på att man uppmärksammar "underåriga utan medföljande vuxen", ett fenomen som har blivit allt vanligare och som får dramatiska konsekvenser vid nödsituationer. Detta beror både på de bakomliggande orsakerna och de risker som dessa underåriga löper, såväl under flykten som när de — ofta efter stora svårigheter — kommer till EU:s territorium. Det är särskilt viktigt att medlemsstaterna garanterar att de underåriga som tas om hand av privatpersoner, särskilt med avseende på tillämpningen av artikel 14.3, inte hamnar i klorna på människosmugglare eller blir utnyttjade.

2.9. Trots att det rör sig om ett tillfälligt instrument är det särskilt viktigt att direktivet innehåller en skyldighet att främja integrationen av fördrivna personer, även om det bara rör sig om en kort tidsperiod. Det är nyttigt för dessa personer att få tillgång till sysselsättning, allmän utbildning och yrkesutbildning, eftersom det ger dem möjlighet att i alla fall delvis försörja sig och utbilda sig, samtidigt som de får kunskap om medlemsstaternas samhällsliv och kulturliv och lättare kan övervinna sina traumatiska upplevelser. För att man skall kunna tala om verklig integration måste man främja inlärnin g av mottagarlandets språk, och för det syftet tillhandahålla alla instrument och all organisation som behövs. Även för EU utgör integrationen en investering i mänskliga resurser som skapar kontaktnät och förståelse mellan människor. När de som fått tillfälligt skydd återvänder till sina hemländer kan de fungera som kunskapsförmedlare och potentiella kontakter mellan samhällslivet i EU:s medlemsstater och ursprungsländerna. På så sätt ger direktivet också ett mindre, men direkt och väsentligt bidrag till EU:s politik för fred, säkerhet och internationella relationer. Bestämmelserna om familjeåterförening i samband med tillfälligt skydd verkar vara rättvisa, samtidigt som de kännetecknas av försiktighet.

2.10. ESK uppskattar att direktivet innehåller bestämmelser om återvändandet till hemlandet och att det fastställer klara och långsiktiga minimiregler.

2.11. När det gäller den faktiska solidariteten mellan medlemsstaterna anser ESK att kopplingen till Europeiska flyktingfonden är positiv och logisk. Kommittén uppskattar särskilt att man skall basera fördelningen av de fördrivna personerna mellan medlemsstaterna på en extremt enkel och överskådlig mekanism där medlemsstaterna anger vilka möjligheter de har att ta emot sådana personer. Denna mekanism gör alla uppmärksamma på deras ansvar gentemot nödställda människor, samtidigt som den fullt ut respekterar medlemsstaternas subjektiva krav och beaktar de berörda personernas önskemål. Det "laissez-passer" (se direktivförslaget bilaga 2) som skall användas för att flytta personer mellan medlemsstater är ett föredöme av enkelhet och överskådlighet som kan vara bra att ha i åtanke även i andra situationer.

2.12. ESK anser att direktivet bör göra det till en skyldighet, och inte enbart en möjlighet, för medlemsstaterna att ge underåriga som får tillfälligt skydd tillgång till utbildningssystemet. Samtidigt får man inte glömma att man måste ge dessa underåriga de språkliga verktyg de behöver för att kunna integreras i skolsystemet.

2.13. Kommittén är tveksam till att skyddet skall gälla ett år, med möjlighet att förlänga till maximalt två år, och anser att det kanske vore lämpligare att fastställa en möjlighet att i vissa undantagsfall förlänga tiden något. Fördrivna personer kommer från krigshärjade eller konfliktdrabbade områden eller från länder vars regim hotar deras liv, personliga integritet eller mänskliga värdighet, och det är extremt osannolikt att sådana situationer förändras på så kort tid att återvändandet kan ske "under trygga och människovärdiga förhållanden" för att citera artikel 21.1 i direktivförslaget. ESK noterar dock att när det tillfälliga skyddet upphör skall medlemsstaterna tillämpa den gällande gemenskapslagstiftningen (om skydd och om inresa och vistelse för utlänningar), och kommittén anmodar medlemsstaterna att visa stor uppmärksamhet och ansvarskänsla vid övergången från gemenskapsreglerna till de nationella reglerna, särskilt när förhållandena och infrastrukturen i ursprungslandet eller ursprungsregionen ännu inte stabili-

serats och blivit tillräckligt säkra för att ta emot de berörda personerna. Vid sådana tillfällen bör de nationella reglerna alltid ge möjlighet att förlänga skyddet (eller att använda ett annat system för skydd eller uppehållstillstånd).

2.14. ESK hoppas att massiva tillströmningar av fördrivna personer kommer att hanteras med all nödvändig samverkan. Förutom samarbete genom regelbundna samråd med FN:s flyktingkommissariat och andra relevanta internationella organ bör medlemsstaterna säkerställa att arbetsmarknadsparterna och icke-statliga organisationer på nationell och lokal nivå engageras och tar på sig sin del av ansvaret. Detta är särskilt viktigt för att de fördrivna personerna ska få tillgång till sysselsättning, utbildning och yrkesutbildning, men också för att organisera lämplig inkvartering och identifiera deras specifika behov, i synnerhet hälsovårdsbehov. Erfarenheterna visar nämligen att hanteringen av tidigare kriser underlättats stort av ovannämnda organisationers insatser och kompetens, och att de i vissa fall helt tagit över mottagandet och effektivt kompenserat medlemsstaternas brister vad gäller administration och regler.

2.14.1. ESK anmodar alla medlemsstater att i samarbete med ovannämnda aktörer planera en förebyggande infrastruktur för nödsituationer, som kan aktiveras efter behov för att hantera massiva tillströmningar av fördrivna personer, särskilt när det gäller

- nätverk av tolkar som kan ingripa så snart de första personerna anländer,
- införande av enklare och mer överskådliga administrativa förfaranden,
- inkvarteringsmöjligheter,
- hälsovård och psykologisk hjälp samt allmänt stöd och vägledning,
- tillgång till allmän utbildning och yrkesutbildning,
- integrationshjälp.

Bryssel den 28 mars 2001.

Ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Göke FRERICHs

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om tjänstepensionsinstituts verksamhet"

(2001/C 155/07)

Den 27 november 2000 beslutade rådet i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget att rådfråga Ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Sektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som ansvarat för beredningen av ärendet, antog sitt yttrande den 14 mars 2001. (Föredragande var Jan Jacob van Dijk).

Vid sin 380:e plenarsession den 28–29 mars 2001 (sammanträdet den 28 mars 2001) antog Ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 79 röster för, 27 emot och 10 nedlagda röster.

1. Bakgrund

1.1. Det råder stora skillnader inom EU i fråga om arbetstagarernas pensioner. Pensionsprogrammen delas generellt in i tre pelare. Den första pelaren består av pensionsutbetalningar från staten. Den andra pelaren omfattar de kompletterande pensioner som många arbetstagare tecknar via sin arbetsplats. Inom tredje pelaren kan medborgarna komplettera sin pension ytterligare genom individuellt pensionssparande⁽¹⁾.

1.2. Förhållandena mellan de olika pelarna varierar från en medlemsstat till en annan. Detta förslag till direktiv gäller uteslutande tjänstepensionsinstituten, som svarar för det kompletterande pensionsskyddet — den andra pelaren. Direktivet skall inte tillämpas på

- a) institut som förvaltar sociala trygghetssystem som omfattas av rådets förordning (EEG) nr 1408/71⁽²⁾, eller som finns förtecknade i bilaga II till denna, och av rådets förordning (EEG) nr 574/72⁽³⁾,
- b) institut som omfattas av rådets direktiv 79/267/EEG⁽⁴⁾, 85/611/EEG⁽⁵⁾, 93/22/EEG⁽⁶⁾ och Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG⁽⁷⁾,
- c) institut som drivs enligt fördelningsprincipen,

d) tyska s.k. Unterstützungskassen och andra institut som arbetar på ett liknande sätt,

e) företag som gör bokföringsmässiga avsättningar för att kunna betala ut pensionsförmåner till sina anställda.

1.3. Redan i början av 90-talet försökte kommissionen att skapa en inre marknad för kompletterande pensionsskydd och publicerade 1990 ett arbetsdokument om fullbordandet av den inre marknaden för kompletterande pensionsskydd. Meddelandet innehöll åtgärder för fri aktiv förvaltning över gränserna, kapitalinvesteringar över gränserna och gränsöverskridande tillträde till dessa pensionsinstitut. Förverkligandet av dessa idéer genom ett konkret direktiv möttes dock av ett massivt motstånd från medlemsstaternas sida. Det direktiv som lades fram 1991⁽⁸⁾ drogs tillbaka 1994. Den stora stötestenen gällde bestämmelserna om huruvida pensionsinstituten inte längre skulle vara tvungna att investera en viss kapitalandel i den egna valutan. Detta uppluckrade krav var en nagel i ögat för många medlemsstater.

1.4. Grönboken om kompletterande pensionsskydd på den inre marknaden⁽⁹⁾ publicerades 1997, och 1999 följdes den upp av kommissionens meddelande "Att skapa en inre marknad för kompletterande pensionsskydd"⁽¹⁰⁾, som innehåller förslag till lagstiftning för de kommande åren. Som ett första förslag nämns ett direktiv om pensionsinstitut, som skall stärka skyddet för pensionsinstitutens medlemmar. Förslaget till direktiv offentliggjordes den 11 oktober 2000.

(1) Beträffande denna indelning, se ESK:s yttrande CES 950/99 om "Meddelande från kommissionen: Att skapa en inre marknad för kompletterande pensionsskydd — Resultaten av samrådet om grönboken om kompletterande pensionsskydd på den inre marknaden" (KOM(1999) 134 slutlig, EGT C 368/57, 20.12.1999. Inom ILO skiljer man normalt mellan fyra pelare, men inom EU är indelningen i tre pelare allmänt accepterad.

(2) EGT L 149, 5.7.1971, s. 2.

(3) EGT L 74, 27.3.1972, s. 1.

(4) EGT L 63, 13.3.1979, s. 1–18.

(5) EGT L 375, 31.12.1985, s. 3–18.

(6) EGT L 141, 11.6.1993, s. 27.

(7) EGT L 126, 26.5.2000, s. 1.

(8) Proposal for a Council directive relating to the freedom of management and investment of funds held by institutions for retirement provision (svensk version finns ej), KOM(1991) 301 slutlig, EGT C 312, 3.12.1991, s. 3 — ESK:s yttrande: EGT C 169, 6.7.1992, s. 2.

(9) KOM(1997) 283 slutlig, 10.6.1997 — ESK:s yttrande CES 1403/97: EGT C 73, 9.3.1998, s. 114.

(10) KOM(1999) 134 slutlig, 11.5.1999 — ESK:s yttrande CES 950/1999: EGT C 368, 20.12.1999, s. 57.

2. Innehållet i direktivet

2.1. Förslaget till direktiv syftar till att

- ge medlemmarna bästa möjliga skydd,
- slå vakt om rätten till fritt val av kapitalförvaltare och förvaringsinstitut,
- garantera konkurrens på lika villkor mellan alla institut som tillhandahåller kompletterande pensionsskydd,
- undanröja alla hinder för verksamhet över nationsgränserna,
- garantera säkra och effektiva investeringar,
- skapa en inre marknad för finansiella tjänster och kompletterande pensionsskydd.

2.2. I förslaget till direktiv definieras begreppet "tjänstepensionsinstitut". Dessa institut skall

- tillhandahålla pensionsförmåner i samband med yrkesutövning,
- ha som uteslutande syfte att tillhandahålla pensionsförmåner till förmånstagare enligt fonderingsprincipen,
- vara juridiskt åtskilda från det uppdragsgivande företaget.

2.3. I artikel 2 anges de pensionsinstitut som inte omfattas av direktivet — i princip de pensionsinstitut som ingår i första och tredje pelaren. Dessa pensionsinstitut omfattas av andra direktiv och förordningar.

2.4. I artikel 8 föreskrivs en juridisk åtskillnad mellan det uppdragsgivande företaget — det företag som för över sina anställdas pengar till pensionsinstitutet — och tjänstepensionsinstitutet. Denna åtskillnad är av avgörande betydelse för skyddet av förmånstagarnas intressen. En företagskonkurs får på så sätt inte några konsekvenser för förmånstagarnas pensionsrättigheter.

2.5. I artikel 9 fastställs ett antal kvalitetskriterier för pensionsinstitutet, t.ex. kompetenta medarbetare, korrekt upprättade bestämmelser för pensionsprogrammets funktions-sätt samt realistiska beräkningar enligt erkända försäkringsmatematiska metoder.

2.6. Artiklarna 10 och 11 innehåller bestämmelser om krav på information till medlemmarna. Medlemmarna och förmånstagarna kan på begäran få tillgång till årsbokslut och förvaltningsberättelser. De har också rätt att inom skälig tid få ta del av all relevant information om ändringar av reglerna för pensionsprogrammet.

2.6.1. Medlemmarna skall på begäran också få information om målnivån för förmånerna och — vid förtida pension — om de intjänade pensionsrättigheternas storlek samt finansieringen av pensionsförmånerna. Om medlemmen själv står för investeringsrisken har vederbörande rätt till all relevant information om dessa placeringar.

2.6.2. Varje förmånstagare skall ges lämplig information om de pensionsförmåner som skall betalas ut och om de alternativ som finns för utbetalningen.

2.7. Den behöriga tillsynsmyndigheten skall dessutom informeras om pensionsinstitutens investeringspolitik och riskhanteringsmetoder (artikel 12).

2.8. Tillsynen av tjänstepensionsinstitutet regleras i artiklarna 13 och 14, som innehåller bestämmelser om den behöriga tillsynsmyndigheten.

2.9. Artiklarna 15–17 stipulerar att pensionsinstitutet alltid skall inneha fordringar som täcker deras åtaganden, i syfte att skydda medlemmarnas intressen. Undantag från denna regel kan endast beviljas under en begränsad tid och förutsatt att pensionsinstitutet utarbetar en plan för hur tillgångarna på sikt kan återupprättas till fullo.

2.10. I artikel 18 fastställs investeringsreglerna. Huvudregeln är att medlemsstaterna inte får kräva att instituten skall investera i särskilda investeringskategorier. I princip råder full placeringsfrihet. Det finns dock vissa undantag från denna regel:

- Investeringarna i det uppdragsgivande företaget får inte överstiga 5 %.
- Medlemsstaterna får fastställa mer långtgående regler, förutsatt att pensionsinstitutet inte förpliktas att investera mer än 70 % av hela investeringsportföljen i värdepapper i matchande valuta eller mer än 30 % av investeringsportföljen i andra värdepapper än aktier.

2.11. Artikel 20 ger pensionsinstituten möjlighet att bedriva verksamhet över nationsgränserna. Regler för tillsynsmyndighetens funktion fastställs också.

3. Allmänna kommentarer

3.1. Ekonomiska och sociala kommittén välkomnar detta första direktiv och dess mål. Kommittén anser att skyddet av pensionsinstitutens medlemmar måste prioriteras och att detta direktiv utgör ett steg på vägen mot ett tillfredsställande skydd av dem.

3.2. Kommittén ställer sig även bakom målet att skapa en inre marknad för pensionsinstitut. Dessa institut kan på så sätt dra nytta av de större möjligheter som den inre marknaden innebär, samtidigt som tillräckligt högt ställda krav fastställs för att skydda medlemmarnas placeringar⁽¹⁾.

3.3. ESK anser att kommissionens strategi att inte ta upp frågan om beskattning av pensionsinstituten i direktivet är korrekt. Direktivet kan därför antas med kvalificerad majoritet, medan det krävs enhällighet i skattefrågor.

3.3.1. Kommittén hoppas dock att ett direktiv om pensionssparandets skatteaspekter skall kunna läggas fram före den 1 juli 2001. I detta hänseende beklagar kommittén att kommissionen har för avsikt att endast publicera ett meddelande och inte en rättsakt, t.ex. ett direktiv, i april 2001. Ett förslag till meddelande måste ta hänsyn till medlemsstaternas sociala trygghetssystem och deras skiftande finansieringsmodeller och får inte bara inriktas på inre marknadens krav.

3.3.2. Kommittén skulle också vilja uppmärksamma det pensionsforum inom vilket man för närvarande bland annat diskuterar olika möjligheter att överföra pensionsrättigheter från ett land till ett annat.

3.4. Kommittén vill även kommentera direktivets tillämpningsområde. Direktivet är endast tillämpligt på de pensionsinstitut som

- är juridiskt skilda från det uppdragsgivande företaget,
- inte förvaltar sociala trygghetssystem,

— drivs enligt fonderingsprincipen.

3.4.1. Övriga pensionsinstitut behöver inte följa bestämmelserna i detta direktiv. Detta innebär i praktiken att förslaget får återverkningar överallt där instrument för kapitaltäckt äldreomsorg ingår i balansräkningen vid sidan av transfereringar och pensionsreserveringar. Dessa instrument väger särskilt tungt i de nederländska, brittiska och irländska systemen.

4. Särskilda kommentarer

4.1. Ekonomiska och sociala kommittén ställer sig tveksam till undantagen från pensionsinstitutens investeringsregler. Kommittén undrar i vilken utsträckning medlemsstaterna fortfarande kan förplikta pensionsinstituten att investera minst 70 % av investeringsportföljen i den nationella valutan. Euron kommer snart att införas och detta krav tycks därför vara föga meningsfullt. De medlemsstater som inte inför euron kommer att dra fördel av detta i förhållande till de medlemsstater som inför euron, eftersom euron kommer att jämsställas med den nationella valutan.

4.2. Samma resonemang gäller även investeringarna i andra värdepapper än aktier. Direktivet i övrigt innehåller tillräckliga garantier.

4.3. Kommittén stöder dock tanken på att pensionsfonderna inte får placera mer än 5 % av investeringsportföljen i det uppdragsgivande företaget.

4.4. Kommittén anser att artikel 20.1 bör tolkas så att dessa bestämmelser inte står i strid med det krav på obligatorisk anslutning till en tjänstepensionsfond som finns i vissa medlemsstater. EG-domstolens dom i målet "Albany"⁽²⁾ har klart fastställt att kravet på obligatorisk anslutning till en tjänstepensionsfond inte strider mot lagen.

4.4.1. För att komma till rätta med detta problem föreslår ESK att artikel 20.1 ändras enligt följande:

"Medlemsstaterna skall tillåta företag och enskilda personer inom sina respektive territorier att ge uppdrag åt tjänstepensionsinstitut som är belägna i andra medlemsstater, förutsatt att kollektivavtal mellan arbetstagare och arbetsgivare — eller allmänna rättsligt bindande förpliktelser — inte förpliktar de berörda arbetstagarna och företagen att ansluta sig till en företags- eller tjänstepensionsfond."

⁽¹⁾ I rapporten från visemannakommittén med Alexandre Lamfalussy som ordförande och som behandlar regleringen av värdepappersmarknaderna inom EU, underströk man vikten av att prioritera reformen av de "förlegade investeringsreglerna för pensionsfonder" om en integrerad europeisk kapitalmarknad skall kunna upprättas.

⁽²⁾ EG-domstolens dom av den 21 september 1999, Albany International BV mot Stichting Bedrijfspensioenfonds Textielindustrie, mål C-67/96, REG 1999, s. I-5751.

4.5. Pensionsbetalningarna inom den andra pelaren bör företrädesvis grundas på kollektivavtal. Det måste också tydligt framgå i kollektivavtalen att varje arbetstagare som är anställd vid ett företag som tecknat kollektivavtal skall omfattas av detta pensionskydd. På så sätt framgår det tydligt vem som finansierar dessa pensioner. Det är logiskt att dessa gruppers företrädare — dvs. företrädarna för arbetsmarknadens parter — skall utgöra tjänstepensionsinstitutens styrelse.

4.6. Kommittén stöder bestämmelserna i artikel 16, som kräver att pensionsinstitutet alltid skall ha tillräckliga tillgångar som täcker dess åtaganden. Undantag från principen är dock tillåtna när det finns praktiska skäl, under en begränsad period, och förutsatt att en plan utarbetas för hur den tillfälliga bristen skall återställas. Med hänsyn till inre marknaden anser kommittén att liknande bestämmelser bör gälla för de pensionsinstitut som bedriver verksamhet över nationsgränserna och att artikel 16.3 därför bör strykas.

4.7. Kommittén vill även framföra följande tekniska kommentarer beträffande artiklarna om tillsynen av pensionsinstitut:

4.7.1. Artikel 13 c iii skulle kunna mildras något genom följande formulering:

”studier av överensstämmelsen mellan tillgångar och skulder som används vid utarbetandet av placeringsprinciper”.

4.7.2. Knappast någon medlemsstat har ännu infört dylika bestämmelser enligt artikel 13. Kommittén efterlyser därför en övergångsperiod för de medlemsstater som för närvarande inte tillämpar dessa bestämmelser.

4.7.3. I artikel 18.7 vore det lämpligt att ange under vilka omständigheter tillsynsorganen kan tillåtas gå över till enskild tillsyn. Denna tolkning bör göras på nationell nivå.

4.7.4. Kommittén noterar att det kommer att krävas särskilda EU-regler för kravet på utbyte av relevant information mellan nationella tillsynsorgan.

Bryssel den 28 mars 2001.

Ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Göke FRERICHs

BILAGA

till Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande

Följande ändringsförslag avslogs men fick minst en fjärdedel av rösterna:

Punkt 3.1

Ändra enligt följande:

"... stöder dess mål, särskilt skyddet av pensionsinstitutens medlemmar, som enligt kommitténs uppfattning måste prioriteras. Det går emellertid fortfarande inte att bedöma om direktivet motsvarar detta krav."

Motivering

Så liberala investeringsregler är förknippade med avsevärda risker, vilket dagens börsutveckling åskådliggör. Man måste kunna förvänta sig av ett instrument för kollektiv försörjning av de äldre att det skall gå att göra en ungefärlig uppskattning av de framtida utbetalningarna. Om övervägande delen av en pensionsfonds täckningstillgångar består av starkt fluktuerande värdepapper föreligger inte dessa förutsättningar.

Resultat av omröstning

För: 44, emot: 49, nedlagda: 8.

Punkt 4.2

Ersätt med följande:

"Kommittén anser emellertid att det är betänkligt med de mycket liberala investeringsreglerna. Med hänsyn till att kursutvecklingen på börserna är så fluktuerande och att dessa medel normalt binds under långa perioder innebär dessa föreskrifter att de framtida pensionärerna löper orimligt hög risk."

Motivering

Så liberala investeringsregler är förknippade med avsevärda risker, vilket dagens börsutveckling åskådliggör. Man måste kunna förvänta sig av ett instrument för kollektiv försörjning av de äldre att det skall gå att göra en ungefärlig uppskattning av de framtida utbetalningarna. Om övervägande delen av en pensionsfonds täckningstillgångar består av starkt fluktuerande värdepapper föreligger inte dessa förutsättningar.

Resultat av omröstning

För: 44, emot: 52, nedlagda: 7.

Punkt 4.4.1

Lägg till följande:

"Medlemsstaterna skall tillåta företag inom sina respektive territorier att ge uppdrag åt tjänstepensionsinstitut som är belägna i andra medlemsstater. Om kollektivavtal mellan arbetstagare och arbetsgivare — eller allmänna rättsligt bindande förpliktelser — förpliktar de berörda arbetstagarna och företagen att ansluta sig till en viss företags- eller tjänstepensionsfond skall medlemsstaterna se till att de berörda arbetstagarna och arbetsgivarna undantas från detta om de är medlemmar i ett åtminstone likvärdigt pensionssystem hos ett tjänstepensionsinstitut som är beläget i en annan medlemsstat."

Motivering

Begreppet "enskild person" skall strykas eftersom begreppet "företag", enligt EG-domstolens rättspraxis, omfattar alla former av företag från aktiebolag till enmansföretag.

Syftet med direktivet är dels att behandla alla tjänsteleverantörer lika, dels att skapa en inre marknad för finansiella tjänster och för kompletterande pensionsskydd. Detta mål skulle dock motarbetas om man genom kollektivavtal kunde utestänga utländska leverantörer från vissa branscher i en medlemsstat eller i extremfallet t.o.m. från hela medlemsstaten genom att arbetsmarknadens parter i ett visst land avtalar om monopol för en viss nationell pensionsfond. Av detta skäl måste det i fördragandens förslag åtminstone finnas en möjlighet till undantag om systemen är likvärdiga.

Resultat av omröstning

För: 36, emot: 71, nedlagda: 6.

Punkt 4.6

Ändra enligt följande:

"Kommittén anser att pensionsskyddets förpliktelser alltid måste vara täckta av tillräckliga kapitaltillgångar. Om tillgångarna under en begränsad tid är otillräckliga skall det finnas en plan för hur underskottet kan avvecklas."

Motivering

Underskott bör inte tillåtas.

Resultat av omröstning

För: 45: emot: 59, nedlagda: 5.

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska livsmedelsmyndigheten och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet"

(2001/C 155/08)

Den 22 december 2000 beslutade Europeiska unionens råd i enlighet med artiklarna 37, 95, 133 och 152.4 b i EG-fördraget att rådfråga Ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Sektionen för jordbruk, lantbruksutveckling och miljö, som förberett ärendet, antog sitt yttrande den 8 mars 2001. Föredragande var Paul Verhaeghe.

Vid sin 380:e plenarsession (sammanträdet den 28 mars 2001) antog Ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 92 röster för, sex emot och fem nedlagda röster.

1. Inledning och bakgrund

1.1. Den 8 november 2000 antog kommissionen sitt förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska livsmedelsmyndigheten och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet.

1.2. Förslaget är ett av de viktigaste av de 84 förslag till lagstiftningsåtgärder för foder- och livsmedelssäkerhet som skall läggas fram under de närmaste tre åren som en uppföljning av kommissionens vitbok om livsmedelssäkerhet från januari 2000. Vitboken innebär en grundläggande omarbeting av EU:s gällande foder- och livsmedelspolitik och är en reaktion på konsumenternas ökande farhågor när det gäller våra livsmedels säkerhet.

1.3. ESK diskuterade vitboken i maj 2000 och avgav ett yttrande⁽¹⁾ som antogs med mycket stor majoritet.

1.4. Flera av de förslag som ESK framförde i sitt yttrande om vitboken har tagits upp i förslaget, nämligen de som rör ökad inriktning på krishantering, införande av vissa kost- och näringsaspekter, införande av färskvatten i definitionen av livsmedel, samt frågor om vattenbruk, fiskeri och havsprodukter.

1.5. Det skall också noteras att artikel 29 i förslaget återspeglar ESK:s viktigaste kommentarer när det gäller möjliga konflikter mellan nationella vetenskapliga yttranden och EU:s egna yttranden, även om ESK, som framgår av de särskilda

kommentarerna, anser att den lösning som erbjuds inte är tillräckligt långtgående när det gäller Europeiska livsmedelsmyndighetens vetenskapliga företrädare. Artikel 35 innebär ett engagemang för att lösa samordningsproblemen mellan EU-organen och de nationella myndigheterna, vilket också var en av de viktigaste punkterna i ESK:s diskussion om vitboken.

1.6. ESK-förslag som inte beaktats är bland annat förslag rörande sociala aspekter som i stället behandlas i andra rättsliga gemenskapsinstrument. ESK vill framhålla att de yttranden som antas av Europeiska livsmedelsmyndigheten kan få påtagliga effekter på exempelvis säkerhet på arbetsplatsen, sysselsättning och industriell konkurrenskraft, och kommittén kommer att behandla dessa frågor i kommande yttranden om särskilda aspekter av livsmedelssäkerheten.

1.7. I tidigare diskussioner om en livsmedelsmyndighet inom EU undrade många ledamöter hur styrelsen skulle vara sammansatt i den föreslagna Europeiska livsmedelsmyndigheten, och de underströk till exempel att man måste inbegripa livsmedelsproducenter, för att framhäva den integrerade helhetsstrategin för livsmedelskedjan. Man tvivlade också på att Europeiska livsmedelsmyndigheten skulle kunna sprida information till allmänheten, med tanke på myndighetens begränsade budget.

1.8. I yttrandet kommer vi ingående att undersöka förslaget, som har följande indelning: avdelning 2 "Allmän livsmedelslagstiftning", avdelning 3 "Europeiska livsmedelsmyndigheten", avdelning 4 "Systemet för snabbt informationsutbyte, krishantering och nödsituationer" och avdelning 5 "Förfaranden och slutbestämmelser".

2. Allmänna kommentarer

2.1. Kommittén välkomnar kommissionens ansträngningar att skyndsamt lägga fram detta förslag. Kommittén kommer

⁽¹⁾ EGT C 204, 18.7.2000, s. 21.

själv att behandla förslaget lika effektivt och hoppas att de övriga berörda institutionerna gör samma sak, med tanke på allmänhetens farhågor på detta område och behovet av att så snart som möjligt få tillgång till ett lämpligt gemenskapsinstrument för riskvärdering i dessa frågor.

2.2. Kommittén beklagar att den översyn av lagstiftningsåtgärderna som nämns i vitboken föregår dels en överenskomelse om de nya principerna och grundläggande kraven för EU:s livsmedelslagstiftning, dels inrättandet av Europeiska livsmedelsmyndigheten. Europeiska livsmedelsmyndigheten kommer alltså att ha en central roll i samband med framtida lagstiftningsarbete men kommer att inrättas först efter det att en översyn gjorts av dessa åtgärder. Med tanke på den tidsplan som angavs vid toppmötet i Nice i december 2000 (verksamheten vid Europeiska livsmedelsmyndigheten skall inledas i början av 2002), uppmanar kommittén EU:s institutioner att undersöka om inte vissa delar av förslaget skulle kunna träda i kraft redan före detta datum.

2.3. Kommittén ställer sig positiv till ökad användning av förordningar som lagstiftningsinstrument inom EU, eftersom detta stärker en enhetlig tillämpning och implementering samt bidrar till att inre marknaden fungerar bättre till både konsumenternas och näringslivets fromma. I det här fallet förvånas dock ESK över att definitionen på så många punkter är antingen vag eller obefintlig (till exempel uttrycken i artikel 19 "när det är möjligt", "i ett lämpligt skede", "representativa organ", "på lämpligt sätt", och artikel 6.3 "andra faktorer av betydelse för det berörda ärendet" samt artikel 6.1 "med hänsyn till omständigheterna eller åtgärdens art"). Eftersom en lag i form av förordning är direkt tillämplig, skulle denna oklarhet kunna leda till problem vid rättslig tolkning och är därför oacceptabel.

2.4. Kommittén anser att större tydlighet krävs när det gäller vilka parter som omfattas av de olika artiklarna i förordningen. Det får inte finnas utrymme för oklarhet när det gäller medlemsstaternas, intressenternas och andra aktörers ansvar. Ett exempel på denna risk för förvirring är artikel 8, där första punkten tycks vara riktad till medlemsstaterna medan andra punkten förefaller ålägga livsmedelsproducenterna vissa skyldigheter. I föreliggande förslag bör hänsyn även tas till att aktörerna i livsmedelskedjan är mycket olika och har skiftande behov i fråga om de regler som de skall följa för att uppnå avsett resultat, nämligen säkra livsmedel. Därför bör man fästa vikt vid småföretagens särskilda ställning inom livsmedelskedjan.

2.5. Kommittén är förvånad över den bristande överensstämmelsen mellan å ena sidan förordningens inledning och å andra sidan innehållet i förslagens artiklar. Detta förefaller vara

omotiverat och skulle kunna medföra ytterligare tolkningsproblem. I femte skälet i inledningen sägs till exempel att de principer och definitioner för livsmedelslagstiftningen som anges i förordningen skall utgöra en gemensam grund för alla åtgärder som rör livsmedel, medan det i artikel 3 angående övriga definitioner sägs följande: "I denna förordning används följande beteckningar med de betydelse som anges här".

2.6. Kommittén välkomnar denna nya angreppsmetod för EU:s livsmedelslagstiftning, med dess tonvikt på livsmedelssäkerhet, men rekommenderar en kontinuerlig integration av fast etablerade nyckelprinciper, till exempel fri rörlighet, ömsesidigt erkännande, proportionalitet och subsidiaritet, som en stor del av livsmedelslagstiftningen bygger på. EU:s livsmedelslagstiftning bör inte bara ha som mål att värna om principer som livsmedelssäkerhet utan också om andra aspekter, exempelvis att utveckla den europeiska livsmedelsmodellen som bygger på kvalitet, mångfald och säkerhet, i enlighet med rådets (jordbruk) definition i Biarritz.

2.7. Kommittén är också övertygad om att den tonvikt som läggs på konsumentskydd, och som ESK stöder, även kommer att främja andra viktiga mål som unionen har, till exempel en bättre fungerande inre marknad och ökad konkurrenskraft för EU:s livsmedelsindustri. Det är endast genom att återställa konsumenternas förtroende och garantera en ändamålsenlig tillsyn, spårbarhet och kontroll som det blir möjligt att undvika nyprotektionistiska attityder och störningar på inre marknaden.

2.8. När det gäller Europeiska livsmedelsmyndigheten avser ESK att vid ett senare tillfälle lämna mer ingående kommentarer, när myndigheten bedrivit verksamhet under tillräckligt lång tid. Även om uppbyggnad, arbetsmetoder med mera, förefaller vara väl genomtänkta kommer en riktig bedömning av det nya organets styrka och svaghet att kunna göras först när det bedriver en praktisk verksamhet. Därför insisterar ESK på att kommittén tas med bland de institutioner som skall erhålla Europeiska livsmedelsmyndighetens arbetsprogram och verksamhetsrapporter (se kommentarerna till artikel 24.7 tredje stycket).

2.9. Kommittén anser att förslaget till förordning borde innehålla en tydligare och mer effektiv handlingsplan. För att säkerställa att livsmedelssäkerheten även fortsättningsvis ges en prioriterad ställning inom ramen för ESK:s verksamhet kommer kommittén att med jämna mellanrum utvärdera utvecklingen på området, för att på så sätt säkerställa en ständig dialog med det organiserade civila samhället och förbättra överskådligheten, kontakterna och kommunikationen med allmänheten.

2.10. ESK instämmer helt i valet av uttrycket "myndighet" för detta nya organ, eftersom detta understryker att den uppenbara avsikten med organet är att den skall utgöra en

hörnsten i EU:s nya politik för livsmedelssäkerhet. ESK är dock medveten om att uttrycket "myndighet" kan ha olika innebörd i skilda rättskipningsområden inom EU och skulle därför vilja rekommendera att en förteckning upprättas över de viktigaste aspekterna av detta uttryck och över de frågor där myndighetens vetenskapliga rådgivning krävs innan ny lagstiftning införs. Det nya organet bör få befogenhet att agera som slutlig skiljedomare i sådana fall då vetenskapliga yttranden strider mot varandra, eller åtminstone ha företräde i sådana fall då konflikt uppstår när det gäller frågor som faller inom organets ansvarsområde.

3. Särskilda kommentarer

Avdelning I — Räckvidd och definitioner

3.1. Artikel 2 — ("Definition av livsmedel"). Denna definition förefaller vara mycket bred och motsvarar den "integrerade helhetsstrategin" för livsmedelskedjan. I vissa delar är dock definitionen mycket snävare. Om man definierar livsmedel i relation till läkemedel så riskerar man att inte beakta den nyare utvecklingen på livsmedelsmarknaden. Livsmedel som sägs vara bra för hälsan, till exempel att de kan "minska risken för sjukdom", skulle enligt vissa bedömare i dag innebära ett anspråk på att livsmedlet kan förebygga sjukdomar och skulle därför kunna falla inom definitionen av läkemedel och inte inom den kategori av livsmedel med påstådda hälsoeffekter som de egentligen tillhör.

3.1.1. Det andra stycket i definitionen innehåller inte "kosttillskott", trots att ett särdirektiv om detta för närvarande behandlas inom ramen för medbeslutandeförfarandet⁽¹⁾. Kommittén skulle vilja rekommendera att detta begrepp tas med i definitionen, eftersom det tidigare ofta har givit upphov till klassificeringssvårigheter, särskilt i förhållande till läkemedel.

3.2. Artikel 3 ("Övriga definitioner"). När det gäller första stycket är det av intresse att notera att djurfoder visserligen utesluts från definitionen av livsmedel men ändå betraktas som ett viktigt inslag i livsmedelslagstiftningen. ESK anser att användningen av uttryck och begrepp i olika artiklar bör kontrolleras nog så att alla slag av missförstånd kan undvikas. Även punkt 3 (livsmedelsföretagare) måste förklaras ytterligare, särskilt med tanke på hur uttrycket översatts i andra språkversioner av förordningen och på det stora ansvar som tilldelas dessa företagare, till exempel i artikel 10. Kommittén beklagar att tillfället inte utnyttjats att definiera begrepp som "vilseledande", "produktförfalskning", och så vidare.

Avdelning II — Allmän livsmedelslagstiftning

3.3. Artikel 5 ("Allmänna mål"). Med hänvisning till vad som sagts i 2.7 ovan bör punkt 1 innehålla ett omnämnande av inre marknadens ändamålsenliga funktion. Kommittén konstaterar att frågor om djurskydd och miljöskydd förs in i en livsmedelsrättslig förordning. Vi utgår ifrån att man bara väger in dessa båda mål i den mån de har omedelbar relevans för livsmedelssäkerheten. Dessutom väcks frågan hur kommissionen tänker se till att dessa mål också uppfylls för importerade livsmedel, enligt föreskrifterna i artikel 16.1 ("Minst lika höga krav").

3.4. Artikel 5 ("Allmänna mål"). Punkt 3 ligger visserligen allmänt sett i linje med de grundläggande principerna i SPS-avtalet, men är allmänt formulerad vilket gör det möjligt för EU att välja att inte respektera internationella skyldigheter, till synes utan att i detalj behöva motivera varför.

3.5. Artikel 6 ("Skydd av hälsa"). Som nämnades ovan (punkt 2.3) måste påståendet i punkt 1 klargöras, nämligen att lagstiftningen skall bygga på riskanalys "utom i de fall då detta inte är lämpligt med hänsyn till omständigheterna eller åtgärdens art". Att avvika från en princip som man skulle kunna betrakta som en av de mest grundläggande i det nya arbetssättet bör endast vara möjligt under väl definierade omständigheter. Hänvisningen till "andra faktorer av betydelse för det berörda ärendet" i punkt 3 behöver också klargöras/definieras. Skrivningen föregriper också de diskussioner som för närvarande förs på internationell nivå. I enlighet med ESK:s yttrande om vitboken bör man fastställa hur dessa "andra faktorer av betydelse" (t.ex. miljön, hållbar utveckling och djurskydd) skall företrädas och vägas in i en livsmedelspolitik som har säkerhet som främsta målsättning (se yttrandet om vitboken, punkt 3.18).

3.6. Artikel 7 ("Försiktighetsprincipen"). Det är inte särskilt logiskt att en princip som har fått så mycket uppmärksamhet inte definieras i förordningen. Dessutom måste begreppet "vetenskaplig osäkerhet", som försiktighetsprincipen verkar grundas på, fastställas noggrannare. Det är ett allmänt accepterat faktum att "vetenskaplig säkerhet" inte är ett realistiskt mål i det här sammanhanget. När det gäller försiktighetsprincipen hänvisar ESK till sitt eget yttrande i frågan, antaget den 12 juli 2000 (se slutsatserna, punkt 14.2)⁽²⁾.

3.7. Artikel 8 ("Tillvaratagande av konsumenternas intressen"). Kommittén delar den grundläggande oro som kommis-

⁽¹⁾ EGT C 14, 16.1.2001.

⁽²⁾ EGT C 268, 19.9.2000.

sionen ger uttryck för i denna artikel. Man bör dock överväga att ge mer detaljerad information om hur man kan säkerställa att konsumenterna inte vilseleds genom det sätt på vilket livsmedel märks, marknadsförs och presenteras. Det har t.ex. forskats mycket om vilken märkning konsumenterna behöver, och de ofta förekommande önskemålen om en grundläggande översyn av befintlig EU-politik när det gäller märkning (se slutsatserna från Europaparlamentets kontaktgrupp för livsmedelsfrågor) har inte behandlats i förslaget.

3.8. Artikel 9 ("Spårbarhet"). Kommittén framhäver principen att en livsmedelsprodukts väg skall kunna följas — steg för steg — från den ursprungliga produktionen till slutkonsumenten. Kommittén utgår ifrån att man i samband med det praktiska genomförandet av denna princip i de olika livsmedelssektorerna måste klargöra de finansiella konsekvenserna i ett motsvarande system och andra ännu obesvarade frågor.

3.9. Artikel 12 ("Krav på livsmedelssäkerhet"). Det behöver klargöras exakt hur texten i denna artikel förhåller sig till direktivet om allmän produktsäkerhet.

3.10. Mellan artikel 16 — ("Livsmedel som importeras till gemenskapen") och artikel 17 — ("Livsmedel som exporteras från gemenskapen") bör kommissionen överväga att foga in en artikel som behandlar s.k. transitvaror. I första ledet i artikel 16 anser kommittén att uttrycket "minst motsvarande krav" bör preciseras för undvikande av många olika tolkningar. När det gäller export av livsmedel och djurfoder enligt artikel 17 anser ESK att den bör ske i enlighet med de lagar och förordningar som gäller i importlandet, med Codex-bestämmelserna som lägsta nivå i de olika frågorna, utom när det finns tecken på att folkhälsan är i fara.

3.11. Artikel 19 ("Offentligt samråd"). Kommittén anser att denna artikel bör omformuleras enligt följande: "Samråd med parterna bör ske på ett öppet och effektivt sätt genom hela lagstiftningsprocessen när det gäller bestämmelser om livsmedel."

3.12. Artikel 20 ("Information till allmänheten"). Denna typ av potentiellt känslig information bör alltid vara korrekt och objektiv. "Myndigheterna" i rad 4 i artikeln bör definieras.

Avdelning III: Europeiska livsmedelsmyndigheten

3.13. Artikel 21 ("Myndighetens uppdrag"). Kommittén välkomnar det breda uppdraget men betonar att prioriteringar måste ske om arbetet skall kunna bedrivas effektivt. Det är

ESK:s åsikt att Europeiska livsmedelsmyndighetens uppgifter och ansvarsområden bör definieras på ett tydligt sätt och avgränsas väl. Att utvidga livsmedelsmyndighetens ansvarsområden till områden som skulle kunna äventyra dess centrala uppdrag bör undvikas.

3.13.1. ESK uttryckte redan i sitt yttrande om vitboken sin positiva inställning till att nutrition ingår som en integrerad del i Europeiska livsmedelsmyndighetens uppdrag, och hoppas att befogenheterna inom detta område klart definieras, och att dessa rör frågor om vetenskap med sikte på livsmedelssäkerhet. Hälsofrämjande åtgärder och liknande bör även fortsättningsvis vara kommissionens och dess specialiserade förvaltningsgrenars ansvar.

3.13.2. Europeiska livsmedelsmyndighetens ansvarsskyldighet behöver klargöras ytterligare. Utkastet till förordning tycks antyda att livsmedelsmyndigheten i sista hand endast är ansvarig inför kommissionen. Detta är inte i linje med ESK:s yttrande om vitboken, där kommittén menade att livsmedelsmyndigheten även skulle göras ansvarig inför Europaparlamentet och medlemsstaterna (se yttrandet om vitboken punkt 3.17).

3.13.3. I punkt 3 skulle ESK, för att säkerställa att livsmedelsmyndighetens yttranden och vetenskapens roll i beslutsprocessen erkänns formellt, vilja föreslå att livsmedelsmyndigheten konsulteras när det rör sig om beslut i livsmedelsfrågor, så att den vetenskapliga följdriktigheten och underbyggnaden i förslagen kontrolleras när de först presenteras och innan de slutgiltigt antas.

3.14. Artikel 22 ("Myndighetens uppgifter"). I fråga om punkt a anser ESK att kommittén ingår bland gemenskapsinstitutionerna. Enligt punkt 1 i kombination med artikel 39 ("Kommunikation") kommer allmänheten att direkt informeras av Europeiska livsmedelsmyndigheten när det gäller riskbedömningen av ett ärende, medan riskhanterare kommer att informera om rättsliga och andra åtgärder som skall vidtas i samma ärende. Detta ger upphov till viktiga frågor om medel och effektivitet i fråga om livsmedelsmyndighetens information, frågor som skulle kunna påverka dess trovärdighet hos allmänheten och, faktiskt, dess möjligheter att lyckas. Europeiska livsmedelsmyndigheten måste skapa respekt för omfattningen av de vetenskapliga resurserna, klokheten i bedömningarna och snabbheten i reaktionerna i brådskande fall. Den måste mycket snabbt vinna konsumenternas förtroende via befintliga media, och det är mycket viktigt att dra maximal nytta av att EU talar med en enda röst med stor auktoritet.

3.15. Artikel 23 ("Myndighetens olika organ"). Kommittén anser att de vetenskapliga organens ändring av terminologin i punkt d) kan leda till oklarheter för användarna, eller ses som en inskränkning av auktoriteten och möjligheten att snabbt erbjuda lämpligt tekniskt och vetenskapligt stöd på lång sikt.

3.16. Artikel 24 ("Styrelse"). Ett klargörande behövs när det gäller den troliga sammansättningen och de förfaranden/kriterier som skall användas när kandidater väljs ut. Som nämnts ovan skulle ESK vilja betona behovet av att ha företagare från den primära, sekundära respektive tertiära livsmedelssektorn i styrelsen, vilket skulle understryka den övergripande strategin i förhållande till livsmedelskedjan (se 1.7). Vi beklagar att varken ESK eller Regionkommittén omnämns, trots att båda har visat att våra bidrag är värdefulla när det gäller livsmedels-säkerhet. I samma syfte vill ESK rikta uppmärksamheten på punkt 7 tredje stycket, som redan behandlats i punkt 2.8.

3.17. Artikel 26.6 ("Rådgivande grupp") och artikel 27.8 ("Vetenskaplig kommitté och vetenskapliga paneler"). Kommissionens deltagande (riskhanterare) i den rådgivande gruppens möten (samt i den vetenskapliga kommittén, de vetenskapliga panelerna och i arbetsgrupperna enligt vad som anges i artikel 27) måste garantera den tydligt uttryckta viljan att göra klar åtskillnad på riskvärdering och riskhantering, och i detta syfte borde punkt 08 i samma artikel förstärkas. I punkt 26.1 borde även föranstaltas om biträdande företrädare. Det är svårt att se att en ensam företrädare skulle kunna säkerställa tillräcklig återkoppling och deltagande från största möjliga nationella nätverk.

3.18. Artikel 27 ("Vetenskaplig kommitté och vetenskapliga paneler"). ESK skulle vilja att det funnes en möjlighet att inrätta särskilda insatsgrupper för ärenden som inte uttryckligen kan hänföras till någon av de planerade panelerna. Artikel 27 borde även omfatta möjligheten att anordna hearingar. Panelernas benämningar borde göras mer flexibla så att de kan omfatta ämnen som konsekvenserna av förorening i livsmedelskedjan och överkänslighet mot livsmedel. ESK vill framhålla att det också behövs en expertgrupp som behandlar den känsliga frågan om traditionella produkter och livsmedelssäkerhet.

3.19. Artikel 28 ("Vetenskapliga yttranden"). Frågan uppstår om hur och av vem beslut kommer att fattas när det gäller prioriteringen av de många yttranden som livsmedelsmyndigheten anmodas avge.

3.20. Artikel 29 ("Motstridiga vetenskapliga yttranden"). Punkt 3 tycks ange att det i fall av motstridiga åsikter mellan riskbedömarna är riskhanteraren som fattar det slutgiltiga beslutet om riskbedömningen. Den som slutligen fattar avgörandet borde dock, vilket nämns i 2.10 ovan, vara Europeiska livsmedelsmyndigheten. I punkt 4 ges ingen lösning på denna typ av potentiell konflikt. Här behövs ytterligare klargöranden.

3.21. Artikel 32 ("Insamling av uppgifter"). ESK borde finnas med i förteckningen över de institutioner som nämns i punkt 6, organ som Europeiska livsmedelsmyndigheten skall delge sina resultat i fråga om insamlade uppgifter.

3.22. Artikel 33 ("Fastställande av nya risker"). ESK borde inbegripas bland de institutioner som delges information om nya risker.

3.23. Artikel 34 ("System för snabbt informationsutbyte"). ESK är medveten om den oro som flera av medlemsstaterna känner när det gäller hur Europeiska livsmedelsmyndigheten skall hantera systemet för snabbt informationsutbyte. Det måste vara absolut klart vad som menas med den "dagliga administrationen" av systemet, samt exakt vilken roll kommissionen respektive Europeiska livsmedelsmyndigheten skall ha.

3.24. Artikel 41 ("Konsumenter och andra berörda parter"). ESK kan konstatera att kommissionen har tagit fasta på kommitténs rekommendation om dialogen med konsumenter och berörda parter. ESK hoppas att den slutliga texten kan förbättras genom ett förtydligande om att dialogen med producenterna och aktörerna inom bearbetningsindustrin skall tryggas i hela livsmedelskedjan.

3.25. Artikel 42 ("Antagande av myndighetens budget") och artikel 44 ("Avgifter som myndigheten tar ut"). Kommittén anser att terminologin behöver ändras i vissa språkversioner för att göra klart att det inte handlar om skatter eller pålagor, utan om avgifter för tjänster. De avgifter som myndigheten tar ut för sina tjänster får aldrig äventyra dess oberoende och objektivitet. ESK skulle vilja ha en redovisning av vilka tjänster som Europeiska livsmedelsmyndigheten skulle kunna utföra som kan leda till att en avgift tas ut.

3.26. Artikel 48 ("Tredje lands deltagande"). ESK anser att de föreslagna bestämmelserna kunde ha gjorts mycket mer precisa och specifika p.g.a. att frågan är nära förestående och viktig.

Avdelning IV: Systemet för snabbt informationsutbyte, krishantering och nödsituationer

3.27. Artikel 53 ("Krisenhet"). Enligt ESK:s åsikt har krisenhetens roll i denna artikel kommit att handla för mycket om hantering av kriser som redan har uppstått. Det nämns ingenting om vad ESK anser vara mycket viktigare, nämligen förebyggande av kriser. Krisenheten bör alltså inte vara ett organ som inrättas först när en kris har uppstått, utan ett permanent organ som syftar till att förebygga krissituationer. Om en kris sedan skulle uppstå skulle krisenheten kunna förstärkas med ytterligare personal och resurser.

Avdelning V: Förfaranden och slutbestämmelser

3.28. Artikel 59 ("Medlingsförfarande"). Denna artikel verkar föra in ett särskilt klagomålsförfarande när det gäller frihandel i fall som rör livsmedelssäkerhet. ESK undrar om detta är nödvändigt och om det inte vore mer lämpligt att se över det generella förfarandet.

3.29. Artikel 60 ("Utvärdering"). Artikel 60.1 andra stycket anger att styrelsen skall studera slutsatserna från utvärderingen och därefter, om så krävs, ge kommissionen rekommendationer till förändringar av Europeiska livsmedelsmyndigheten och dess arbetsmetoder. Skulle inte styrelsen själv, efter en grundlig utvärdering av slutsatserna, ha en bättre utgångspunkt för att besluta hur man skall gå vidare? Så som artikeln är formulerad får man lätt intryck av att Europeiska livsmedelsmyndigheten i allt väsentligt endast är en underavdelning till kommissionen. ESK menar att denna utvärderingsrapport också bör presenteras för de andra EU-institutionerna, däribland ESK, och att hänsyn skall tas till kommentarer från institutionerna i de slutgiltiga slutsatserna.

3.30. Artikel 62 ("Europeiska läkemedelsmyndighetens behörighet"). Även om artikeln anger att förordningen inte påverkar "den behörighet som tilldelats Europeiska läkemedelsmyndigheten" skulle ESK — på samma sätt som i sitt yttrande om vitboken (se punkt 3.17 c) — vilja betona att Europeiska livsmedelsmyndighetens förhållande till Europeiska läkemedelsmyndigheten är särskilt viktigt, i synnerhet när det handlar om produkter som är gränsfall, där det alltså är svårt att avgöra om produkten är ett livsmedel eller ett läkemedel. Det vore på sin plats att ge ytterligare detaljer om hur detta förhållande kommer att se ut i praktiken. ESK anser också att en särskild artikel borde ägnas åt förbindelserna mellan Europeiska livsmedelsmyndigheten och Kontoret för livsmedels- och veterinärfrågor i Dublin.

4. Slutsatser

4.1. Som redan nämnts uppskattar kommittén kommissionens stora arbete med att utarbeta det aktuella förslaget. Det

visar att kommissionen lägger stor vikt vid frågorna om livsmedelssäkerhet. Att lägga fram en övergripande plan med förbättrade strukturer, en plan som inbegriper hela livsmedelskedjan och baseras på principer om öppenhet, hög kvalitet och tydlighet är ett initiativ som måste lovordas.

4.2. Om förordningens syfte skall uppnås måste man dock lägga ner mer arbete på att komma till rätta med oklarheten i vissa artiklar och principer, bristen på överensstämmelse mellan dokumentets olika delar samt bristen på tydlighet när det gäller uppdelningen av olika befogenheter.

4.3. Förordningen bör i första hand innehålla en plan för effektiva åtgärder. Den verkliga utmaningen är att göra saker och ting bättre än förut och öka det allmänna förtroendet för hela livsmedelskedjan. ESK avser att följa utvecklingen i framtiden för att säkerställa att verksamheten när det gäller livsmedelssäkerheten i första hand koncentreras på resultat och förebyggande åtgärder. Därför kommer kommittén att med jämna mellanrum utvärdera utvecklingen på området i syfte att säkerställa enhetlighet och en fortlöpande dialog om dessa frågor.

4.4. För att kunna utvärdera framstegen på livsmedelssäkerhetsområdet och för att kunna avgöra om det nya systemet lever upp till förväntningarna betonar ESK att det måste finnas utvärderingskriterier, t.ex. ökat/minskat förtroende från konsumenterna, uppkomst och hantering av livsmedelskriser, närmare samarbete mellan parterna osv.

4.5. Om det finns ett allmänt samförstånd om att Europeiska livsmedelsmyndigheten har en viktig roll att spela i framtiden menar ESK att detta bör föras till sin logiska spets, dvs. att Europeiska livsmedelsmyndigheten bör ges en roll i beslutsprocessen när det gäller livsmedel. Myndigheten bör då inrikta sig på att säkra den vetenskapliga underbyggnaden och den bör ständigt både inta en neutral position och göra en realistisk åtskillnad mellan riskbedömning och riskhantering. ESK tar gärna på sig uppgiften att förvandla dessa idéer till mer konkreta planer, och föreslår att man inrättar en gemensam arbetsgrupp för arbetet med dessa frågor. I arbetsgruppen kunde kommittén ingå tillsammans med de övriga EU-institutionerna och berörda parter.

Bryssel den 28 mars 2001.

Ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Göke FRERICHS

BILAGA

till Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande

Följande ändringsförslag avslogs men fick minst en fjärdedel av rösterna:

Punkt 3.8

Lägg till följande stycke:

"Man måste därför, beroende på om produkten är avsedd som människoföda eller djurfoder, fastställa olika kritiska tröskelvärden för de substanser och komponenter som ingår i produkterna i syfte att få till stånd ett system för spårbarhet som är genomförbart och kan fungera, framför allt för små och medelstora företag."

Motivering

Genom den föreslagna texten blir det möjligt att göra en rimlig tolkning av principen om spårbarhet, alltså att fastställa kritiska tröskelvärden för de substanser som ingår i olika produkter, och därmed en hjälp till aktörerna att uppfylla sina åligganden.

Resultat av omröstning

För: 24, emot: 63, nedlagda: 3.

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om:

- "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om livsmedelshygien",
- "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av särskilda hygienregler för livsmedel av animaliskt ursprung",
- "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av närmare bestämmelser för genomförandet av offentliga kontroller av produkter av animaliskt ursprung avsedda att användas som livsmedel",
- "Förslag till rådets förordning om fastställande av djurhälsoregler för tillverkning, utsläppande på marknaden och import av produkter av animaliskt ursprung avsedda att användas som livsmedel", och
- "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om upphävande av vissa direktiv om livsmedelshygien och hygienkrav för tillverkning och utsläppande på marknaden av vissa produkter av animaliskt ursprung avsedda att användas som livsmedel och om ändring av direktiven 89/662/EEG och 91/67/EEG"

(2001/C 155/09)

I enlighet med artiklarna 37, 95 och 152.4 b i EG-fördraget beslutade rådet den 17 juli 2000 att rådfråga Ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslagen.

Sektionen för jordbruk, lantbruksutveckling och miljö, som förberett ärendet, antog sitt yttrande den 8 mars 2001. Föredragande var Paul Verhaege.

Ekonomiska och sociala kommittén antog vid sin 380:e plenarsession den 28–29 mars 2001 (sammanträdet den 28 mars) följande yttrande med 78 röster för, 1 emot och 10 nedlagda röster.

1. Inledning

1.1. Sammanfattning av kommissionens dokument

1.1.1. Kommissionens förslag är resultatet av en omarbetning av gemenskapslagstiftningen om

- livsmedelshygien enligt rådets direktiv 93/43/EEG om livsmedelshygien och enligt ett antal rådsdirektiv om folkhälsoproblem samt om produktion och utsläppande på marknaden av produkter av animaliskt ursprung,
- djurhälsoaspekter av utsläppandet på marknaden av produkter av animaliskt ursprung enligt ett antal rådsdirektiv,
- offentliga kontroller av produkter av animaliskt ursprung enligt ovannämnda produktspecifika direktiv.

1.1.2. Dessa sammanlagt 17 direktiv har utvecklats stegvis sedan 1964 i takt med den inre marknadens utveckling, dock

med hänsyn till att ett gott konsumentskydd krävs. Mängden direktiv och sammanblandningen av olika områden (hygien, djurhälsa, offentliga kontroller) samt existensen av olika hygienordningar för animaliska produkter och andra livsmedel har skapat en komplicerad situation. Denna kan förbättras genom att lagstiftningen omarbetas och genom att livsmedelshygieniska aspekter särskiljs från frågor om djurhälsa och offentliga kontroller.

1.1.3. Med dessa förslag presenterar kommissionen ett antal av de viktiga åtgärder som anges i vitboken om livsmedelshygien⁽¹⁾. Omarbetningen av gällande lagstiftning möjliggör ett integrerat angreppssätt som omfattar alla livsmedel från jordbruket fram till försäljningen till kunden. Detta medför att livsmedelslagstiftningen blir mer sammanhängande och medger bättre insyn. Dessutom definieras intressenternas roll i livsmedelskedjan på ett bättre sätt.

1.1.4. Huvudtanken bakom omarbetningen av hygienreglerna är att livsmedelsproducenterna skall ansvara fullt ut för att de produkter som de producerar är säkra. Detta skall garanteras genom att man iakttar hygienregler (GHP)⁽²⁾ och,

⁽¹⁾ KOM(1999) 719 slutlig.

⁽²⁾ GHP: Good Hygiene Practice i enlighet med direktiv 93/43/EEG och de internationellt erkända reglerna i Codex Alimentarius.

för personer som driver andra livsmedelsföretag än på primärproduktionsnivå, genom att man tillämpar principerna i systemet för analys av faror och kritiska styrpunkter (HACCP)⁽¹⁾. Detta står i samklang med de internationellt erkända reglerna i Codex Alimentarius.

1.1.5. Omarbetningen har således utmynnat i fyra förslag till förordningar som behandlar allmän livsmedelshygien, särskilda hygienregler för livsmedel av animaliskt ursprung, offentlig kontroll och djurhälsoregler för tillverkning, utsläppande på marknaden och import av produkter av animaliskt ursprung avsedda att användas som livsmedel. Bifogat finns ett direktiv avsett att upphäva den befintliga lagstiftningen för ovannämnda områden.

1.1.6. Kommissionen anser att gemenskapslagstiftning i form av förordningar innebär ett antal fördelar, till exempel att en enhetlig tillämpning på hela den inre marknaden uppnås samt att gemenskapslagstiftningen blir mer överblickbar och lättare att snabbt anpassa med hänsyn till den tekniska och vetenskapliga utvecklingen.

1.2. Ett integrerat synsätt

1.2.1. De allmänna hygienreglerna, som i nuläget ingår i direktiv 93/43/EEG, kommer att tillämpas på alla livsmedel, även på produkter av animaliskt ursprung som för närvarande faller utanför det direktivets tillämpningsområde.

1.2.2. Samtidigt har man sett över dessa bestämmelser för att ta hänsyn till den senaste livsmedelshygieniska utvecklingen. De reviderade bestämmelserna är i fortsättningen tillämpliga på alla nivåer i livsmedelskedjan, "från jord till bord"; de föreskriver tillämpning av de sju principerna i HACCP-systemet enligt definitionen i Codex Alimentarius och innehåller krav på att livsmedel och livsmedels ingredienser skall kunna spåras, samt ger uppgifter om mål för livsmedelssäkerheten⁽²⁾.

1.3. Livsmedel av animaliskt ursprung

1.3.1. Förenklingen av de gällande hygienreglerna för livsmedel av animaliskt ursprung har inneburit en omarbetning av de fjorton direktiven. Detta har medfört att ett gemensamt

regelverk skapats samtidigt som de upprepningar, överlappningar och motsägelser som förekommer i de gällande direktiven kunnat undvikas. Några särskilda regler har dock bibehållits för de olika livsmedelskategorierna.

1.3.2. Förordningen innehåller följande avsnitt: tillämpningsområde (detaljhandel och produktdefinition), godkännande av anläggningar, kontrollmärkning, närmare bestämmelser, mikrobiologiska kriterier, lagrings- och transporttemperaturer, småskaliga produktionsanläggningar, import från icke-medlemsstater, kvalitet och märkning, förbud mot vissa råvaror vid livsmedelsframställning.

1.4. Djurhälsoregler

1.4.1. Djurhälsoreglerna är utformade för att förhindra spridning av djursjukdomar, som inte anses vara överförbara till människor via produkter av animaliskt ursprung. Eftersom dessa sjukdomar inte har någon omedelbar inverkan på konsumenternas hälsa var det logiskt att skilja dem från hygienregler i egentlig mening.

1.4.2. Även på detta område krävs en hög skyddsnivå. I förslaget till förordning behandlas särskilt de djursjukdomar som kan överföras via produkter av animaliskt ursprung, samt hur risken för överföring kan undvikas.

1.5. Offentlig kontroll

1.5.1. I enlighet med kommissionens uttalade avsikt i vitboken skall ett förslag om offentlig kontroll av livsmedel och av foder läggas fram inom kort. I det aktuella förslaget till förordning behandlas endast offentliga kontroller av produkter av animaliskt ursprung avsedda att användas som livsmedel. Förslaget omfattar i synnerhet ansvaret för de offentliga myndigheterna i medlemsstaterna, åtgärder som skall vidtas när det finns risker för konsumenten, utbildning av kontrolltjänstemän, tillämpning av beredskapsplaner, kontroller av importerade produkter, kommissionens inspektioner samt skyddsåtgärder.

1.5.2. Man får inte glömma bort att vissa produkter, till exempel kött, har speciella egenskaper som kräver särskilda regler. Den översyn av de nuvarande kontrollförfarandena som syftar till att anpassa dessa förfaranden till de faror som de moderna metoderna för livsmedelsproduktion medför är för närvarande föremål för intensiva diskussioner. För att kommissionen skall kunna reagera snabbt när dessa diskussioner har avslutats, har ett separat förslag upprättats där alla kontrollförfaranden beskrivs ingående. I väntan på resultatet av den vetenskapliga bedömningen gäller de befintliga reglerna.

(1) HACCP: Hazard Analysis Critical Control Points = Systemet för analys av faror och kritiska styrpunkter.

(2) "Mål för livsmedelssäkerheten" i enlighet med artikel 6.2 i förslaget till ny förordning om livsmedelshygien.

1.6. Den externa dimensionen

"Globaliseringen" av marknadssituationen innebär att oron för livsmedelssäkerheten ökar. Länderna är särskilt känsliga för riskerna med mikrobiologiska eller kemiska föroreningar som måste hållas under kontroll vid tillverkning och transport av livsmedel. Detta återspeglas i internationella överenskommelser och åtaganden och av det faktum att internationella organisationer, till exempel Codex Alimentarius och Internationella byrån för epizootiska sjukdomar, har fått en mer framträdande roll. Kommissionen vill med sitt förslag anta denna utmaning genom att krav införs för att säkra importerade livsmedels hygieniska kvalitet.

1.7. En pågående utveckling

Sannolikt kommer man att behöva anpassa lagstiftningen på nytt om några år som en följd av konkreta resultat av systemet med producenternas egenkontroller, upprättandet av riktlinjer för god livsmedelshygienisk sed, medlemsstaternas erfarenheter av kontroller och revisioner samt den tekniska utvecklingen.

2. Allmänna kommentarer

2.1. Kommissionens nya förslag om livsmedelshygien beaktar i hög grad kommitténs tidigare yttranden. Som helhet innebär dessa förslag ett viktigt framsteg som kommissionen skall ha en eloge för.

2.2. Kommittén ställer sig särskilt positiv till

- de principer som bildar underlag till de nya förslagen (skäl 3 och 12 i förslaget till förordning (EG) nr 2000/0178), och särskilt följande:
 - Det huvudansvar när det gäller livsmedelssäkerhet som vilar på personer som driver livsmedelsföretag. Från primärproduktionen fram till försäljningen till slutkonsumenten har alla företagare ansvar för säkerheten i de produkter som ligger under deras kontroll.
 - "Från jord till bord"-principen.
 - Skyldigheten att införa HACCP (i berörda sektorer) och principen om spårbarhet.
 - Överensstämmelse med internationella handelsavtal.

- valet att använda förordningar i stället för direktiv, eftersom detta begränsar medlemsstaternas tolkningsmöjligheter och därigenom möjliggör ett bättre konsumentskydd och sundare konkurrens mellan företagen (avsnitt IX i motiveringen).

3. Särskilda kommentarer

3.1. Livsmedelshygien

3.1.1. Tillämpningsområde

ESK noterar med tillfredsställelse att de nya förordningarna omfattar samtliga stadier i produktionen och distributionen av livsmedel. Framför allt omfattar de hädanefter primärprodukter, det vill säga produkter av jorden, från boskapsuppfödning, från jakt och från fiske, vilket inte är fallet för den nuvarande lagstiftningen. ESK anser emellertid att tillämpningsområdet allmänt sett borde omfatta tillverkningen av samtliga ingredienser som ingår i livsmedel, inklusive produkter av mineraliskt ursprung och produkter som framställts genom kemisk syntes (artikel 2 i förslag till förordning (EG) nr 2000/0178 bör av denna anledning ses över).

3.1.2. Definitioner (artikel 2 i förslag till förordning (EG) nr 2000/0178)

3.1.2.1. Förteckningen över definitioner bör kompletteras med definitioner bland annat av "livsmedel", "målsättning" och "prestationsnorm" samt av den engelska termen "requirements", som översatts med "bestämmelser" eller "krav", i avvaktan på en definition av "mål för livsmedelssäkerhet".

3.1.2.2. I syfte att förenkla men även för att undvika förvirring, bör definitionerna anpassas till motsvarande definitioner i Codex Alimentarius i de fall som dessa nyligen fastställts eller setts över, exempelvis "livsmedelshygien" och "livsmedelssäkerhet".

3.1.3. Ansvar hos personer som driver livsmedelsföretag

3.1.3.1. Första strecksatsen i skäl tolv i förslag till förordning (EG) nr 2000/0178 bör ändras i syfte att framhålla att samtliga livsmedelsproducenter ansvarar för livsmedelssäkerheten i de stadier av produktionen som deras verksamhet omfattar, i enlighet med artikel 3 — Allmänt åtagande — i förslaget till förordning om livsmedelshygien.

3.1.3.2. I texten (bilaga I i förslag till förordning 2000/0178) bör man särskilt framhålla ansvaret hos varje led inom livsmedelskedjan i primärproduktionen, som hädanefter omfattas av lagstiftningen om livsmedelshygien. Dessa parter, antingen det rör sig om jordbrukskemikalieindustrin, odlingsföretag, tillverkare av kreatursfoder, veterinärer, försäljare och transportörer av dessa produkter eller jordbrukarna själva, bör se till att de jordbruksprodukter som marknadsförs inte innehåller alltför stora mängder av biologiska eller kemiska rester. Samtidigt som man upprätthåller en hög nivå på folkhälsoskyddet måste de administrativa kostnaderna för de små företagen och hantverksföretagen hållas så låga som möjligt.

3.1.4. Regionala aspekter (artikel 4.4 i förslag till förordning (EG) nr 2000/0178)

ESK anser att typiska europeiska produkter inte får missgynnas och att hygienkraven därför måste anpassas såväl till de traditionella produktionsmetoder som används för dessa produkter som till småskalig produktion, utan att man gör avkall på livsmedelssäkerheten. Dessutom anser kommittén att man på gemenskapsnivå bör fatta beslut om och övervaka de anpassningar som är nödvändiga, för att i högre grad säkerställa konsumentskyddet och förutsättningarna för rättvis konkurrens. Den planerade europeiska livsmedelsmyndigheten skulle i detta sammanhang kunna ha en vetenskapligt utvärderande roll.

3.1.5. Detaljhandel (artikel 9, punkt 2 i förslag till förordning (EG) nr 2000/0178 och bilaga II, punkt 2 i förslag till förordning (EG) nr 2000/0179)

ESK anser absolut inte att det finns grunder för att utesluta detaljhandeln ur de nya förordningarnas tillämpningsområde när det rör sig om större livsmedelsaffärer (varuhus och stormarknader) med lokaler där man förbereder stora kvantiteter av animaliska produkter, exempelvis styckningslokaler. Dessa bör anpassas till de särskilda hygienbestämmelserna på området.

3.1.6. HACCP riktlinjer för god hygien (artikel 5 och 7 i förslag till förordning (EG) nr 2000/0178)

3.1.6.1. Kravet på att personer som driver livsmedelsföretag skall tillämpa de sju principerna i HACCP-systemet enligt Codex Alimentarius välkomnas, men det är nödvändigt att i högre grad betona kravet på att iaktta god hygienisk sed.

3.1.6.2. I detta sammanhang vill ESK framhålla betydelsen av utbildning anpassad till de arbetsuppgifter som personalen inom livsmedelsföretag har, särskilt med tanke på att det är viktigt att var och en tar ansvar för livsmedelssäkerheten på sin nivå (bilaga II, kapitel XII i förslag till förordning (EG) nr 2000/0178).

3.1.6.3. ESK anser att medlemsstaterna bör uppmanas att utvärdera sina egna arbets- och sysselsättningsvillkor med hjälp av HACCP-systemet. Inom ramen för detta bör man särskilt uppmärksamma samråden med företrädare för branschen, för de anställda och för konsumenterna.

3.1.6.4. ESK är av uppfattningen att lagstiftningen på området för livsmedelshygien kommer att få en mer enhetlig tillämpning om man ställer upp mål för livsmedelssäkerheten.

3.1.6.5. Att man i förslag till förordning (EG) nr 2000/0178 behåller alla detaljerade hygienregler när det gäller animaliska produkter — parallellt med kravet om att tillämpa HACCP-principerna — bör ses över efter en rimlig anpassningsperiod.

3.1.6.6. I en strävan efter enhetlighet bör riktlinjerna för god hygien i artikel 7 i förslag till förordning (EG) nr 2000/0178 — antingen det gäller god hygienisk sed eller riktlinjer för tillämpningen av HACCP-principerna — hämta inspiration i modellerna i Codex Alimentarius. I fråga om industriprodukter som saluförs och/eller tillverkas i hela EU, bör de omedelbart fastställas på gemenskapsnivå.

3.1.6.7. Syftet med dessa riktlinjer är att hjälpa dem som driver livsmedelsföretag att anpassa sig till kraven i lagstiftningen för livsmedelshygien och livsmedelssäkerhet. De riktlinjer om god sed som finns i bilaga I, kapitel II i förslaget till förordning (EG) nr 2000/0178 beskriver vilka åtgärder som kan vidtas för god uppfödning och skydd av djurhälsan, särskilt för ett korrekt bruk av djurläkemedel⁽¹⁾. När det gäller detta anser kommittén att det efter samråd med samtliga berörda parter bör klargöras i förordningen inom vilken ram dessa riktlinjer bör utvecklas för att säkerställa att kraven på zooteknisk och veterinär kompetens verkligen uppfylls.

⁽¹⁾ Se punkt 1 i bilagan.

3.1.7. Mikrobiologiska kriterier och temperaturkriterier för livsmedel (artikel 6 i förslag till förordning (EG) nr 2000/0178) — kvalitetskrav (punkt II.2 j i motiveringen)

3.1.7.1. ESK välkomnar översynen av de mikrobiologiska kriterierna och temperaturkriterierna för livsmedel i de nu gällande vertikala direktiven, och att de vid behov kommer att förses med en vetenskaplig dokumentation i enlighet med kommitténs önskemål. Detta förfarande kommer att göra det möjligt att skapa överensstämmelse mellan EU-lagstiftningen och Världshandelsorganisationens avtal om tillämpning av sanitära och fytosanitära åtgärder [SPS-avtalet⁽¹⁾].

3.1.7.2. Kommittén noterar dessutom att kommissionen förbinder sig att så snart som möjligt ta bort de kvalitetsbestämmelser som inte har någon direkt betydelse för livsmedelshygienen.

3.1.8. Spårning — registrering eller godkännande av livsmedelsföretag (artikel 9 och 10 i förslag till förordning (EG) nr 2000/0178)

3.1.8.1. ESK anser att det om nödvändigt bör vara möjligt att snabbt spåra ursprunget till de livsmedel som saluförs och följa deras väg i livsmedelskedjan. För att detta skall bli möjligt måste de personer som driver företag inom livsmedelssektorn kunna spåra ursprunget hos de ingredienser och livsmedel som används i deras verksamhet. På så vis kan man säkerställa spårningen etappvis (eller i kedjor) från primärproduktionen till slutkonsumenten.

3.1.8.2. Följaktligen ställer sig ESK positiv till att man i förordningen kräver att de personer som driver livsmedelsföretag måste kunna säkerställa spårningen av produkterna. ESK anser att man i förordningen endast bör ange principer, och att man bör låta livsmedelsföretagen, särskilt de små företagen, välja hur de skall gå till väga för att garantera spårning av produkterna. Detta tillvägagångssätt bör göra det möjligt att hantera situationer som kan se mycket olika ut beroende på branscher och produkter.

3.1.8.3. Enligt ESK:s uppfattning innebär en registrering av samtliga företag inom livsmedelskedjan ett omfattande administrativt arbete, som beroende på situationen kan ske på lokal eller regional eller till och med nationell nivå. Registreringen av livsmedelsföretagen är en viktig faktor för

att möjliggöra spårning. När det gäller bearbetade produkter kompletterar den batchnummermärkningen.

3.1.8.4. I princip garanterar godkännandet av livsmedelsföretagen att dessa iakttar god hygienisk sed. ESK är positiv till att ett godkännande utgör regeln för företag som tillverkar eller bearbetar produkter som ur mikrobiologisk synpunkt är känsliga, särskilt produkter av animaliskt ursprung. För att säkerställa en enhetlig säkerhetsnivå och rättvis konkurrens måste kommissionen entydigt fastställa de kriterier på vilka man baserar beslutet om att godkänna eller endast registrera ett företag.

3.1.9. Kontrollmärkning (bilaga II, punkt 4 i förslag till förordning (EG) nr 2000/0179)

3.1.9.1. Kontrollmärkningen garanterar att de märkta varorna uppfyller hälsoreglerna. Kontrollmärkningen av kött eller skaldjur utgör exempelvis en garanti för konsumenten att produkterna genomgått en offentlig kontroll med hänsyn till ursprung och i enlighet med gällande hygienregler. Enligt ESK:s uppfattning är en sådan offentlig kontroll nödvändig i dag.

3.1.9.2. Kontrollmärkningen av bearbetade produkter som till exempel charkvaror eller mejeriprodukter har dock andra grunder. I dessa fall garanterar kontrollmärkningen att produktionsanläggningen har godkänts, det vill säga att den uppfyller de hygienregler som anges i lagstiftningen. I denna bemärkelse utgör den en sorts bekräftelse av att företagen uppfyllt kraven, i likhet med sådana som certifieringsorgan utfärdar, men det innebär inte att produkterna i sig kontrollerats. Av denna anledning anser ESK att kontrollmärkningen av bearbetade produkter inte nödvändigtvis skall handhas av offentliga myndigheter, utan föreslår att denna fråga studeras närmare i syfte att fastställa i vilka fall märkningen skulle kunna skötas av erkända privata organ.

3.1.10. Sammansatta produkter (bilaga I, punkt 8.1 i förslag till förordning (EG) nr 2000/0179)

ESK noterar med tillfredsställelse att sammansatta produkter inte längre omfattas av de särskilda hygienreglerna för animaliska produkter. Likväl kan det nuvarande förslaget förbättras, eftersom särskilda regler i vissa fall borde tillämpas på sammansatta produkter (exempelvis panerade fiskfiléer som a priori kräver att man iakttar samma hygienregler som för opanerade fiskfiléer).

⁽¹⁾ Världshandelsorganisationens avtal om tillämpning av sanitära och fytosanitära åtgärder (SPS-avtalet).

3.1.11. Export till tredje land (artikel 12 i förslag till förordning (EG) nr 2000/0178)

ESK anser att det är nödvändigt att förbättra de europeiska livsmedelsprodukternas anseende på marknaderna utanför gemenskapen, främst i utvecklingsländerna. Detta får emellertid inte skada de europeiska företagens konkurrenskraft, och av denna anledning anser kommittén att kraven på att exportlivsmedel skall vara förenliga med gemenskapslagstiftningen bör anpassas i syfte att ta hänsyn till de speciella situationer som råder i importländerna. Användningen av konserveringsmedel som inte är tillåtna i varor som marknadsförs i Europa kan till exempel vara berättigad i importländerna på grund av särskilda lokala förhållanden.

3.1.12. Ständiga kommittéer (artikel 15 i förslag till förordning (EG) nr 2000/0178 och artikel 6 i förslag till förordning (EG) nr 2000/0179) — De nya förordningarnas ikraftträdande (artikel 17 i förslag till förordning (EG) nr 2000/0178 och artikel 7 i förslag till förordning (EG) nr 2000/0179)

3.1.12.1. ESK noterar med tillfredsställelse att Ständiga foderkommittén och Ständiga veterinärkommittén på sikt skall slås samman, även om det inte framgår av det föreliggande förslaget. En sammanslagning bör möjliggöra en enklare och mer enhetlig hantering.

3.1.12.2. För övrigt anser ESK att det vore lämpligt att räkna med en kort anpassningsperiod från och med det datum då de nya förordningarna träder i kraft, bland annat för att ge den primära sektorn tid att fastställa goda hygieniska seder.

3.2. Offentliga kontroller av produkter av animaliskt ursprung (förslag till förordning (EG) nr 2000/0180)

3.2.1. ESK anser att medlemsstaternas respektive kommissionens ansvar inte i tillräckligt hög grad betonas i texten. Redan i kommitténs yttrande om "Vitbok om livsmedelssäkerhet"⁽¹⁾ framhöll ESK hur viktigt det är att kommissionen effektivt övervakar tillämpningen av gemenskapslagstiftningen.

3.2.2. För övrigt finns det fortfarande alltför många texter⁽²⁾ om veterinärkontroller och allmänna och särskilda regler för offentliga kontroller. Det vore tydligare och mer praktiskt att föra samman dessa texter.

3.2.3. ESK noterar att de offentliga kontrollerna på jordbruksföretagen (bilaga I punkt 1 a) omfattar hygienreglerna samt djurens välmående och lagstiftningen om kreatursfoder och rests substanser. I fråga om kontrollerna av kreatursfoder anser ESK att kontrollerna bör utföras i ett tidigare skede på jordbruksföretaget, det vill säga på produktionsnivå, när det gäller bearbetade produkter.

3.2.4. Reglerna för besiktning av kött (bilaga II) har reviderats, särskilt för att lägga större vikt vid besiktningen före slakt. I detta sammanhang bör det påpekas att man vid besiktningen före slakt bör ta hänsyn till det register med uppgifter om uppfödningen som jordbrukarna skall föra (bilaga I, kapitel 2, punkt 2 i förslag till förordning (EG) nr 2000/0178).

3.2.5. ESK anser att texten borde innehålla en hänvisning till den harmoniserade lagstiftningen om animaliska produkter som vid veterinärbesiktningen inte bedömts vara tjänliga som människoföda.

3.3. Hälsoregler för handel med produkter av animaliskt ursprung (förslag till förordning (EG) nr 2000/0181)

3.3.1. Förordningens målsättning är att förhindra att djursjukdomar sprids via produkter av animaliskt ursprung i handeln på gemenskapsnivå och på internationell nivå.

3.3.2. I själva verket omfattar texten också bestämmelser om offentlig kontroll. ESK kan dessutom konstatera att kommissionens roll som övervakare på detta område är klart fastställd (artikel 6).

3.3.3. Reglerna avseende djurhälsa vid import från länder utanför EU överlappar hygienreglerna i förslaget till förordning om särskilda hygienregler för livsmedel av animaliskt ursprung och skapar därför förvirring. I synnerhet planerar man enligt texten att — med utgångspunkt i djurhälsokriterier — fastställa en förteckning över godkända tredje länder (artikel 8, punkt 1), medan man i förordningen om särskilda hygienregler också fastställer en förteckning — som etableras på grundval av hygienkriterier (bilaga III, punkt 1 i förslag till förordning (EG) nr 2000/0179).

⁽¹⁾ EGT C 204, 18.7.2000.

⁽²⁾ Se punkt 2 i bilagan.

3.3.3.1. Alla dessa bestämmelser bör kombineras för att få fram en enda uppsättning spelregler som täcker såväl folkhälsoaspekter (hygien) som djurhälsoaspekter.

3.3.4. ESK konstaterar att bilagorna till förordningen innehåller mycket intressant information, särskilt tabellen över "Behandlingar för att eliminera djurhälsorisker i kött" och förteckningen över "Behandlingar för att eliminera djurhälsorisker i mjölk".

3.3.5. Ett godkännande av dessa hälsoåtgärder på det internationella planet skulle i hög grad underlätta den internationella handeln med animaliska produkter. ESK vill därför å det starkaste uppmana kommissionen att stödja och främja dessa åtgärder.

4. Slutsatser

Avslutningsvis vill Ekonomiska och sociala kommittén lägga fram följande rekommendationer om livsmedelshygien:

4.1. Samma hygienregler och kontrollmetoder bör användas vid samtliga etapper i livsmedelskedjan, från primärproduktionen till slutkonsumenten.

4.2. Samtliga råvaror och ingredienser som används vid tillverkningen av livsmedel, inklusive mineralämnen eller substanser från kemisk syntes, bör omfattas av dessa hygienregler.

4.3. Kravet på de personer som driver företag inom livsmedelssektorn att tillämpa HACCP-systemets sju principer är

nödvändigt, men det finns anledning att även betona nödvändigheten av att iaktta goda hygienvanor.

4.4. Varje person som driver livsmedelsföretag ansvarar för produktsäkerheten i sin del av livsmedelskedjan.

4.5. Spårbarheten skall säkras etappvis (eller "i kedjor") i hela livsmedelskedjan, samtidigt som man måste beakta företagets art och storlek.

4.6. Vissa viktiga definitioner, som exempelvis en definition av livsmedel, saknas i förslagen. De bör fastställas inom ramen för den allmänna livsmedelslagstiftningen som också håller på att diskuteras och som hygiენტexterna bör hänvisa till.

4.7. De grundläggande säkerhetsnormerna bör tillämpas på livsmedel av "regional" och/eller "traditionell karaktär" i den utsträckning som dessa kommer att cirkulera fritt på inre marknaden.

4.8. Detaljhandelsanläggningar i vilka man förbereder och/eller styckar större mängder livsmedel av animaliskt ursprung bör anpassas till de särskilda hygienreglerna för dessa livsmedel.

4.9. De europeiska livsmedel som är avsedda för export till tredje land bör uppfylla gällande normer i importländernas lagstiftning och/eller i Codex Alimentarius. I avsaknad av sådana normer är kravet på överensstämmelse med den europeiska lagstiftningen till fullo motiverat.

Bryssel den 28 mars 2001.

*Ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Göke FRERICHs

BILAGA I

till Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande**Punkt 1**

Definitionen av "veterinärläkemedel" som fastställs i artikel 1 i direktiv 65/65/EEG av den 26 januari 1965 (tillnärmning av lagstiftning om farmaceutiska specialiteter) och artikel 1 i direktiv 81/851/EEG av den 28 september 1981 (tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning, bestämmelser och administrativa arrangemang avseende veterinärläkemedel) som omfattar hormoner ("alla substanser eller sammansättningar av substanser som ges till djur för att påverka deras kroppsliga funktioner").

Punkt 2

- Direktiv 89/397/EEG av den 14 juni 1989 (offentlig kontroll av livsmedel) och direktiv 93/99/EEG av den 29 oktober 1993 (ytterligare åtgärder för offentlig kontroll av livsmedel).
- Direktiv 89/662/EEG av den 11 december 1989 (veterinära kontroller vid handeln inom gemenskapen i syfte att fullborda den inre marknaden).
- Direktiv 90/675/EEG av den 10 december 1990 senast ändrat genom direktiv 97/78/EEG av den 18 december 1997 (principerna för organisering av veterinärkontroller av produkter från tredje land som förs in i gemenskapen).

BILAGA II

till Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande

Följande ändringsförslag avslogs men fick minst en fjärdedel av rösterna:

Ny punkt 3.1.2.3

Lägg till en ny punkt 3.1.2.3 med följande text:

"Utan att vilja rucka på målsättningarna med förslaget om ändring av en rad riktlinjer för livsmedelshygien är det nödvändigt att närmare undersöka de praktiska aspekterna av vissa definitioner och därtill kopplade genomförandebestämmelser för att förhindra att det i praktiken uppstår situationer då riktlinjerna inte kan tillämpas".

Motivering

Om förslaget antas i sin nuvarande form kommer i synnerhet jordbruksföretag och mindre hantverksföretag att få allvarliga problem på grund av ett antal definitioner som är allmänt tillämpliga och ett antal genomförandebestämmelser som inte är anpassade efter det praktiska läget.

Resultat av omröstning

För: 24, emot: 46, nedlagda: 12.

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Fri rörlighet för arbetstagare på inre marknaden" (Observationsgruppen för inre marknaden)

(2001/C 155/10)

Den 2 mars 2000 beslutade Ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 23.3 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande om "Fri rörlighet för arbetstagare på inre marknaden".

Sektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som ansvarat för det förberedande arbetet, antog sitt yttrande den 8 december 2000. Föredragande var Hans-Joachim Wilms.

Vid sin 380:e plenarsession den 28–29 mars 2001 (sammanträdet den 28 mars) antog Ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 80 röster för, 13 röster mot och 31 nedlagda röster.

1. Rätten till fri rörlighet för personer — innebörd och perspektiv

1.1. Innebörd av och acceptans för rätten till fri rörlighet för personer

1.1.1. Fri rörlighet för personer är ett av gemenskapens viktigaste mål, och det behandlas i EG-fördraget. Särskilt för arbetstagarna och deras familjer är detta en viktig och grundläggande rättighet. I Romfördraget beskrevs den fria rörligheten som en av inre marknads grundpelare ("ett område utan inre gränser där fri rörlighet för varor, personer, tjänster och kapital säkerställs i enlighet med bestämmelserna i detta fördrag").

1.1.2. Kommittén framhåller att den fria rörligheten för arbetstagare är en nyckelfråga för att Europa skall kunna fortsätta att växa samman. Samtidigt är den ett av de mest konkreta uttrycken för tanken bakom ett unionsmedborgarskap⁽¹⁾.

1.1.3. Kommittén betonar vikten av att främst hålla fast vid målet att förbättra möjligheterna till sysselsättning i alla länder i Europa, i synnerhet inom regioner som släpar efter i utvecklingen. Eftersom inte ens en exemplarisk gemensam arbetsmarknadspolitik inom EU kan åstadkomma en helt likvärdig fördelning av möjligheterna till sysselsättning och inkomster innebär den fria rörligheten för arbetstagare som kommer från regioner som fortfarande släpar efter i utvecklingen, eller som har kvalifikationer som inte efterfrågas i tillräcklig omfattning på den inhemska arbetsmarknaden, nya möjligheter att få del av det växande välbästandet inom unionen. I idealfallet minskar dessutom problemen på arbetsmarknaden i ursprungslandet, utan att det samtidigt uppstår nya arbetsmarknadsproblem i det nya landet.

1.1.4. Unionsmedborgarnas rörlighet måste främjas ytterligare. Den grundläggande rätten till arbete som Europeiska

rådet nyligen beslutade om innebär enligt kommitténs uppfattning inte bara att medlemsstaterna är förpliktade att föra en aktiv sysselsättningspolitik, utan även att de skall skapa bättre möjligheter till sysselsättning genom förbättrade förutsättningar för större rörlighet för unionens medborgare. Därför välkomnar kommittén sådana åtgärder för ökad rörlighet som är av frivillig karaktär för medborgarna, eller som är inriktade på att avskaffa statliga hinder för den fria rörligheten.

1.1.5. Arbetstagare som tidvis arbetar i en annan EU-medlemsstat för med sig sin egen kultur och sina kunskaper och erfarenheter till det nya landet och bygger sedan vidare på dessa under vistelsen, vilket kommer båda länderna till del. Både för arbetstagarna själva och för människorna i deras omgivning i ursprungslandet och i det nya landet innebär detta att Europa inte längre bara är en abstraktion, utan får en konkret innebörd. Om dessa erfarenheter kommer att uppfattas som positiva eller negativa hänger emellertid också samman med utformningen av den fria rörligheten på det konkreta planet.

1.1.6. I motsats till den ofta missbrukade fria etableringsrätten genom "falsa egenföretagare" och den fria rörligheten för tjänster som utnyttjats av oseriösa företag som stationerar ut arbetskraft och arbetsförmedlare, och även i motsats till illegal sysselsättning har utnyttjandet av den fria rörligheten för personer hittills inte stört mottagarlandets system för löneavtal och socialförsäkringar. Arbetet utförs nämligen vanligtvis i enlighet med de bestämmelser som gäller för mottagarlandets egna befolkning. Acceptansen för denna typ av migrerande arbetstagare är lika stor.

1.1.7. Kommittén vill också understryka att enskilda klandervärda handlingar i medlemsstaterna kan knytas till vissa arbetsgivare, som nämns i yttrandet, men de utgör bara en kriminell minoritet som svarar för aktiviteter i arbetslivets utkanter, och de är inte representativa för den inställning och det agerande som karakteriserar det stora flertalet av arbetsgivarna eller deras sammanslutningar. Det gäller följaktligen att inte överbetona återverkningarna och att inte sprida det vilseledande intrycket att sådana aktiviteter är allmänt förekommande.

⁽¹⁾ Se bilaga.

1.2. Möjliga effekter av EU:s utvidgning

1.2.1. Den stora acceptansen för arbetstagarnas fria rörlighet skulle kunna förändras till följd av unionens utvidgning, om det skulle bli så att invandringen koncentreras till ett fåtal sektorer och till vissa medlemsstater, eller om det förekommer ett stort antal gränsarbetare samtidigt som de stora löneskillnaderna⁽¹⁾ (upp till 1:11) består vid EU:s nuvarande östra gränser. Med tanke på den demografiska utvecklingen är man dock i de flesta nuvarande EU-länder i högsta grad medveten om att det under de kommande årtiondena kommer att vara nödvändigt med ytterligare invandring från anslutningsländer och tredje länder för att täcka behovet av arbetskraft i EU. Detta innebär dock inte att en ökad invandring i enskilda fall, sektorer eller regioner som redan i dag har hög arbetslöshet inte kommer att leda till nya problem eller att problem som redan finns förstärks. Den oro som människorna inom dessa sektorer eller regioner känner bör därför inte avfärdas som främlingsfientlighet eller ignoreras eftersom EU-motståndare och främlingsfientliga krafter därigenom skulle främjas. Man bör i stället vidta lämpliga åtgärder för att invandringen inte koncentreras till dessa problematiska regioner eller sektorer och för att motverka att sociala omvälvningar uppstår i mottagarländerna.

1.2.2. I de få studier som föreligger i denna fråga, exempelvis de som nyligen presenterades av Boeri/Brücker⁽²⁾ (utarbetad på uppdrag av Europeiska kommissionen) och av DIW⁽³⁾ (Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung), räknar man visserligen med betydligt lägre siffror beträffande invandringen till nuvarande EU-länder (några hundra tusen per år när den fria rörligheten för arbetstagare införs) än de som ofta nämns i den offentliga debatten (där man ibland talar om flera miljoner).

1.2.3. De ovan nämnda studierna utgår ifrån att invandringen utan regleringsmekanismer inte skulle fördelas jämnt inom hela EU utan ojämnt, såväl när det gäller fördelningen mellan nationer som sektorer.

1.2.3.1. Enligt de resultat som framkommit i den studie som Boeri/Brücker har utfört är det inte osannolikt med ett scenario där 80 % av den invandrade arbetskraften från Central- och Östeuropa koncentreras till grannländer som Danmark, Sverige, Finland, Tyskland och Österrike, och då framför allt till byggnads-, jordbruks- och skogsbrukssektorerna, till enklare tjänster samt till restaurangbranschen. Medan främst byggnadssektorn i vissa av ovan nämnda länder i dag präglas av höga arbetslöshetssiffror och en bestående minskning av arbetstillfällena — vilket innebär att ytterligare arbetskraft skulle kunna få negativa följder för arbetstagare och arbetssökande — har däremot de andra sektorer som nämns delvis brist på lämplig inhemsk arbetskraft.

1.2.4. I synnerhet kan det uppkomma sociala störningar när de nya unionsmedborgarna utnyttjar rätten till fri rörlighet för personer i form av utökat gränsarbete. Eftersom det vid EU:s nuvarande östra gränser föreligger stora skillnader i lönenivå (från 1:4 till 1:11) och i levnadskostnader (1:4) kan ett genomförande av den fria rörligheten utan en övergångsperiod medföra belastningar på kort sikt för arbetsmarknaden i dessa gränsregioner. Tidigare och aktuella erfarenheter — t.ex. vad beträffar säsongsarbetare inom jordbruket och kortsiktigt utplacerade arbetstagare — visar att detta kan inträffa om löneskillnaderna mellan hemlandet och landet där arbetstagarna arbetar är stora. På längre sikt överväger dock de möjligheter detta skapar för gränsregionerna i och med att sådana löneskillnader också skapar incitament för nyinvesteringar.

1.2.5. Om fri rörlighet för arbetstagare införs utan någon övergångsperiod kan det i värsta fall leda till en situation där de löner som betalas ut i ett lands gränsregioner över lag pressas ned så mycket att det uppstår sociala problem för arbetstagarna. Genom pristrycket skulle detta försvåra situationen för de arbetsgivare som vill behålla den gällande, acceptabla lönenivån. En sådan utveckling skulle inte bara stå i strid med de mål för EU som anges i artikel 2 i EG-fördraget, utan den skulle även kunna leda till avsevärda sociala spänningar, framför allt i gränsregioner, och ge näring åt nationalistiska tendenser.

1.2.5.1. Därför välkomnar kommittén också EU:s planerade stödåtgärder för gränsregionerna, som genom utbyggnad av infrastrukturen, genom målinriktad utbildning för arbetskraften och genom stöd till små och medelstora företag skall stödja strukturomvandlingen i dessa områden. Det viktigaste medlet för att motverka lönedumping vid tillfälliga anställningar är direktivet "Posting of Workers" (utstationering av arbetstagare). För att detta skall fungera i praktiken fordras framför allt en effektiv bevakning. Utan detta finns stora risker för avsevärda sänkningar av lönenivåerna i vissa regioner och sektorer.

(1) Bruttotimlönen för en yrkesarbetare inom tillverkningsindustrin i västra Tyskland uppgår till omkring 28,50 DM. I västra Polen uppgår samma timlön till 4,80 DM (1:6), och i östra Polen endast till 2,70 DM (1:11).

(2) Tito Boeri och Herbert Brücker: Studie av östutvidgningens effekter för inkomster och sysselsättning i Europeiska unionens nuvarande medlemsstater; utförd på Europeiska kommissionens uppdrag, Generaldirektoratet för sysselsättning och socialpolitik, publicerad den 23 maj 2000; Berlin och Milano, 2000.

(3) DIW-Wochenbericht 21/2000 (Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung): EU:s utvidgning österut: Ingen massiv invandring att vänta; Berlin 2000; Studien består av två delar. I den första delen sammanfattas DIW:s resultat vad gäller den kommande invandringens omfattning från Central- och Östeuropa. I den andra delen — som utarbetats av Institut zur Zukunft der Arbeit (IZA) — analyseras invandringens eventuella effekter på löner och sysselsättning.

1.2.6. Den fria rörligheten för arbetstagare innebär en möjlighet för kvalificerad arbetskraft i anslutningsländerna att bättre dra nytta av sina kvalifikationer eftersom det i dessa länder finns en brist på lämpliga arbetsplatser eller i alla fall arbetsplatser som ger en rättvis lön i förhållande till kvalifikationer. Om dessa arbetstagare i stor utsträckning utnyttjar den fria rörligheten kan det å andra sidan leda till en så kallad kompetensflykt som ytterligare förstärker de ekonomiska skillnaderna mellan olika regioner. Detta innebär att de mindre utvecklade regionerna står för utbildningskostnaderna medan de högt utvecklade regionerna kortsiktigt drar nytta av utbildningen, vilket i sin tur möjligtvis kan leda till att dessa länder försummar sina egna utbildningar. Detta problem kan endast lösas på medellång sikt genom att man i länder med stark efterfrågan på kvalificerad arbetskraft fortsätter att anstränga sig att utbilda sådan arbetskraft.

1.3. Information som nyckelproblem

1.3.1. I de fall arbetstagare är intresserade av ett arbete i en annan medlemsstat behöver de tillförlitlig och detaljerad information på det egna språket. De måste skyddas från oseriösa tjänsteleverantörer som erbjuder värdelös information eller värdelösa tjänster mot höga avgifter, eller som förmedlar ofördelaktiga arbetstillfällen.

1.3.1.1. För att förhindra att oseriösa arbetsförmedlare, arbetsgivare, utvandringsbyråer, hyresvärdar, språkskolor osv. utnyttjar arbetstagarnas bristande kunskaper om de villkor som råder i det tilltänkta landet måste dessa, innan de beger sig till en annan medlemsstat för att söka arbete, få detaljerad information om gällande villkor, framför allt om det lokala arbetsmarknadsläget, om de kollektiva arbetsvillkor som gäller, om gängse lokala löner, om hyror osv., från offentliga organ eller ideella organisationer, exempelvis fackföreningar, sociala organisationer, olika typer av handelskamrar osv.

1.3.1.2. Den information som behövs för att man skall kunna utnyttja rätten till fri rörlighet för personer borde egentligen tillhandahållas via nätverket Eures⁽¹⁾. ESK vill framhålla den stora betydelse detta nätverk har, och kommittén ser mycket positivt på att det har upprättats. Redan i rapporten från högnivågruppen för den fria rörligheten för personer, med Simone Veil som ordförande (Veil-rapporten)⁽²⁾, från den

18 mars 1997 beklagade denna grupp emellertid indirekt den bristfälliga kännedomen om Eures och dess bristande effektivitet. Sedan dess har situationen visserligen förbättrats något, men läget är ännu inte tillfredsställande.

1.3.1.3. För många arbetstagare som har ett konkret intresse av att arbeta i ett annat medlemsland är Eures tyvärr fortfarande okänt, även om antalet personer som utnyttjar Internetutbudet har ökat markant på senare tid.

1.3.1.4. Skulle den information som för närvarande föreligger på Eures Internetsidor vara representativ för Eures verksamhet finns det inga möjligheter att få någon djupare inblick i läget inom den önskade sektorn på önskad plats. I Eures utbud ingår i stället exempelvis nationella, sektorsövergripande, och därigenom inte särskilt informativa, indexbaserade lönejmförelser med lönerna i Zürich i Schweiz. Hur arbetstagarna från EU:s medlemsstater skall kunna ha någon nytta av detta vid en konkret bedömning av utbudet av arbetstillfällen kan ESK-ledamöterna inte ens i sin vildaste fantasi föreställa sig.

1.3.1.5. Det föreligger fortfarande en klar skillnad mellan det antal lediga arbeten i medlemsstaterna som anges i Eures-utbudet och det stora antal lediga platser som anges av medlemsstaternas arbetsförmedlingar. ESK välkomnar att kommissionen nyligen har inlett samtal för att säkerställa att de arbetstillfällen i medlemsstaterna som kan sökas på elektronisk väg även skall erbjudas via Eures. ESK vill emellertid påpeka att den information om lediga arbeten som i dag erbjuds på Eures Internetsidor ofta inte uppfyller de krav som framförs i punkt 1.3.1.1. Oftast föreligger inga uppgifter om arbetstid, lön eller exakt arbetsplats, och inte heller framgår det om det handlar om ett tidsbegränsat arbete eller ej.

1.3.1.6. Efter Veil-rapporten från 1997 har samarbetet mellan Eures och arbetsmarknadens parter i medlemsstaterna tyvärr endast förbättrats på några enskilda punkter.

1.3.1.7. Nätverket Eures verksamhet hindras framför allt kraftigt av att det bara finns omkring 220 Eures-rådgivare, och av dessa måste mer än 90 utöva sin funktion på frivillig basis vid sidan av en annan heltidssysselsättning.

(1) Europeiska nätverket för arbetsförmedlingar (Eures) har som målsättning att underlätta den fria rörligheten för arbetstagare i de 17 länder som ingår i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. I detta nätverk deltar de offentliga arbetsförmedlingarna, fackföreningar och arbetsgivarorganisationer. Partnerskapet samordnas av Europeiska kommissionen.

(2) Rapport från högnivågruppen om fri rörlighet för personer under Simone Veils ordförandeskap av den 18 mars 1997 (Internet: http://europa.eu.int/comm/internal_market/de/people/hlp/hlphtml.htm; fortsättningsvis kallad Veil-rapporten).

1.3.2. Större delen av rådgivningsverksamheten utövas fortfarande i huvudsak av fackföreningar, sociala organisationer, bransch- och arbetsgivarorganisationer, och dessa måste i stor utsträckning själva svara för kostnaderna. Redan i en union med 15 medlemsländer är det mycket svårt att finansiera denna verksamhet. Med ytterligare 12 länder och 12 språk kommer de personella och ekonomiska gränserna definitivt att överskridas för dessa organisationer, som huvudsakligen finansieras med medlemsavgifter.

1.3.3. Framför allt lär inte — de i regel ekonomiskt svaga — fackföreningarna och organisationerna i kandidatländerna kunna ge råd till de människor som planerar att utvandra och skydda dem från oseriösa metoder utan ett starkt stöd från EU. ESK vill betona att uppbyggnaden av och stödet till solida — det vill säga effektiva och ekonomiskt starka — fackföreningar och arbetsgivarorganisationer i kandidatländerna är nödvändigt även för att den fria rörligheten på inre marknaden skall kunna förverkligas, och kommissionen bör därför agera redan i ett inledande skede.

2. Behovet av ett nytt yttrande

2.1. Detta initiativyttrande från Ekonomiska och sociala kommittén ansluter till dess tidigare yttranden⁽¹⁾ och syftar till att följa upp och utveckla dessa. Trots att kommitténs krav delvis tillgodosetts av gemenskapens organ har man nämligen fortfarande inte löst vissa av de problem som behandlades i de tidigare yttrandena, och samtliga krav från ESK:s sida är inte uppfyllda.

2.2. EU-medborgare som utnyttjat sin grundläggande rättighet till fri rörlighet får mindre gynnsam behandling på många områden än de som är medborgare i det land man vistas i.

2.2.1. Några exempel kan nämnas från Tyskland, föredragandens hemland, men liknande fall kan också iaktas i de flesta andra medlemsstater:

2.2.1.1. Medborgare från andra EU-länder får strängare straff än tyskar om de inte bär identitetshandlingar.

2.2.1.2. Speciellt när det uppstår behov av stöd från socialtjänsten söker myndigheterna med förkärlek efter formaliteter som försumrats för att kunna avsluta vistelsen. På senare tid, den 16 oktober 2000, kunde tyska tidningar berätta om en italiensk medborgare i Baden-Württemberg som behövde utnyttja socialtjänsten: Efter 41 års vistelse i Tyskland skulle han utvisas eftersom han inte hade sökt permanent

uppehållstillstånd i tid. Egentligen skulle detta emellertid ha utfärdats av myndigheterna för länge sedan och utan särskild ansökan, och detta fel skulle inte ha fått leda till utvisning eftersom tillståndet inte är en förutsättning för uppehållsrätten. Detta tillvägagångssätt verkar inte vara någon isolerad företeelse. Särskilt i denna delstat utvisar man rutinmässigt arbetstagare med otillräckliga inkomster när de ansöker om kompletterande socialbidrag, om de försummat att ansöka om permanent uppehållstillstånd under bättre tider. Även pensionärer får problem med de tyska invandrarmyndigheterna om de exempelvis vistats längre än två år i sitt hemland och sedan vill komma tillbaka till Tyskland.

2.2.1.3. Även vid återresa från det land där en person arbetat uppstår det ofta problem med anknytning till de olika sociala trygghetssystemen. Pensionärer som återvänder till Portugal och därför måste lämna det tyska sjukförsäkringssystemet kan till exempel inte stå kvar frivilligt i den tyska vårdförsäkringen, trots att motsvarande socialförsäkring saknas i Portugal, eftersom den frivilliga vårdförsäkringen är kopplad till att man har sjukförsäkring i Tyskland.

2.2.1.4. Skattemässig diskriminering förekommer fortfarande i många former. I Tyskland är det regel med fribelopp för underhållsberättigade barn, men arbetstagare från andra medlemsstater får inte detta upptaget i förväg på skattsedeln — vilket är det normala — utan kan bara göra anspråk på det i efterhand om barnen stannat kvar i den andra medlemsstaten. Detta leder till högre källskatt, och först efter kalenderårets slut går det att kräva återbetalning.

2.2.2. Funktionshindrade EU-medborgare får stora problem om de vill utnyttja rätten till fri rörlighet och om de har så svåra funktionshinder att de är hänvisade till socialtjänstens kompletterande insatser för att kunna leva ett normalt liv. Myndigheterna anger nämligen ofta socialhjälpberoende som skäl för att vägra uppehållstillstånd. Statssamfundet har hittills i huvudsak avstått ifrån harmonisering på detta komplicerade rättsområde, men enligt ESK:s uppfattning får inte behov av kompletterande socialtjänstinsatser vara ett legitimt skäl för att vägra uppehållstillstånd, åtminstone inte för funktionshindrade.

2.2.3. Liksom tidigare diskrimineras ofta EU-medborgare som tar tjänst i ett annat lands offentliga förvaltning när det gäller erkännande av tjänstgöringstid i jämförbar verksamhet och därmed i ingrupperingen i lönegrad eller vid befordran. Även inom den privata sektorn är det inte obligatoriskt att erkänna tidigare tjänstgöringstid och examensbevis från yrkesutbildning i ursprungslandet. Arbetsmarknadens parter har i kollektivavtalen i regel inte kommit överens om några bestämmelser på området, vilket leder till att erkännandet ofta grundar sig på enskilda överenskommelser mellan arbetsgivare och arbetstagare.

⁽¹⁾ Ekonomiska och sociala kommitténs yttranden om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av rådets förordning (EEG) nr 1612/68 för fri rörlighet inom gemenskapen för arbetstagare" (EGT C 169, 16.6.1999, s. 24), om "Meddelande från kommissionen: En handlingsplan för fri rörlighet för arbetstagare" (EGT C 235, 27.7.1998, s. 82) samt om "Förslag till rådets direktiv om rätt för tredjelandsmedborgare att resa inom gemenskapen" (EGT C 153, 28.5.1996, s. 38).

2.2.4. Elever under grundutbildning, personer på yrkesinriktade linjer och studenter som flyttar till en annan medlemsstat efter avslutade studier får i många fall inget erkännande av genomgången utbildningstid och förvärvade kunskaper. Följden blir att vissa utbildningsavsnitt förlorar i värde och att utbildningstiden fram till slutexamen förlängs i onödan. De hittills gällande reglerna för ömsesidigt erkännande avser huvudsakligen redan avslutade utbildningar och tar knappast hänsyn till problemen med barn som flyttar.

2.2.5. I handlingsprogrammet från EU:s utbildningsministerkonferens⁽¹⁾ framhölls ytterligare en rad problem på utbildningsområdet som enligt kommitténs uppfattning omedelbart bör angripas.

2.2.6. Medborgare från tredje land som vistas legalt i en EU-stat (till exempel som arbetstagare eller makar till EU-medborgare) måste trots allt tackla många problem. Dessa problem blir ännu svårare när de flyttar till en annan medlemsstat. Det har gjorts lovande försök att lösa dessa problem genom att tredjelandsmedborgare utplaceras av företag i andra medlemsstater, men många problem på området för arbetstagarnas fria rörlighet är fortfarande olösta. Även om de vistas legalt i ett land hindras de från att få tillgång till vissa yrken som är "reserverade" för medborgarna i landet och andra unionsmedborgare. Att gå in på alla problem för medborgare i tredje land går utanför detta yttrandes behandlingsområde. Kommittén framhåller dock att problemen måste lösas genom en starkare samordning av invandringsspolitiken i EU. Om invandringen av tredjelandsmedborgare till enskilda EU-medlemsstater blir ett politikområde för EU, kommer man även att bli tvungen att på gemenskapsplanet hitta lösningar på de problem som rör de berörda människorna. Ett viktigt mål är därför att göra det möjligt för legala invandrare att utnyttja friheterna inom EU på lika villkor.

2.2.7. Ett av de svåraste och längst diskuterade problemen för att få en verkligt fri rörlighet för arbetstagare är intjänandet i annat land och möjligheten att ta med sig de intjänade förmånerna enligt olika avtalsförsäkringar, främst tilläggspensionen. Lösningar måste ånyo sökas för detta problem såväl för den fria rörligheten mellan de nuvarande 15 medlemsstaterna som för att möjliggöra denna rörlighet även för kandidatländerna.

2.3. Även i anslutning till den kommande EU-utvidgningen vill kommittén än en gång uppmana gemenskapens organ att prioritera frågor och problem i samband med pendling över gränserna och den fria rörligheten, och snarast åstadkomma en lösning.

3. Yttrandets angelägenhetsgrad

3.1. Genom den omfattande utvidgning av EU som planeras ske i en nära framtid kommer rätten till fri rörlighet och till säsongsarbete i alla former att utnyttjas i högre grad på grund av de strukturella skillnaderna mellan de nuvarande medlemsstaterna och kandidatländerna.

3.2. Det finns dock redan i dagens 15 medlemsstater olösta problem i fråga om social trygghet, skatter, undanröjande av den ännu existerande diskrimineringen, erkännande av utbildnings- och tjänstgöringstider samt utbildningsbevis, och i samarbetet mellan sociala och rättsvårdande myndigheter samt polismyndigheter i medlemsstaterna.

3.3. Problemen inom skatterätten drabbar framför allt sådana arbetstagare som själva arbetar i ett annat land, men vars anhöriga bor kvar i hemlandet. Dessa personer behandlas ofta annorlunda än medborgarna i det land där arbetstagaren vistas. Det kan gälla alltifrån att myndigheterna inte erkänner en andra hemvist till att de inte beaktar barn.

3.4. Trots de sedan länge existerande europeiska föreskrifterna inom området social trygghet, som t.ex. förordning EEG nr 1408/71⁽²⁾, finns det ännu i dag, på grund av skillnaderna i systemen, olösta problem t.ex. i fråga om sjukförsäkring för arbetstagare som utnyttjar sin rätt till fri rörlighet, och för deras anhöriga som stannar kvar i hemlandet. Även om förordningen i huvudsak har fyllt sitt syfte uppstår det problem, främst när skatte- och avgiftsfinansierade system berörs samtidigt. När vissa grenar av den sociala tryggheten saknas i hemlandet uppstår det också problem, särskilt för pensionärer.

3.5. De problem som redan i dag finns i EU genom de 15 olika sociala trygghets- och skattesystemen, som det knappast går att samordna, kommer att skärpas när kandidatländerna tillkommer.

3.6. De problem som togs upp i Veil-rapporten 1997 och i kommitténs yttranden har endast till en del fått sin lösning. Det är ytterst viktigt att lösa de olösta problemen i samband med anslutningen av kandidatländerna — och detta före deras anslutning. Det ligger också i människornas intresse i kandidatländerna att det finns regler som man kan lita på och som går att tillämpa, innan den fria rörligheten införs, och att det finns en infrastruktur för rådgivning och information. Även kandidatländerna besparas onödiga belastningar om de nödvändiga ändringarna i gemenskapsrätten görs före anslutningen.

⁽¹⁾ Pressmeddelande: 12928/00 (Press 420) av den 9 november 2000.

⁽²⁾ EGT L 149, 5.7.1971, s. 2.

3.7. Medan inre marknaden är ekonomiskt närmast fullbordad på många områden, finns det en tydlig eftersläpning när det gäller att bekämpa missbruk. Särskilt tydligt framstår detta i kampen mot illegalt arbete, missbruk av det sociala trygghetssystemet, undandragande från inkomstskatter och socialavgifter, eller illegala förfaranden främst vid utstationering av anställda.

3.7.1. För de rättsvårdande myndigheterna i mottagarlandet är det praktiskt taget omöjligt att verkställa domar i civilmål, driva in böter och verkställa straff i ursprungslandet gentemot illegalt agerande arbetsförmedlare eller företag som stationerar ut arbetskraft. Skälet är att det saknas regler på EU-nivå. Det går i regel inte att få fram tillförlitliga uppgifter om företaget och om vilka sociala avgifter det betalar i ursprungslandet, eftersom det varken finns ett europeiskt företagsregister eller en gemensam europeisk databas över socialförsäkringsorganen.

3.7.2. För arbetstagare som värvats av oseriösa arbetsgivare eller arbetsförmedlare för arbete i en annan medlemsstat är det nästan omöjligt att hävda sina anspråk. Det gäller framför allt när de inte får fortsatt anställning i samma land och inte är medlemmar i någon fackförening i det land där de arbetar. Bristande språkkunskaper samt svårigheterna att vidta rättsliga åtgärder efter återkomsten till hemlandet bidrar till att det inte går att stoppa sådana bedrägerier. Bristande samarbete mellan polismyndigheterna och bristande ömsesidigt erkännande av domar och bötesförelägganden på detta område bidrar också till problemet. Den organiserade brottsligheten utnyttjar i allt större utsträckning dessa brister. Det måste åtgärdas snarast. Man bör undersöka om det kan skapas en europeisk institution som kan bistå med att kräva in fordringar som uppstått.

4. Slutsatser — Regleringsbehov

4.1. Ramvillkor

4.1.1. Invandringen som gemensam uppgift för alla medlemsstater

4.1.1.1. Kommittén anser att invandringen redan i dag är ett problem som endast kan hanteras gemensamt. Alla medlemsstater berörs eftersom medborgare i tredje land har rätt till fri rörlighet inom EU efter att ha fått uppehållstillstånd i en medlemsstat, samt på grund av de störningar på arbetsmarknaderna som illegal invandring i en medlemsstat (t.ex. i Medelhavsområdet eller vid EU:s nuvarande östgräns) ger upphov till. Det är därför nödvändigt med en starkare samordning av invandringsspolitiken.

4.1.2. Den fria rörligheten i samband med utvidgningen

4.1.2.1. I samband med EU:s utvidgning är målet att skapa full rörlighet för arbetstagare utan någon diskriminering. För att upprätthålla acceptansen för arbetstagarnas fria rörlighet även efter utvidgningen av unionen måste det vidtas åtgärder för att påverka de väntade migrationsrörelserna med hänsyn till tid, rum och sektor. Det är väsentligt att se till att den möjliga migrationspotentialen i kandidatländerna inte koncentreras till ett fåtal angränsande medlemsstater.

4.1.2.2. Särskilt i områden vid EU:s nuvarande yttre gränser måste man undvika att genomföra den fria rörligheten för arbetstagare utan en övergångsperiod för att inte riskera en möjlig lokal obalans i ekonomiskt och socialt hänseende. Med hänsyn till de särskilt stora skillnaderna i köpkraft och löner i dessa områden är risken extra stor att gränsarbetare från kandidatländerna accepterar löner som inte skulle täcka levnadskostnaderna på arbetsorten. Detta skulle leda till arbetslöshet bland de arbetstagare som bor där och snedvrida konkurrensen mellan företagen, vilket skulle kunna förstöra acceptansen för den fria rörligheten för arbetstagare.

4.1.2.3. Totalt sett, och med hänsyn till en dynamisk ekonomisk utveckling i anslutningsländerna, bör EU trots allt inte låta sig ledas av en defensiv strategi. Om övergångsåtgärder som syftar till att inskränka den fria rörligheten för arbetstagare och tjänster anses nödvändiga bör man söka lösningar som är differentierade efter region och sektor. Kriterier bör utvecklas för regelbunden utvärdering, och man bör förhandla fram översynsklausuler som möjliggör flexibel hantering av åtgärderna.

4.1.3. Uppgifter från institutioner inom området social trygghet — jämförbarhet och tillgång

4.1.3.1. För att underlätta för arbetstagare att dokumentera hur länge de arbetat eller betalat sociala avgifter, i syfte att sätta stopp för olagligt agerande samt för att underlätta för de sociala myndigheterna och kontrollmyndigheterna, föreslår kommittén att man på lång sikt planerar att inrätta en gemensam databas för institutioner inom området social trygghet på europeisk nivå. Denna bas skulle innehålla uppgifter om anställning, betalda avgifter och utnyttjande av bidrag. I samband med detta skall dataskyddet beaktas.

4.1.3.2. Kommittén är medveten om att en sådan gemensam databas inte kan skapas på kort sikt, dels på grund av kostnaderna, dels på grund av att systemen är så olika. Man bör emellertid vidta åtgärder som jämnar vägen till ett sådant mål. Som ett steg på vägen bör man skapa ett maskinläsbart socialförsäkringskort, enhetligt i hela EU, som dessa uppgifter lagras på⁽¹⁾.

4.1.4. Att göra uppgifter i de nationella företagsregistren tillgängliga

4.1.4.1. Trots att inre marknaden är nästan fullbordad är det ännu i dag svårt, tidskrävande och kostsamt för arbetssökande, kontrollmyndigheter, arbetsförmedlingar, rättsliga ombud, affärspartner, kunder och domstolar att få fram tillförlitliga uppgifter om ett företag i en annan medlemsstat beträffande dess juridiska hemvist, registrerade ägare och aktuella ställning (ännu inregistrerat eller i konkurs). En liten minoritet av oseriösa företagare utnyttjar denna lucka på många sätt, t.ex. genom att rekrytera anställda på ett bedrägligt sätt.

4.1.4.2. Kommittén föreslår därför att man som ett mellansteg inför enhetliga minimiregler i hela EU för vilka uppgifter som medlemsstaterna skall infordra då företag registreras, samt regler för utbyte av sådana uppgifter och tillhandahållande av dem för andra medlemsstater. På lång sikt bör man dessutom utreda en sammanläggning av de nationella företagsregistren till en offentligt tillgänglig europeisk databas.

4.1.5. Förbättrad rådgivning för utvandrare och invandrare

4.1.5.1. Seriösa rådgivningstjänster till EU-medborgare som vill arbeta i ett annat land, samt vissa tjänster som t.ex. arbetsförmedling över gränserna, bör certifieras på ett enhetligt sätt i Europa. På så sätt kan oseriösa aktörer utan nödvändiga fackkunskaper elimineras och de berörda unionsmedborgarna kan skyddas från sådana aktörer som till höga avgifter bjuder ut tjänster som annars erbjuds kostnadsfritt eller till låg kostnad av offentliga organ eller ideella organisationer. Kommittén föreslår därför att man i ett direktiv begränsar rätten att

erbjuda sådana tjänster till ideella godkända organisationer och till offentliga organ. Man borde åtminstone införa ett förbud i hela Europa för privata aktörer att ta betalt av arbetstagare för arbetsförmedling genom att införa de relevanta ILO-reglerna i EU-rätten.

4.1.5.2. ESK uppmanar kommissionen att arbeta än mer aktivt för att bygga upp och främja ett nätverk för rådgivning och hjälp — utöver Eures-nätverket — till migrerande arbetstagare. Kommittén välkomnar att EU redan i dag ställer avsevärda resurser till förfogande för detta ändamål men ser ett behov av komplettering framför allt i samband med utvidgningen. Lika viktigt som att man ger ekonomiskt stöd till rådgivande strukturer är att man förmedlar know-how och ställer den information som behövs för rådgivning och hjälp till förfogande.

4.1.5.3. Målet måste vara en tätare sammankoppling av verksamheterna hos offentliga rådgivnings- och förmedlingsorgan, fackföreningar, socialt inriktade organisationer, branschorganisationer och andra ideella organisationer. Efter som verksamheten på detta område egentligen är en offentlig angelägenhet bör de icke-statliga organisationernas aktiviteter inom området ges ekonomiskt stöd. Det som främst bör stödjas med medel från EU och medlemsstaterna är rekrytering av särskilda rådgivare samt framställning, översättning och spridning av informationsmaterial.

4.1.6. Förbättringar av Eures

Eures-nätverket måste göras ännu mer känt och bli ännu mer professionellt. Kommittén hänvisar uttryckligen till förslagen i Veil-rapporten och skulle välkomna en ännu aktivare reklam- och informationskampanj.

4.1.6.1. Eures informationsutbud måste förfinas väsentligt och göras lättare tillgängligt. Platsannonser i Eures måste innehålla exakta uppgifter om lönenivå, eventuell tidsbegränsning av anställningen, arbetstider, geografisk placering samt eventuellt nödvändiga språkkunskaper och kvalifikationer.

4.1.6.2. Eures bör sträva efter ett ännu tätare samarbete med arbetsmarknadens parter, framför allt på nations- och sektorsnivå, för att få tillgång till den aktuella information som krävs och för att kunna ge dem som söker information en så exakt bild som möjligt av kraven samt av levnads- och arbetsvillkoren i de andra EU-länderna.

4.1.6.3. För att direktiv 68/1612/EEG skall genomföras skall åtminstone alla lediga platser, för längre tid eller utan tidsbegränsning, som finns utlagda på de nationella arbetsförmedlingarnas webbplatser, i princip också offentliggöras via Eures. Kommittén välkomnar kommissionens nyligen inledda ansträngningar att uppnå detta mål.

⁽¹⁾ Jämför också Veil-rapportens kontrollförslag (se ovan, s. 53 i Internetversionen) som liknar vårt förslag, om att göra de nationella socialförsäkringskortet läsbara i alla medlemsstater.

4.1.7. Förbättrade möjligheter att verkställa domar och driva in böter

Man måste säkerställa att framför allt domar kan verkställas och böter kan drivas in i hela Europa beträffande arbetsgivare som inte uppfyller sina lagenliga förpliktelser att till exempel betala minimilöner och socialförsäkringsavgifter. Detta är viktigt för att sätta stopp för oseriösa arbetsgivare, särskilt sådana som bedriver utstationering av arbetskraft. Kommittén föreslår att ett direktiv utfärdas om detta, som kan ersätta de enskilda bilaterala avtalen.

4.2. Övriga initiativ

4.2.1. Kommittén föreslår att kommissionen regelbundet informerar ESK:s observationsgrupp för inre marknaden om följande teman och verksamheter:

- Samordningen av de verksamheter som bedrivs av offentliga organ, Eures och ideella organisationer.
- Beviljandet av licenser för migrationsrådgivning till ideella organisationer.
- Samordningen av informationsstöd och ekonomiskt stöd till rådgivningsnätverk.
- Analyser och statistik om den fria rörligheten.
- Stöd till medlemsstaterna och arbetsmarknadens parter i alla frågor som är kopplade till den fria rörligheten.

4.2.2. Undanröjande av vägran av uppehållstillstånd för personer med funktionshinder som behöver socialhjälp eller för sådana personer som en längre tid har uppehållit sig legalt i en annan medlemsstat

Kommittén föreslår att berörda direktiv kompletteras på ett sådant sätt

— att myndigheter i medlemsstaterna inte längre kan hänvisa till ett behov av socialhjälp som uppkommit efter en längre vistelse i landet som skäl för att dra in uppehållstillstånd,

— att myndigheter i medlemsstaterna inte längre kan hänvisa till ett behov av kompletterande socialhjälp för personer med funktionshinder som skäl för att vägra uppehållstillstånd.

4.2.3. Automatiskt utfärdande av varaktigt uppehållstillstånd efter en längre legal vistelse i landet

Kommittén föreslår att gällande regler preciseras så att arbetstagare och deras anhöriga senast efter en legal vistelse på fem år automatiskt skall få ett obegränsat uppehållstillstånd av den stat där de vistas utan att behöva göra en särskild ansökan.

4.2.4. Att finna bästa metoder

I vissa fall har man på regional eller lokal nivå funnit lösningar på en del problem i samband med arbetstagares fria rörlighet. I Prism-databasen vid ESK:s observationsgrupp för inre marknaden finns en del av dessa lösningar, till exempel Euregio-initiativet, som tar tillvara de anställdas rättigheter på regionsnivå genom ett samarbete mellan fackföreningar i Belgien, Nederländerna och Tyskland, eller det frivilliga avtalet om socialavgifter som via ett enkelt administrativt system organiserar semesterersättningen för den tillfälliga arbetsstyrka som flyttar från Tyskland till Frankrike och vice versa. Genom att systematiskt förteckna sådana initiativ kan man kanske lösa en del av de problem som finns på fältet.

Bryssel den 28 mars 2001.

Ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Göke FRERICHs

BILAGA

till Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande

1. Procentandel av den yrkesverksamma befolkningen (mellan 15 och 64 år)

	1999	1998	1997	1996	1995
EU-15	68,6 %	68,0 %	67,5 %	67,3 %	67,7 %
B	64,6 %	63,2 %	62,6 %	62,2 %	62,1 %
DK	80,6 %	79,3 %	79,8 %	79,5 %	79,5 %
D	71,2 %	70,7 %	70,6 %	70,4 %	70,5 %
EL	62,9 %	62,5 %	60,8 %	61,0 %	60,1 %
E	62,1 %	61,3 %	60,8 %	60,0 %	59,5 %
F	68,8 %	68,2 %	68,0 %	68,2 %	67,6 %
IRL	66,4 %	64,7 %	62,9 %	62,3 %	61,6 %
I	59,6 %	59,0 %	57,7 %	57,7 %	57,3 %
L	63,2 %	62,1 %	61,4 %	61,2 %	60,4 %
NL	73,6 %	72,6 %	71,5 %	69,9 %	69,2 %
A	71,6 %	71,3 %	70,8 %	71,1 %	71,5 %
P	70,9 %	70,3 %	68,2 %	67,5 %	67,4 %
FIN	76,4 %	73,1 %	72,8 %	71,7 %	72,1 %
S	76,5 %	75,5 %	76,4 %	77,1 %	80,1 %
UK	75,2 %	74,9 %	75,1 %	74,9 %	74,7 %

2. Medborgare i vistelselandet

	1999	1998	1997	1996	1995
EU-15	65,3 %	64,7 %	64,3 %	64,1 %	64,5 %
B	58,9 %	58,1 %	57,7 %	57,1 %	57,2 %
DK	78,6 %	77,2 %	77,8 %	77,7 %	78,0 %
D	64,9 %	64,6 %	64,4 %	64,1 %	64,1 %
EL	60,5 %	60,1 %	59,5 %	59,9 %	59,1 %
E	61,4 %	60,7 %	60,3 %	59,5 %	59,0 %
F	64,5 %	64,0 %	63,8 %	63,9 %	63,3 %
IRL	64,1 %	62,6 %	60,7 %	60,1 %	59,7 %
I	59,0 %	58,5 %	57,4 %	57,4 %	57,0 %
L	36,8 %	36,5 %	36,4 %	36,7 %	36,7 %
NL	71,1 %	70,0 %	68,9 %	67,3 %	66,5 %
A	64,7 %	64,2 %	63,6 %	64,1 %	64,6 %
P	68,9 %	69,3 %	67,5 %	66,7 %	66,8 %
FIN	75,5 %	72,3 %	72,1 %	71,1 %	71,6 %
S	73,3 %	72,2 %	72,9 %	75,5 %	76,8 %
UK	72,3 %	71,8 %	72,2 %	72,2 %	72,0 %

3. Medborgare i en annan EU-medlemsstat

	1999	1998	1997	1996	1995
EU-15	1,3 %	1,3 %	1,3 %	1,2 %	1,2 %
B	4,1 %	3,7 %	3,7 %	3,8 %	3,4 %
DK	0,8 %	0,7 %	0,7 %	0,7 %	0,7 %
D	2,2 %	2,2 %	2,2 %	2,2 %	2,0 %
EL	0,2 %	0,2 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %
E	0,2 %	0,3 %	0,2 %	0,2 %	0,2 %
F	1,7 %	1,7 %	1,8 %	1,7 %	1,7 %
IRL	1,8 %	1,7 %	1,9 %	1,8 %	1,5 %
I	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,0 %	0,1 %
L	23,9 %	22,7 %	22,9 %	21,9 %	21,8 %
NL	1,3 %	1,1 %	1,3 %	1,3 %	1,2 %
A	1,2 %	1,2 %	1,0 %	0,9 %	0,8 %
P	0,3 %	0,3 %	0,1 %	0,1 %	0,2 %
FIN	0,2 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %
S	1,4 %	1,4 %	1,6 %	1,6 %	1,7 %
UK	1,3 %	1,3 %	1,3 %	1,2 %	1,2 %

4. Tredjelandsmedborgare

	1999	1998	1997	1996	1995
EU15	2,0 %	2,0 %	1,9 %	1,9 %	2,0 %
B	1,6 %	1,4 %	1,2 %	1,3 %	1,5 %
DK	1,2 %	1,5 %	1,3 %	1,1 %	0,9 %
D	4,1 %	3,9 %	4,0 %	4,1 %	4,4 %
EL	2,3 %	2,2 %	1,2 %	1,0 %	0,9 %
E	0,5 %	0,4 %	0,3 %	0,3 %	0,3 %
F	2,5 %	2,5 %	2,4 %	2,7 %	2,5 %
IRL	0,5 %	0,4 %	0,3 %	0,5 %	0,4 %
I	0,5 %	0,4 %	0,3 %	0,2 %	0,2 %
L	2,5 %	2,5 %	2,1 %	2,5 %	1,8 %
NL	1,2 %	1,4 %	1,3 %	1,4 %	1,5 %
A	5,7 %	5,9 %	6,2 %	6,1 %	6,1 %
P	0,7 %	0,7 %	0,6 %	0,7 %	0,5 %
FIN	0,7 %	0,6 %	0,6 %	0,5 %	0,4 %
S	1,7 %	1,9 %	1,8 %	NA	1,7 %
UK	1,6 %	1,8 %	1,6 %	1,5 %	1,5 %

Källa: Eurostat 2000.

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Ekonomiska och sociala kommittén, Regionkommittén och Europeiska centralbanken — Praktiska aspekter på euron: aktuell situation och kommande uppgifter"

(2001/C 155/11)

Den 19 september 2000 beslutade rådet att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga kommittén om "Praktiska aspekter på euron: aktuell situation och kommande uppgifter".

Sektionen för Ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning, som ansvarat för kommitténs arbete i detta ärende, antog sitt yttrande den 13 mars 2001. Föredragande var Umberto Burani.

Vid sin 380:e plenarsession den 28–29 mars 2001 (sammanträdet den 29 mars 2001) antog Ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 73 röster för, 1 röst emot och 4 nedlagda röster.

1. Bakgrund

1.1. Med tanke på att det datum närmar sig då euron skall börja cirkulera i form av sedlar och mynt, har kommissionen ansett det lämpligt att stämma av situationen genom sitt meddelande⁽¹⁾ av den 12 juli 2000, vilket följdes av rekommendation 303/05 av den 11 oktober 2000. Mellan de båda datumen har kommissionen offentliggjort två Euro Papers⁽²⁾ som ger en helhetsbild och en rad värdefulla upplysningar.

1.1.1. Med förevarande yttrande vill kommittén ge sitt eget bidrag — i ljuset av erfarenheten och kunskaperna hos de ekonomiska och sociala intresseorganisationer som kommittén företräder — till en objektiv utvärdering av problemen, genom att formulera förslag som kommittén hoppas skall komma till nytta.

1.1.2. För att gå rationellt till väga vill kommittén inledningsvis behandla meddelandet och Euro Papers, eftersom de utgör en diskussionsgrund, och därefter rekommendationen som är en konkret följd av dessa.

1.2. ESK har redan vid ett flertal tillfällen behandlat de praktiska problemen i samband med införandet av euron. Särskilt hänvisas till följande yttranden:

- Yttrande om grönboken⁽³⁾.
- Konsekvenser för marknaden (yttrande på eget initiativ)⁽⁴⁾.
- Praktiska aspekter⁽⁵⁾.

Detta visar att så gott som samtliga tidigare reflektioner och förutsägelser, i dessa och i övriga yttranden, har bekräftats av

faktiska händelser. Samtidigt kan kommittén bara konstatera att några av dess förslag är relevanta, och att de, även om de inte har beaktats, fortfarande är välgrundade.

2. Del I — Meddelandet och Euro Papers

2.1. Den aktuella situationen

2.1.1. Företagen

2.1.1.1. Många av de stora företagen — och särskilt de multinationella — har redan antagit euron som redovisningsvaluta, och andra har kommit långt i sina förberedelser. Kommissionen förväntade sig en "snöbollseffekt" — eller ett "snabbt genomslag"⁽⁶⁾ — vad gäller små och medelstora företag, men detta har inte besannats. I sammanhanget⁽⁷⁾ hade ESK påpekat att större företag "måste inrätta 'något slags mellanled' ... mellan de interna transaktionerna i ecu och interna transaktioner i nationell valuta. Detta mellanled kommer att medföra ökade kostnader och vara en källa till besvär". Denna föresats — grundad på rationella val — gäller än i dag och kommer att så göra till slutet av år 2001. Man bör hålla detta i minnet när man planerar insatser för den period som fortfarande återstår innan euron kommer i omlopp.

2.1.2. De rationella val som gjorts tidigare rättfärdigar för övrigt inte på något sätt vare sig den bristande insikten om de strategiska konsekvenserna av övergången till euron, eller på det praktiska planet, det faktum att vissa — alltför många — företag är oroväckande försenade i sina förberedelser inför eurons införande. Medan 60 % av de större företagen borde ha

⁽¹⁾ KOM(2000) 443 slutlig.

⁽²⁾ Nr 38 och nr 42, augusti 2000.

⁽³⁾ EGT C 18, 22.1.1996, s. 112.

⁽⁴⁾ EGT C 56, 24.2.1997, s. 65.

⁽⁵⁾ EGT C 73, 9.3.1998, s. 130.

⁽⁶⁾ Jfr meddelandet, punkt 1 a.

⁽⁷⁾ EGT C 18, 22.1.1996, s. 112, punkt 6.5.1.

klarat av övergången i slutet av år 2000, räknar över hälften av de små och medelstora företagen med att de inte klarar tidsfristen den 31 december 2001. Om detta är riktigt är det mer än "oroväckande". Kommissionen anser att det föreligger "en betydande risk att det mot slutet av 2001 uppstår flaskhalsar när det gäller tillgången på IT- och redovisningsresurser ...". Kommittén hade fäst uppmärksamheten på denna aspekt⁽¹⁾ när den anmodade kommissionen att med IT-industrins samtycke säkerställa om den senares resurser överensstämmer med de fastställda tidsramarna och med tillgängliga resurser.

2.1.2.1. IT-förberedelserna utgör för övrigt slutfasen i de administrativa förberedelserna, som vanligen är tämligen långa även i mindre företag. Det allvarligaste problemet är således inte eventuella otillräckliga IT-medel, utan snarare helt enkelt otillräckliga förberedelser. Om antalet oförberedda företag skulle vara omfattande skulle det föreligga en risk för samhället — dvs. andra företag och medborgare/konsumenter — som skulle bestå i att en grupp företag inte kan arbeta i den lagstadgade valutan. Risker är för närvarande bara teoretisk, men medlemsstaterna borde vara ytterst uppmärksamma på denna eventualitet. Förutom åtgärder för att förhindra den borde man veta vad man skall ta sig till om den blir verklighet.

2.2. Medborgarna/konsumenterna

2.2.1. Euron har fått ett tämligen ljumt mottagande av de flesta medborgare/konsumenter och i varje fall betydligt svalare än vad som förväntades före eurons införande den 1 januari 1999⁽²⁾. Till detta ointresse har kanske den nedslående utvecklingen av valutakursen i förhållande till dollarn bidragit, särskilt under år 2000. Faktum är att antalet förfrågningar om att öppna konton i euro har varit mycket lågt, och detsamma gäller för betalningar i euro, om man undantar dem som rör aktieköp och -försäljningar, vilka måste ske i euro. Betalningsterminalerna (av vilka hälften redan är anpassade till två valutor) används mycket lite. Dessutom kan noteras att institutionella investerare har visat euron ett betydligt större intresse än den vanlige medborgaren/konsumenten.

2.2.2. I meddelandet föreslås⁽³⁾, precis som i Euro Paper⁽⁴⁾, att "terminalägarna kunde fås att påskynda övergången till euro". Mer generellt önskar man att "tanke bör ägnas åt sättet på vilket medborgarna kan fås att mer aktivt använda tillgängliga betalningsmedel ...". I Euro Paper skylls konsumenten

ternas "sjunkande intresse" på deras reaktion inför de höga bankavgifterna på ekonomiska transaktioner i euroområdet, men också på andra orsaker.

2.2.3. De skäl som kommissionen anammat för att förklara det sjunkande intresset verkar inte ha någon grund, åtminstone inte på detta område. Öppningen av konton och bruket av terminaler har inget att göra med internationella överföringar, som utgör en så liten del som 1 % av det sammanlagda antalet privata överföringar. Bankavgifterna (som kommer att beröras längre fram) är desamma för överföringar i euroländernas nationella valutor som i euro, och det förefaller inte som om antalet har minskat generellt. Kommittén anser att orsakerna måste sökas på annat håll, vilket förklaras mer utförligt senare i yttrandet.

2.3. Parallell angivelse av priser

2.3.1. I meddelandet⁽⁵⁾ påpekas att den parallella angivelsen av priser är mycket utbredd i flertalet länder, särskilt i stormarknader och i vissa större företag inom handels- eller tjänstesektorn. Som förutsett utgörs de större undantagen av mindre företag, som saknar resurser eller kunskaper på området. Emellertid "börjar frågetecken uppstå om hur effektiv den parallella prisangivelsen är: det verkar som att konsumenterna ägnar endast liten uppmärksamhet åt priset i euro". Kommittén hade förutsett detta i yttrandet om grönboken⁽⁶⁾, där den avrådde "starkt ifrån alla åtgärder som syftar till att införa dubbla belopp" och angav alternativa eller kompletterande lösningar som troligtvis var mer effektiva.

2.4. Offentliga och lokala förvaltningar

2.4.1. De offentliga förvaltningarna tycks över lag, med ett eller annat anmärkningsvärt undantag, ha kommit långt i förberedelserna inför övergången till euron. Lika positiv är inte situationen vad gäller de lokala förvaltningarna, som ger intryck av att ofta ha undervärderat problemets omfattning och konsekvenser. Det är åtminstone den slutsats som framgår av meddelandet⁽⁷⁾.

2.4.2. Däremot är de ansträngningar som medlemsstaterna och de offentliga myndigheterna — och i viss mån de lokala förvaltningarna — gjort för att informera medborgarna verkligen omfattande. På grundval av vad som anförts i punkten ovan skulle man kunna tro att några offentliga myndigheter prioriterat program som ansetts "enklare" eller "populärare", dvs. direktinformation till medborgarna/väljarna, framför de mer problematiska eller tekniska problemen som rör reformen av den egna förvaltningen.

⁽¹⁾ EGT C 18, 22.1.1996, s. 112, pt 5.3.4.

⁽²⁾ Se kommissionens Euro Paper nr 38, augusti 2000, 2:a stycket, s. 5 (den engelska versionen).

⁽³⁾ Punkt 2 a.

⁽⁴⁾ Euro Paper nr 38.

⁽⁵⁾ Punkt 2 b.

⁽⁶⁾ EGT C 18, 22.1.1996, s. 112, punkt 6.1.5.

⁽⁷⁾ Kapitel B, 2 a.

3. Informationen

3.1. Inget initiativ under unionens historia har varit föremål för ett så massivt åtagande vad gäller resurser och medel som införandet av euron. Alla har engagerat sig djupt och medvetet — kommissionen, Europaparlamentet, medlemsstaterna, Europeiska centralbanken, Ekonomiska och sociala kommittén, Regionkommittén, offentliga förvaltningar och privata organisationer, utan att spara på vare sig möda eller resurser. Inte heller i världsvalutornas historia finns någon motsvarighet. Genom tiderna har byte av valuta varit en vanligt förekommande företeelse som accepterats som ett nödvändigt "ont" i det ekonomiska livet, utan överdrivna "dramatiseringar". Som exempel kan anföras när pundet övergick till att bli decimalvaluta och när *cruzado* blev *real* i Brasilien.

3.1.1. Kommissionen har fungerat som samordnare, men har också tagit initiativ i flera olika riktningar. Kampanjen "Euron, en valuta för Europa" lanserades 1996 och pågår fortfarande. Under de senaste två åren har 117 miljoner euro spenderats, varav $\frac{2}{3}$ i överenskommelse med medlemsstaterna. Medel har avsatts till förberedande aktioner (publikationer, konferenser, seminarier, utbildning i skolorna, etc.). Medlemsstaternas ekonomiska åtaganden är minst lika omfattande som kommissionens.

3.1.2. Vidare har medel till "reläorganisationer" anslagits för programmet "Euron utan problem" och för pilotprojekt i städer och regioner. För en mer teknisk publik har kommissionen anordnat seminarier vid större finanscentra och 80 initiativ av olika slag i tredje land. Allt detta förutom instruktionskurser (allmänna och specificerade för "svaga" socialgrupper), övningsseminarier, deltagande vid internationella mässor, publikationer, dokument, tidskriften InfEuro, eurokit, guider, videofilmer och affischer samt en webbplats med en interaktiv databas. Man kan säga att inget informationsområde har lämnats outnyttjat.

3.1.3. Europaparlamentet å sin sida har anslagit medel till liknande aktiviteter, också med direkt deltagande av några av sina ledamöter, men oftare tillsammans med kommissionen eller medlemsstaterna.

3.1.4. Medlemsstaterna och offentliga myndigheter har ägnat sig helhjärtat åt övergripande eller sektorsinriktade initiativ, främst avsedda för medborgare, företag och mindre gynnade grupper av befolkningen. För närvarande fattas exakta uppgifter om anslagna medel, men säkert är att satsningarna har varit allmänna och genomförda med stor övertygelse.

3.1.5. ECB har å sin sida på ett oklanderligt sätt berett vägen för det europeiska finansiella systemets övergång till euron 1999. Förutom Target-systemet, som har fungerat utan problem från första början, har banken bidragit till utformandet av en "europolitik", såväl i euroländerna som gentemot tredje land. Den inte helt lätta uppgiften att samordna arbetet vid de nationella centralbankerna inför framställningen av mynt och sedlar åtföljdes av en ytterst effektiv information. Noteras bör att ECB nu har avsatt en ansevärd summa (80 miljoner euro) till utgivningen av broschyrer som presenterar de nya mynten och sedlarna.

3.1.6. Inte heller ESK har undandragit sig sina plikter gentemot det civila samhället. Ett antal av kommitténs ledamöter har lanserat eller deltagit i initiativ för att informera medborgare, organisationer eller företag på såväl nationell som internationell nivå.

3.1.7. Privata organisationer har svarat på kommissionens eller regeringarnas appell på ett engagerat sätt och utan att spara på resurser. Konsumentorganisationerna har som förväntat varit aktiva gentemot medborgarna/konsumenterna i allmänhet och mindre gynnade grupper, och branschorganisationerna huvudsakligen gentemot sina intressegrupper. Man räknar med att praktiskt taget samtliga företag har nåtts av information från de egna organisationerna. Finanssektorn (särskilt banker) har informerat hela kundkretsen — och allmänheten i stort — med hjälp av broschyrer (uppskattningsvis totalt 300 miljoner exemplar) med angivande av balansräkningar i euro och med tryckt information på varje blankett som är avsedd för kunderna, och som upprepats varje gång. Parallell angivelse av beloppen är så gott som en allmänt spridd praxis.

3.2. Resultaten

3.2.1. Den sektor som — av naturliga skäl — bäst har anpassat sig till euron är finanssektorn. Där var man tvungen att anta den gemensamma valutan för valuta- och värdepapperstransaktioner och finansiella transaktioner redan från och med 1999, och man har erfarenhet av att öppna konton i euro åt en liten men betydelsefull del av kundkretsen. Därför innebär det inga särskilda problem att i slutet av 2001 gå över till att redovisa samtliga transaktioner i euro, utom eventuellt i fråga om ökad arbetsbörda.

3.2.2. Det dåliga gensvaret från de små och medelstora företagen och medborgarna/konsumenterna är däremot i stort sett nedslående och i vissa avseenden oroväckande, vilket vi tidigare har visat på. Undersökningar som utförts av Eurobarometern och privata organisationer ger en överblick över situationen: antingen vet man ingenting om euron, man har glömt bort den, man kommer att skaffa euro i "rätt" ögonblick eller så tvivlar man på att euron verkligen kommer att antas.

3.3. Vad man kan lära av erfarenheterna

3.3.1. Med undantag för finanssektorn, som ägde skyldighet att anpassa sig till euron, och de som såg omedelbara fördelar (framför allt stora och multinationella företag), kan man säga att erfarenheterna bekräftar en princip som är välkänd för marknadsförings- och informationsexperterna: man kan påverka individens beteende genom information och med andra medel, men det är nästan omöjligt att få honom eller henne att göra vissa val om ett direkt och omedelbart intresse saknas.

3.3.2. När det gäller företagen i allmänhet föreslås i meddelandet en "informationsinsats (...)" för att informera de ekonomiska aktörerna om den exakta tidsplanen (...) och för att få dem att inse att tiden löper ut den 31 december 2001 och att de måste påskynda sina förberedelser". ESK anser att "informationsinsatsen" främst bör stödja sig på branschorganisationerna, som bör ta på sig uppgiften att ge företagen ett budskap med en terminologi och på ett sätt som de känner bättre till än någon annan. I allmänhet bör detta budskap uppmana de berörda att ta del av dokumentationen — som redan finns i riklig form — och att i god tid vidta de åtgärder som krävs. I annat fall får de som inte förberett sig i tid ta konsekvenserna. Det är kommissionens och medlemsstaternas sak att informera branschorganisationerna och hålla dem uppdaterade om de praktiska villkoren för övergången till euro, men det är dessa organisationer som måste vidarebefordra informationen till sina medlemmar. Kommittén anser bestämt att det är oacceptabelt att kampanjer som riktar sig till företagsvärlden finansieras med "europeiska" pengar. Varje medlemsstat skall kunna besluta — under omständigheter som ESK hoppas skall vara exceptionella — att ge ekonomiskt stöd till särskilt "svaga" nationella organisationer.

3.3.3. När det gäller medborgarna/konsumenterna bör man göra en balanserad och sansad analys som inte påverkas av ovidkommande tankegångar. Kommissionen⁽¹⁾ konstaterar att majoriteten av medborgarna har fått en viss information men verkar ha glömt bort den. Efter den massiva publicitet som omgav lanseringen av euron har allmänhetens intresse, kunskaper och stöd när det gäller euron visat sig ligga på en nedslående låg nivå. Med något enstaka undantag visar nyligen utförda undersökningar att denna nivå successivt har sjunkit och att folk har en tendens att glömma det de lärt sig. Detta bekräftar en grundläggande princip för masspsykologi: ett budskap som inte har ett direkt och omedelbart intresse har en tendens att inte nå fram eller att glömmas bort.

3.3.4. Den enda konsumentgrupp som verkar mer välinformerad än genomsnittet är bankkunderna, särskilt de som är

mest medvetna (men inte nödvändigtvis de som är rikast). Även detta bekräftar riktigheten i ESK:s synpunkter⁽²⁾ om att det är "företagen, och då i synnerhet bankerna, som har huvudansvaret för informationsspridning på bred front av det uppenbara skälet att endast denna information har en praktisk och konkret betydelse för konsumenten".

3.3.5. Sammanfattningsvis har de erfarenheter som gjorts kastat ljus över bristerna i antaganden som endast grundar sig på teorier. Förutom att den dubbla prisangivelsen har givit ett förutsägbart resultat, har grönbokens hypoteser visat sig vara ogrundade i fråga om att konkurrens skulle leda till att de privata aktörerna erbjöd tjänster i euro och att konsumenterna skulle få stora fördelar av detta.

3.3.5.1. Kommittén har varnat för vissa grundlösa bedömningar. I ovannämnda yttrande sägs även att med konton i euro (och till följd av detta användning av tjänster i denna valuta) står ett "veritabelt redovisningsfyrverkeri för dörren. Detta kanske med tanke på att konsumenterna skall lära sig 'tänka' i den nya valutan, men det saknar all praktisk betydelse"⁽³⁾. För närvarande uppskattar man att knappt 1,1 % av konsumenterna har valt konton i euro. Informationen var oklanderlig från teknisk synpunkt, men tyvärr försumrades den princip som nämns i punkt 2.2.1 ovan: rekommendationer leder inte någonvart om konsumenten inte ser ett omedelbart intresse.

3.3.6. Man skulle nu behöva återuppta informationskampanjen med förnyade krafter. Kommittén rekommenderar varmt att en sådan kampanj begränsas till de tekniska aspekterna på övergången till mynt och sedlar i euro, på den övergång som gäller kontona, växlingen av kontanter etc., och att andra aspekter lämnas åt sidan. Få och enkla budskap har störst chans att nå fram. Framför allt är det viktigt att avdramatisera händelserna, men man bör göra ett undantag för de "svagaste" grupperna (synskadade, fattiga, analfabeter eller halvanalfabeter, glesbygdsbefolkning). För dessa personer måste man använda sig av särskilt lämpliga medier och metoder.

3.3.6.1. Informationskampanjen bör för övrigt inte vara "europeisk" utan främst anförtröas medlemsstaterna. Bara de känner till vad som kännetecknar landets olika miljöer, vilken

⁽¹⁾ Euro Paper nr 38, punkt 2.2, s. 10 (den engelska versionen).

⁽²⁾ EGT C 18, 22.1.1996, s. 112, punkt 8.2.3.

⁽³⁾ Ibidem, 5.3.13.

mentalitet medborgarna har och vilket tillvägagångssätt man bör använda i specifika nationella eller lokala situationer. I synnerhet bör medlemsstaterna se till att få ut information till geografiska områden och samhällsgrupper som är svåra att nå med masskommunikation.

3.3.6.2. En annan rekommendation gäller tidsfristerna för genomförandet: kampanjerna bör förberedas i förväg, men inledas först när det börjar närma sig, under det sista kvartalet 2001. En tidigare start skulle innebära att man återigen löpte den risk som undersökningarna visar på: att information som förmedlas alltför tidigt glöms bort.

3.3.6.3. Informationen till medborgarna bör, såsom redan sagts när det gäller företagen, finansieras med offentliga medel endast om och när mediernas eller privata gruppers spontana initiativ inte uppnår målsättningarna. Kommissionen, och i ännu högre grad medlemsstaterna, bör ha överblick över situationen inom de olika sektorerna: privatpersoner, företag, offentliga organ, och planera eventuella åtgärder för att fylla luckor. Det är nödvändigt att undvika överlappningar och dubbelarbete.

3.3.6.4. Det är nödvändigt att motstå frestelsen att förena två budskap: ett "tekniskt" och ett "politiskt", det sistnämnda i form av information om de fördelar euron för med sig. I vissa fall skulle detta tvådelade budskap vara värdefullt, men det är de enskilda medlemsstaterna som bör bedöma om och i så fall hur ett sådant budskap skall föras fram. Det är ytterligare ett skäl (jfr 3.3.6.1) som talar för "nationella" kampanjer i stället för "europeiska".

3.3.7. ESK litar på att de kampanjer som föregår det praktiska införandet av euron kommer att genomföras med beaktande av ett förslag som kommittén flera gånger lagt fram men som hittills inte verkar ha lett till något. ESK har rekommenderat⁽¹⁾ att informationskampanjerna om den praktiska övergången till euron skall fästa uppmärksamheten på hur viktigt det är att använda betalkort i stor utsträckning, eftersom omräkningen vid betalningen med sådana kort sker automatiskt och man slipper omräkning av växeln. Detta borde framhållas i all information, särskilt den från bankerna och handeln. Om omräkningen verkar komplicerad och man inte litar på den omräkning som motparten gör, bör man använda kort i så stor omfattning som möjligt.

3.3.8. Något som ESK anser inte bör försummas är den ton som hålls i informationen. De tidigare kampanjerna var inriktade på att visa fördelarna med euron och uppmuntra mottagarna att förbereda sig. Nu bör man ändra inriktning

och peka på att övergången till euron sker snart och är obligatorisk. De som kampanjerna vänder sig till måste förstå att tiden går, och den som inte anpassar sig — när det gäller att lära sig och/eller vidta lämpliga åtgärder — kommer att få problem när han eller hon befinner sig "utanför systemet". Den romerska rättsprincipen *ignorantia legis non excusat* kommer att gälla, en princip som ligger till grund för all lagstiftning och innebär att det inte är någon ursäkt att inte känna till lagen. Ett hövligt men "kraftfullt" budskap, som påminner medborgarna om att de har skyldigheter mot kollektivet men samtidigt kan skydda sina egna intressen, väger mycket tyngre än om man många gånger uppmanar och informerar i en ton som om man bad om ursäkt för att man störde.

3.3.9. En faktor som bör beaktas är avrundningen av priserna i euro, något som framför allt kan tänkas ske i länder där man inte är van vid eller har glömt bort hur man handskas med "hundraedelssmynt". Prissättning är visserligen något som tillkommer försäljaren enligt reglerna för den fria marknaden, men man kan frukta att en allmän tendens att avrunda uppåt leder till inflation, även om konkurrensen mellan företagen borde fungera bromsande. Information för att skapa medvetande om detta problem borde riktas till företagen och konsumentorganisationerna, utan att man för den skull underblåser eventuella konflikter.

4. Införande av sedlar och mynt

4.1. Kommissionen förklarar i sitt meddelande att euron är säkrast av alla valutor som är i omlopp. ESK inser detta, men vill varna mot alltför stor godtrogenhet — dagens teknik är ytterst avancerad, och de medel som står till den organiserade brottslighetens förfogande är så omfattande att man inte får "sänka garden". Centralbankerna, OLAF och Europol arbetar med att bygga upp ett försvar, vilket hittills inte visat sig vara enkelt. Trots att det är tämligen självklart och kanske redan planeras, anser ESK ändå att det är värt att framhålla hur viktigt det är att samordna med Interpol, eftersom euron kommer att vara i omlopp i stor omfattning i den övriga världen.

4.2. Kommissionen tillägger att den är nöjd med möjligheterna att särskilja mynten när det gäller varuautomater i handeln. Det talas inte om särskiljande av sedlar, som i flera länder fortfarande används i parkeringsautomater och bensinautomater. Eftersom eurosedlarna har så höga valörer och den teknik som krävs för att känna igen dem är så kostsam, vore det önskvärt om man avrådde från att använda automater som accepterar sedlar. Automaterna skulle därmed endast acceptera mynt och betalkort.

⁽¹⁾ EGT C 73, 9.3.1998, s. 130, punkterna 5.4–5.4.1.

5. Bekämpning av förfalskning

5.1. ESK har tagit del av rådets beslut från maj 2000 om förstärkning av skyddet av euron⁽¹⁾, med rekommendationen till medlemsstaterna om att fastställa effektiva, proportionerliga och avskräckande påföljder för förfalskning och olaglig spridning av den gemensamma valutan. Därför är det med besvikelse ESK konstaterar att man än en gång försummat att beakta dess förslag⁽²⁾ om att även låta beslutet omfatta förebyggande och beivrande av förfalskning och användning av alternativa betalningsmedel: kort, checkar, resecheckar etc.

5.2. Med tanke på den nuvarande spridningen av dessa betalningsmedel och den ökning man kan förutse vid införandet av euron (redan i dag står betalkorten för 70–80 procent av dagskassan i snabbköp i vissa länder), är det tillrådligt att skydda alternativa betalningsmedel genom åtgärder liknande — om än proportionerligt mildare — dem som skall användas för den officiella valutan.

5.2.1. Dessa åtgärder bör dels vidtas för att skydda medborgarnas intressen, dels — och i ännu högre grad — ingå i bekämpningen av den organiserade brottsligheten. Att man inskränkt sig till att skydda den officiella valutan visar på en snäv uppfattning om skyddet av allmänhetens intresse, begränsat till staten som sådan. Kollektivets intresse (försvaret av medborgarens rättigheter och kampen mot den organiserade brottsligheten) är lika viktigt, från en ekonomisk men framför allt från en social synpunkt. ESK litar på att kommissionen snarast ser till att lämpliga åtgärder vidtas.

5.3. Förfalskning och olaglig spridning av den officiella valutan och betalmedel är en fråga som kan hänföras till kampen mot den organiserade brottsligheten, något som ESK tagit upp i ett yttrande⁽³⁾. I detta yttrande uppmanas medlemsstaterna att snarast se över sina strukturer och bestämmelser för att åstadkomma en effektiv samordning av de brottsförebyggande insatserna. Kommissionen har föreslagit en förordning på området. Denna tar dock endast upp förfalskning mot euro, och godkännandet verkar dra ut på tiden och stöta på hinder som inte alls är ursäktliga med tanke på hur akut och viktigt problemet är.

6. Nationella planer och övergången till sedlar och mynt i euro

6.1. Perioden omedelbart efter den 31 december 2001 utgör kanske den känsligaste fasen i hela "operation euro", eftersom den, förutom de grupper som har förberett sig å yrkets vägnar, berör den stora allmänheten, som inbegriper befolkningsgrupper av vilka man inte kan kräva en total kunskap om regler och förfaranden. Varje medlemsstat har vidtagit lämpliga åtgärder, som, får man förmoda, beaktar varje lands behov och traditioner.

6.2. Vad gäller förhandsdistribution av sedlar och mynt har varje medlemsstat antagit en egen policy. För handeln och tjänsteföretag — särskilt sådana som är belägna i avlägsna områden — består det största problemet i att från första dagen förfoga över tillräckliga medel för att kunna ge kunderna tillbaka växel i euro, liksom i att vänja personalen vid att hantera den nya valutan. För den stora allmänheten däremot gäller det att lära sig att känna igen de olika mynten och sedlarna. För detta ändamål borde det räcka med de bilder i broschyrer och informationsblad som redan är i omlopp eller som skall tryckas om och distribueras vid en lämplig tidpunkt. När det gäller att lära sig känna igen förfalskningar är det tveksamt om den genomsnittlige medborgaren kan bli så skicklig att han eller hon kan skilja dem från den "äkta" valutan.

6.3. De sektorer som främst behöver värja sig mot förfalskningar är handeln och tjänstesektorn. Dessa skulle från allra första dagen behöva förfoga över billig, men ändå effektiv utrustning för avslöjande av förfalskningar. Det är möjligt att lämpliga åtgärder i den riktningen redan har vidtagits eller pågår, men kommittén har inte fått någon information om detta.

6.4. Två mycket viktiga problem är dels att undvika köer vid bankernas kassor när man vill skaffa den nya valutan redan från första dagen, dels att handeln inom rimliga gränser skall kunna ge tillbaka växel i euro för betalningar som utförts i nationell valuta. Här borde informationsinsatser spela en avgörande roll — och det bör påpekas att televisionen är det effektivaste och mest övertygande instrumentet, och det till en låg kostnad per kontakt. Medborgaren bör informeras om att den nationella valutan kan användas utan problem under ännu en tid (på de flesta håll i nästan två månader). Däremot vore det nog lämpligt — utan att det måste bli ett krav — att på det egna bankkontot i december sätta in alla kontanter som inte är nödvändiga för betalning av omedelbara utgifter. Å andra sidan kommer kunden inte att få några problem om affärsinnehavare som för ögonblicket inte disponerar euro ger tillbaka växel i nationell valuta. Informationen bör således "avdramatisera" eventuella komplikationer eller svårigheter som undviks om medborgarna följer givna anvisningar. I detta sammanhang vill kommittén, såsom den redan gjort vid flera olika tillfällen, föreslå att man skall övertyga konsumenterna och handeln att i så stor utsträckning som möjligt använda elektroniska betalningsmedel. Det är bara med dessa betalningsmedel som man besparas omräkning till annan valuta, kontrollräkning, tveksamhet och växelpengar.

⁽¹⁾ Se även åtgärderna rörande inrättandet av en "styrgrupp" för en interinstitutionell strategi mellan Europol och Europeiska centralbanken (Gemensamt pressmeddelande, 24.3.2001).

⁽²⁾ EGT C 18, 22.1.1996, s. 112, punkterna 7.13–7.14.

⁽³⁾ EGT C 268, 19.9.2000, s. 48.

6.5. Att växla "skäliga" kvantiteter kontanter i bank kommer att vara kostnadsfritt, men i sammanhanget kan det vara lämpligt att veta att detta bara gäller den nationella valutan. För utländsk valuta (sedlar) tillämpas fortfarande samma avgifter för hantering och återlämnande av sedlar till utlandet, enligt villkor som redan gäller och som inte kommer att ändras, men till möjligen sänkta kostnader. Det bör också påpekas att växling av utländska mynt normalt inte utförs med tanke på att hanteringskostnaden är så mycket högre än värdet. Problemet är inte särskilt stort för den enskilde. I några länder har man genomfört kampanjer för att hushållens utländska valuta skall lämnas till välgörande ändamål eller forskningsinstitut, och detta är initiativ som förtjänar att få allmän spridning.

6.6. Vad gäller personer som växlar "små" belopp — det vore lämpligare att tala om "rimliga" belopp — och inte äger ett bankkonto, borde banksystemet erbjuda tjänsten gratis. Rätt hanterad borde frågan inte innebära större problem; de som inte har ett konto kan svårigen motivera innehavet av några ansevärdare summor. Maximibeloppet bör emellertid vara satt så att det inte underlättar penningtvätt från den organiserade brottslighetens sida. Denna skulle kunna ta tillfället i akt att konvertera "svarta" pengar genom att en rad personer ställer sig vid olika kassor, och varje gång förklarar sig inte äga ett konto.

6.6.1. I motsats till inställningen i punkten ovan har det noterats att alla medborgare i vissa länder inte äger ett konto i bank (eller post) och att många alltså lägger stora summor på hög i hemmet. Eftersom man inte kan tvinga någon att skaffa sig ett konto eller sparkonto i bank eller post kvarstår problemet med att skilja "lagliga" pengar från "olagliga", vilket kan lösas via de befintliga lagarna om penningtvätt. I flertalet länder föreskriver sådana lagar att innehavet av kontanter utöver vissa gränser måste intygas av väl identifierade personer. Alla undantag från dessa regler skulle öppna en dörr som lagen har velat stänga för penningtvättare. ESK rekommenderar att dessa regler tillämpas generellt.

6.7. En aspekt som påverkar de praktiska bestämmelserna för omräkning av sedlar och mynt till euro rör logistiken: den stora allmänheten har vaga begrepp om hur stora volymer det gäller, om transportproblem, övervakning, skydd, distribution, om insamling och destruktion av valörer som inte längre är i omlopp. Centralbankerna och de nationella banksystemen har sedan en längre tid försökt angripa de inte helt enkla problem som kan dyka upp, men ESK har intrycket att vissa av dem är långt ifrån lösta. Att rekommendera kraftigare insatser skulle vara fel och man skulle därmed riskera att inte göra rättvisa åt

yrkeskunnandet hos de personer som sysslar med dessa problem. Emellertid anser kommittén att man bör peka på att praktiska hinder i sista stund eventuellt kan omöjliggöra några av de åtgärder som i dag anses rimliga och lämpliga.

7. Del II — Rekommendationen

7.1. Som anförts i inledningen utgör rekommendationen en logisk slutsats av informationen och iakttagelserna i meddelandet och Euro Papers. Ekonomiska och sociala kommittén har antagit en motsvarande presentationsmetod genom att i samma ordning kommentera de olika dokumenten, i avsikten att tydligare förklara sina tankar och att göra sina synpunkter mer lättförståeliga.

7.2. Artikel 1. Rekommendationerna i denna artikel ("att informera de framtida användarna") bygger på metoden informationsspridning på bred front, och kommittén kan bara stödja denna, men vill ändå fästa uppmärksamheten på de olika reservationerna och påpekandena i punkt 3 ovan. ESK vill särskilt förorda att man förlitar sig i första hand på yrkesförbund och banker, och i andra hand på medlemsstaterna och deras offentliga institutioner, och endast då detta är absolut nödvändigt. Eftersom kampanjerna är riktade till allmänheten och grupper på nationell nivå, anses inte de europeiska institutionerna behöva medverka. Framför allt bör man beakta hur mycket som redan har anslagits totalt. Utan att ha tillgång till fakta kan man med bestämdhet hävda att ingen annan informationskampanj har inneburit så höga "kostnader per kontakt" med ett så nedslående resultat.

7.3. Artikel 2, "att hjälpa medborgarna att vänja sig vid euron". Medlemsstaterna rekommenderas att senast under sista kvartalet 2001 se till att ordningen vad gäller den parallella angivelsen i priser är omvänd: först priset i euro med tydliga siffror, därefter motsvarande belopp i nationell valuta. Åtgärden är rimlig, men man skall inte inbilla sig att den är effektiv i samtliga fall. Den är meningsfull om konsumenten redan har ett konto i euro. Om han eller hon däremot innehar nationell valuta (i kontanter eller på eget bankkonto), måste han eller hon ändå kontrollera beloppet i denna valuta. Det är inte säkert att denna åtgärd i allmänhet kommer att leda till att konsumenterna vänjer sig vid att räkna om belopp. Det kan bara verkligheten utvisa. Man kan förutsätta att mer kunniga konsumenter kommer att ta detta för vana; andra, "svagare", konsumenter, borde kunna räkna på hjälp från leverantörerna.

7.3.1. Under loppet av år 2001 måste offentliga myndigheter och företag betala sina anställdas löner i euro, och detta gäller även pensioner. Detta skulle kunna förmå en del av de anställda att omvandla behållningen på sina konton till euro, ett i sig positivt beslut såtillvida att det skapar en vana vid den nya valutan. Kommittén vill emellertid fästa uppmärksamheten

på följande problem: om bara en del av löntagarna fattar detta beslut, vilket är troligt, krävs ett samarbete mellan löneutbetalare, anställda och banksystemet så att det från början fastställs vilka belopp som skall krediteras i euro (för dem som redan har ett euro-konto) och vilka som skall räknas om i nationell valuta. Med tanke på dynamiken när det gäller att öppna nya konton — vilka helt säkert inte kommer att öppnas vid samma tidpunkt — kommer den ständiga uppdateringen av handlingarna att utgöra en tung administrativ börda.

7.3.2. Televisionens roll vad gäller utsändning av pristävlingar, frågesporter etc. skulle mer än alla propagandakampanjer kunna gynna en effektiv spridning av euron, förutsatt att man bemödade sig om att — snarast möjligt i detta fall — alltid uttrycka prissummorna i euro i stället för i nationell valuta. Detsamma gäller lotterier, vadslagning, etc. Frågan kan förefalla lättsinnig, men ändamålet är seriöst och kommittén anser att det är värt ett allvarligt övervägande.

7.4. Artikel 3, "att uppmuntra de ekonomiska aktörerna att använda euron". Det föreslås att banksystemet i början av tredje kvartalet 2001 på eget initiativ omvandlar konton och betalningsmedel till euro, såvida inte den enskilde kunden motsätter sig detta. Kontoutdragen skall ange varje belopp i euro och motsvarande summa i nationell valuta. På så vis skulle man kunna föregripa den obligatoriska övergången till euro med åtminstone ett kvartal, en åtgärd som en del av kundkretsen skulle kunna uppfatta positivt. Också en del av banksektorn skulle kunna dra nytta av detta för att "mildra" effekten av en "big bang" vid årets slut, om de redan antagna konverteringsprogrammen så tillåter. Men detta tycks inte vara fallet med samtliga kreditinstitut. Medlemsstaterna borde rådfråga berörda parter, och i varje fall undvika att göra detta till en tvångsregel.

7.4.1. För att komplettera det som anförts ovan vill ESK peka på sambandet mellan bestämmelserna i artikel 2 och 3. Om lönerna skulle fortsätta att betalas ut i nationell valuta ända till slutet av år 2001 — något som är troligt i många företag — skulle den anställda vara tvungen att räkna med två valutor om hans konto obligatoriskt måste omvandlas till ett euro-konto. Samma problem, fast omvänt, drabbar de arbetstagare som erhåller lön i euro och äger ett konto i nationell valuta. Generellt skulle det vara önskvärt om utbetalningen av lönerna i euro och omräkningen av kontona kunde ske samtidigt. En icke helt lätt åtgärd, som emellertid skulle kunna genomföras efter samråd med berörda parter: fackföreningar, konsumenter och banker.

7.5. Artikel 4, "att minska mängden transaktioner som skall omräknas till euro". Denna artikel stöds helt av ESK. Kontrakt, upphandlingsavtal och nya företags aktiekapital borde alla

uttryckas i euro, framför allt — och kanske obligatoriskt — om de är giltiga efter den 31 december 2001. Liknande åtgärder bör antas vad gäller arbetsavtal mellan arbetsmarknadens parter. Förslaget att erbjuda bankkunderna att i december sätta in alla kontanter som de inte omedelbart behöver, har kommittén redan välkomnat⁽¹⁾.

7.5.1. Ytterligare en åtgärd som syftar till att minska flödet av transaktioner som skall omräknas till euro skulle kunna vara en bestämmelse som redan länge har tillämpats i några medlemsstater för andra ändamål: förbudet att betala ut löner och pensioner i kontanter, och i stället ersätta dem med kreditering av konton i bank eller post. Utöver fördelarna vad gäller omräkningen till euro, skulle också motivationen att begå rån mot personer, banker och postkontor minska, och dessutom skulle man bekämpa svartarbete. Några har uttalat sig mot att en sådan åtgärd skulle vara obligatorisk — vilket för övrigt inte tycks ha förorsakat några problem i vissa medlemsstater. Kommittén anser att om man inte tar till tvång, borde man åtminstone överväga varje åtgärd för att förhindra utbetalning av löner och pensioner i kontanter.

7.6. Artikel 5, "att underlätta övergången till sedlar och mynt i euro". Åtgärderna i denna artikel har redan kommenterats i punkt 6 i detta yttrande. ESK håller med, men vill framhålla de eventuella logistiska hindren⁽²⁾, (punkt 6.7), nödvändigheten att förhindra penningtvätt⁽³⁾ (punkt 6.6) och att skydda sig mot bedrägerier och förfalskningar⁽⁴⁾ (punkt 5.2 och 6.2). I sammanhanget noteras att ersättningen av kontantbetalning med kortbetalning (främst betalkort) är något som handeln redan i dag efterlyser, oberoende av övergången till euro. Konsumenterna uppmannas särskilt att betala med kort under strejker som berör värdetransporter, men minskade kontantlager är emellertid ett krav också när allt flyter normalt.

8. Slutsatser

8.1. ESK ställer sig bakom kravet på ytterligare en informationskampanj i flera medier — men främst i televisionen — inför övergången till euro från nationell valuta, men förordar att denna sker i rätt tid, med minsta möjliga utlägg av nationella offentliga medel och framför allt med minsta möjliga bidrag av gemenskapsmedel. Praktiskt är varje land ansvarigt för den egna informationspolicyn.

⁽¹⁾ Jfr punkt 6.4.

⁽²⁾ Punkt 6.7.

⁽³⁾ Punkt 6.6.

⁽⁴⁾ Punkt 5.2 och 6.2.

8.2. Likaså bör det "politiska" budskapet om eurons fördelar och dess nytta för Europa överlåtas på nationella myndigheter, som är de enda som kan avgöra när och hur budskapet skall överbringas och hur mottagliga de egna medborgarna är.

8.3. De praktiska problemen i samband med övergången till den gemensamma valutan är många, men skall inte dramatiseras, varken i praktiken eller i informationen till medborgarna. Dessa måste för övrigt rätta sig efter reglerna i rekommendationerna och hur dessa skall genomföras, avstå från att inneha och växla stora kontantbelopp, undvika köer när de skall skaffa sig den nya valutan, öppna konton i bank eller post, om detta inte redan är gjort, och använda betalkort så långt detta är möjligt.

8.4. Banksystemet och handeln kommer att spela en central roll: det förstnämnda vad gäller omläggning av redovisning

och rapportering och, på det logistiska planet, vad gäller mottagande, lagring och distribution av den nya valutan, den sistnämnda när det gäller att samla in den nationella valutan från kunderna, sätta in den på banken och om nödvändigt ge tillbaka växel i euro. Allt detta väcker frågan om förhandsdistribution av mynt och sedlar, med tillhörande problem vad gäller logistik, säkerhet och ränteberäkningar.

8.5. ESK är medveten om att denna fråga är de nationella myndigheternas ansvar och att den är föremål för känsliga förhandlingar, och ämnar således inte uttala sig i frågan. De logistiska problemen bör lösas av de som har ansvaret för dem, också med beaktande av den period då den nya och gamla valutan cirkulerar parallellt. Här vill kommittén påpeka att de logistiska problemen blir större ju kortare perioden är när båda valutorna är i omlopp.

Bryssel den 29 mars 2001.

Ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Göke FRERICHS

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Lönediskriminering av kvinnor"

(2001/C 155/12)

Den 21 september 2000 beslutade Ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 23.3 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande om "Lönediskriminering av kvinnor".

Sektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som ansvarat för det förberedande arbetet, antog sitt yttrande den 7 mars 2001. Föredragande var Susanna Florio.

Vid sin 380:e plenarsession (sammanträdet den 28 mars 2001) antog Ekonomiska och sociala kommittén (enhälligt) följande yttrande med 65 röster för, 8 emot och 14 nedlagda röster.

1. Inledning

1.1. Rätten till lönemässig jämställdhet infördes i gemenskapslagstiftningen från allra första början. Artikel 119 i Romfördraget från 1957 föreskriver att medlemsstaterna skall garantera att principen om "lika lön för kvinnor och män för lika arbete" efterlevs.

1.1.1. I direktiv 75/117/EEG om tillnärmningen av medlemsstaternas lagar om tillämpningen av principen om lika lön för kvinnor och män slås det sedan fast att det behövs en "likalönsprincip" för "lika arbete eller för arbete som tillerkänns lika värde".

1.1.2. I och med att artikel 141 i Amsterdamfördraget ändrade och ersatte artikel 119 fick rådet även en rättslig grund för åtgärder avsedda att upprätthålla denna likabehandlingsprincip.

1.1.3. Andra direktiv har dessutom indirekt bidragit till att befästa denna rätt inom EU⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Bland de viktigaste kan nämnas direktiv 76/207/EEG (tillgång till anställning, yrkesutbildning och befordran samt arbetsvillkor) samt direktiven 79/7/EEG, 86/378/EEG och 96/97/EG (social trygghet).

1.2. Kommittén hoppas att antagandet av stadgan om grundläggande rättigheter skall innebära ett stort steg mot ett europeiskt medborgarskap och att de principer som ligger till grund för varje demokratisk konstitution därmed skall lyftas upp på överstatlig nivå. En av dessa principer är principen om jämställdhet mellan kvinnor och män, vilken återfinns i artikel 23 i stadgan och "skall säkerställas på alla områden, inbegripet i fråga om anställning, arbete och lön".

1.3. Principen om jämställdhet beaktas även av FN, framför allt i Allmänna förklaringen om mänskliga rättigheter (1948)⁽¹⁾, i konventionen om förbud mot alla former av diskriminering av kvinnor (1979)⁽²⁾, i förklaringen och handlingsprogrammet från Peking (1995) och i det slutdokument som antogs vid FN:s generalförsamlings uppföljningsmöte "Peking +5" i New York i juni 2000.

1.3.1. Internationella arbetsorganisationen har ägnat sig åt denna fråga genom att anta olika bestämmelser. De viktigaste återfinns i konvention nr 100 om lika lön (1951), som har ratificerats av de 15 medlemsstaterna.

1.4. Likformig behandling vid lönesättning bör alltså betraktas som en veritabel grundläggande rättighet inom gemenskapslagstiftningen och internationell rätt.

2. Lönesituationen

2.1. Trots de åtgärder som har inletts och de bestämmelser som syftar till att förbättra lönesituationen för kvinnliga arbetstagare och verkligen göra dem jämställda med manliga arbetstagare, förekommer det fortfarande löneskillnader och på vissa områden verkar de till och med öka. Nyligen genomförda undersökningar visar att skillnaden mellan mäns och kvinnors löner inom EU i genomsnitt ligger på 27 %. I vissa länder är den så stor som 30 %⁽³⁾. Även om man tar hänsyn till vissa strukturella skillnader mellan kvinnor och män på arbetsmarknaden (ålder, yrke och bransch) som inte kan anses vara diskriminering, kvarstår en total skillnad på 15 % i EU-länderna.

2.2. Löneskillnaden mellan kvinnor och män har ökat i EU-länderna till följd av komplexa ekonomiska och sociala omständigheter som varierar från land till land. Även om man

analyserar fenomenet mer ingående och eliminerar de tre strukturella faktorerna (ålder, sysselsättning och arbetsgivarens näringsverksamhet) kvarstår denna skillnad. Dessutom bör det framhållas att situationen är värre ju högre upp i hierarkin man kommer, för på de högsta nivåerna utgör kvinnors löner bara två tredjedelar av mäns löner⁽⁴⁾.

2.3. De senaste uppgifter som offentliggjorts av Eurostat gäller 1995 och visar att genomsnittslönen för kvinnor då var 72 % av männens lön. De tillgängliga uppgifterna gäller främst löntagare som arbetar heltid inom produktionssektorer. Jordbruk, utbildning, sjukvård, tjänster till privatpersoner och administration omfattas alltså inte.

2.4. Det rör sig om ytterst otillräckliga och bristfälliga uppgifter som är svåra att jämföra sinsemellan eftersom kvinnors och mäns tjänster och uppgifter skiljer sig åt. Nästan en tredjedel av de kvinnor som arbetade heltid 1995 var kontorsanställda, medan endast 10 % av männen hade liknande arbeten. Av männen hade 47 % ett manuellt arbete, jämfört med 18 % av kvinnorna. I allmänhet och i genomsnitt är löneskillnaderna mellan könen mindre vid fabriksarbete än vid kontorsarbete (för givna arbetsuppgifter), även om differentieringen är större inom industrisektorer med fler kvinnliga anställda, exempelvis textilsektorn i jämförelse med metallsektorn.

2.5. På grund av de senaste årens utveckling på arbetsmarknaden har uppgifterna från Eurostat blivit tämligen inaktuella, och de berör inte nya sektorer, t.ex. dem som omfattar ny teknik, nya jobbprofiler, atypiskt arbete, tillfälliga kontrakt, deltid och distansarbete osv.

2.6. Enligt Eurostats uppgifter, som avser den genomsnittliga situationen i medlemsländerna, är de kvinnliga arbetstagarnas genomsnittsålder dessutom lägre än de manliga arbetstagarnas: 44 % av kvinnorna är yngre än 30 år, jämfört med 32 % av männen. Denna skillnad minskar med högre ålder och bland arbetstagare över 30 år är tvärtom männen fler. I denna ålder slutar många kvinnor arbeta, tillfälligt eller helt och hållet, på grund av att de får barn som de sedan vårdar. Detta mönster inverkar både på kvinnornas eventuella återupptagande av arbetet, på deras karriär och på antalet kvinnor på ledande poster. Det får även en direkt återverkan på den genomsnittliga lönenivån, vilket i några fall skulle kunna leda till en indirekt lönediskriminering.

⁽¹⁾ Artikel 23 i Allmänna förklaringen om mänskliga rättigheter.

⁽²⁾ Artikel 11 i konventionen om förbud mot alla former av diskriminering av kvinnor.

⁽³⁾ FN/ECE 1999 Women and economy in the ECE region (E/ECE/RW.2/2000/2).

⁽⁴⁾ Employment in Europe, 1998.

2.7. En annan skillnad beror på könsskillnaderna i fråga om lönestruktur. Som kommissionen redan visat i flera dokument finns det olika strukturella faktorer som kan leda till löneskillnader mellan könen, t.ex. sysselsättningen i förhållande till sektor, till karriärtyp och betalningsform (lönegrader, antal tjänsteår, yrkesutbildning etc.). Skillnader kan bero på typen av arbete såväl som på antalet arbetstimmar, särskilt när det gäller övertidsarbete.

2.8. Detta blir ännu tydligare inom fabriksarbete där övertiden står för en avsevärd del av lönen och där män dominerar starkt, men även inom handeln, särskilt detaljhandeln, där kvinnor dominerar och lönerna är klart lägre.

2.9. Inte heller bland låglönearbetarna⁽¹⁾ är situationen för kvinnorna bättre. Cirka tre fjärdedelar av dessa arbetstagare är kvinnor. Detta kan bara delvis förklaras med att en stor andel av låglönearbetet är deltidsarbete (43 %), som främst utförs av kvinnor. Lägre lönenivåer står för en stor del av heltidsarbetet, och här missgynnas kvinnorna i stor utsträckning.

2.10. Dessa strukturella faktorer och bristen på exakta och aktuella uppgifter gör det mycket svårt att analysera situationen och därmed att vidta konkreta åtgärder för större jämställdhet i lönehänseende. Ett steg mot bättre analys vore att jämföra skatter, bidragssystem, socialförsäkringar, barnomsorg och äldreomsorg i medlemsländerna.

3. Vertikal och horisontell diskriminering

3.1. Analysen av de olika lönestrukturerna visar att det finns ett nära samband mellan lönesystem, arbetsuppgifter och karriär inom olika sektorer, arbetsorganisation samt yrkesutbildning och yrkeskvalifikationer.

3.2. Lönediskrimineringen av kvinnliga arbetstagare är både horisontell och vertikal. Horisontell därför att likvärdigt arbete ofta ger olika lön, och att kvinnor därvid missgynnas. Detta beror framför allt på skillnader i bedömning som leder till

skillnader i arbetsuppgifter och kvalifikationer. Den vertikala diskrimineringen beror på att det är svårt för kvinnor att göra karriär på hög nivå. Det bör även påpekas att det ofta, och särskilt i vissa länder, är de sociala tjänsterna i fråga om barnomsorg och äldreomsorg som inte är avpassade efter behoven på en arbetsmarknad som i allt högre grad bör vara fullständigt tillgänglig för kvinnor. Med tanke på detta borde även ett yrkesutbildningssystem kunna bli ett viktigt instrument för att gynna kvinnliga arbetstagare.

3.3. Inom starkt kvinnodominerade sektorer såsom den offentliga sektorn, äldreomsorgen, barnomsorgen och handeln är lönerna lägst. Mansdominerade sektorer karakteriseras av ekonomiska incitament och premier som bidrar till att öka löneskillnaderna. Kvinnor måste därför uppmuntras att söka sig till mansdominerade sektorer som ger möjlighet till positiv löneutveckling.

3.4. Arbetsmarknadens utveckling mot mer flexibla arbetsformer är i sig själv inte negativ, förutsatt att den inte leder till allt större lönemässiga nackdelar för kvinnor och män.

4. Löneklyftorna i de central- och östeuropeiska kandidatländerna

4.1. Löneklyftan återfinns också i de östeuropeiska länderna, där kvinnors löner är 20–25 % lägre än mäns löner. Man har konstaterat att löneskillnaderna i dessa länder har ökat på senare år och att de först och främst beror på arbetsmarknads-segregation. Även om övergången till marknadsekonomi är nödvändig och önskvärd, har den inom vissa sektorer lett till att kvinnors sociala och ekonomiska situation försämrats. Detta beror i första hand på att kvinnorna tidigare kunde få en bra yrkesutbildning och kunde utnyttja barnomsorg som ofta var placerad nära arbetsplatsen. Inom banksektorn, som tidigare var underbetald och en typisk kvinnosektor, har kvinnorna i allt högre grad utestängts samtidigt som lönerna höjts. Antalet kvinnor som arbetar inom den offentliga sektorn är fortfarande högt, framför allt inom skolan och hälsovården⁽²⁾.

5. Gemenskapsåtgärder

5.1. Som Europeiska rådet i Luxemburg 1997 slog fast innebär sysselsättningsriktlinjerna för år 2000 att jämställdhetsperspektivet införlivas inom alla pelare och att en pelare

⁽¹⁾ Med låglönearbetare avser man arbetstagare vars lön är lägre än 60 % av genomsnittslönen i landet i fråga. Man räknar här de personer som arbetar minst 15 timmar i veckan (uppgifter från Eurostat från 1996).

⁽²⁾ FN/ECE 1999 Women and economy in the ECE region (E/ECE/RW.2/2000/2).

ägnas åt lika möjligheter, som får spela en viktig roll när det gäller nysatsning inom sysselsättningen. I riktlinjerna inom den fjärde pelaren uppmanas medlemsstaterna uttryckligen att använda positiv särbehandling för att uppnå lika lön och förebygga löneskillnader.

5.2. Bland Europeiska socialfondens mål återfinns förbättring av kvinnornas situation på arbetsmarknaden, vilket inbegriper karriärutveckling, tillgång till nya yrkesmässiga möjligheter och till företagande, samt motverkande av vertikal och sektoriell segregation som har en avgörande inverkan på löneskillnaderna.

5.3. I oktober 1998 lade kommissionen fram resultatet av en undersökning om lönestrukturer. Här bekräftas att det finns löneskillnader mellan könen, och orsakerna till detta anges. Återigen gäller uppgifterna i undersökningen år 1995 (för Frankrike 1994), och de är ofullständiga eftersom Irland, Österrike och Portugal inte omfattas. Naturligtvis bör man även erinra sig de sysselsättningsförfaranden som föreskrivs i artikel 128 i fördraget (vilka inbegriper riktlinjerna för sysselsättning, rådets rekommendationer till medlemsstaterna och de nationella handlingsplanerna). Dessa förfaranden innebär att jämställdhet mellan könen definieras som en av de fyra pelarna och att medlemsstaterna åtar sig att vidta konkreta åtgärder för att uppnå jämställdhet.

5.4. 1996 antog kommissionen "Vägledning för tillämpning av lika lön för lika arbete för kvinnor och män i arbetslivet" för att upptäcka eventuell diskriminering, särskilt då denna beror på orättvisa system för arbetsklassificering eller bedömning av kvalifikationer. Trots att denna vägledning inte gjorde anspråk på att vara uttömmande eller juridiskt bindande, riktades den till arbetsmarknadens parter, arbetsgivare inom såväl den offentliga som den privata sektorn och enskilda individer⁽¹⁾. Man bör i detta sammanhang framhålla handlingsprogrammet avseende gemenskapens strategi för jämställdhet mellan kvinnor och män (2000–2005)⁽²⁾.

5.5. Även EG-domstolen har ägnat sig åt flera fall som rör lika lön⁽³⁾. Detta visar både att kvinnliga arbetstagare blir alltmer medvetna om sina lönemässiga rättigheter och att lagstiftningen på området borde uppdateras för att bli öppnare, mer homogen och bättre anpassad till förändringarna inom arbetslivet. Arbetsmarknadens parter bör i hög grad involveras i denna uppdatering. Kommittén hoppas att arbetsmarknadsparterna kontinuerligt skall arbeta för jämställdhet och emot diskriminering.

6. Rekommendationer

6.1. Kommittén anser att den bör bidra till att avhjälpa alla former av obalans, diskriminering och marginalisering av det ena könet som kan uppstå i arbetslivet till följd av att principen om lika möjligheter för kvinnor och män kränks.

6.2. Trots att gemenskapslagstiftningen i teorin garanterar principen om likabehandling i fråga om löner, finns det fortfarande mycket stora skillnader. I detta sammanhang har ESK redan i flera yttranden pekat på hur viktigt det är att stärka politiken för lika möjligheter⁽⁴⁾.

6.3. ESK anser att det är nödvändigt att ta nya initiativ på EU-nivå och regeringsnivå i fråga om öppenhet rörande löneskillnader mellan könen, som stöder Amsterdamfördraget, särskilt artikel 141, och direktiv 2000/78/EG om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet⁽⁵⁾, vilket redan har blivit tydligt genom den fristående ministerkonferensen på temat jämställdhet och sysselsättningspolitik (Helsingfors 1999).

6.4. Det är särskilt allvarligt att det inte finns några aktuella uppgifter om löneskillnader. Därför behöver man uppmana de organ som tillsatts av EU och medlemsstaterna att samla in säkra uppgifter. Dessa uppgifter bör vara uppdelade efter kön och kunna jämföras sektorsvis på europeisk, nationell respektive regional nivå, på så sätt att den uppdaterade bilden kan användas för att utforma en lämplig politik och eventuella anpassnings- och harmoniseringsåtgärder. Lika viktigt är det att främja undersökningar och forskning rörande löneskillnader mellan könen.

6.5. Det är önskvärt att man även kartlägger mansdominerade sektorer och utarbetar yrkesutbildningsprogram för att underlätta kvinnors tillträde till dessa sektorer. Det är för övrigt lämpligt att också kvinnodominerade sektorer kartläggs och att man vidtar åtgärder för att underlätta mäns tillträde till dessa sektorer, både från social och — när lagen inte tillämpas — rättslig synpunkt.

⁽¹⁾ KOM(96) 336 slutlig, 17.7.1996.

⁽²⁾ EGT L 17, 19.1.2001, s. 22–29.

⁽³⁾ En förteckning över de viktigaste domarna bifogas (se under "Referenser" i slutet av yttrandet).

⁽⁴⁾ EGT C 116, 20.4.2001; EGT C 123, 25.4.2001.

⁽⁵⁾ Rådets direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000 om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet, EGT L 303, 2.12.2000, s. 16–22.

6.6. Kommittén anser att kommissionen bör undersöka hur direktivet från 1975 och domar från EU-domstolen har tillämpats i medlemsstaterna. Utifrån denna undersökning kan man sedan diskutera huruvida en översyn av gällande EU-lagstiftning är nödvändig med beaktande av arbetsmarknadens nya villkor.

6.7. ESK anser att kommissionen bör inrätta ett permanent övervakningsorgan för lönefrågor inom GD Sysselsättning och socialpolitik. Detta organ skulle ägna sig åt frågor rörande likabehandling av kvinnor och män, övervakning, analys och jämförelse av uppgifter om de olika situationerna i EU:s medlemsstater (EFS, Unice, Eurostat), och dess uppgifter skulle bland annat vara att utarbeta gemensamma kriterier för att skapa en nomenklatur för lönesättningens olika beståndsdelar, och att analysera förändringarna i arbetslivet med särskild hänsyn till sektorer för ny teknik, atypiska arbeten etc. Det bör påpekas att det svenska ordförandeskapet har åtagit sig att genomföra ett särskilt projekt som rör lika lön för kvinnor och män.

6.8. Det kommer att bli viktigt att sprida de uppgifter som samlas in och framför allt exempel på goda lösningar som upptäcks i EU:s medlemsstater.

6.9. ESK anser att det är absolut nödvändigt att kommissionen hör arbetsmarknadens parter för att kunna ge den nya gemenskapslagstiftningen en bättre utformning och vidta åtgärder som är i linje med arbetsmarknadens nya villkor.

6.10. Som föreskrevs i sysselsättningsriktlinjerna för 2001 är det dessutom önskvärt att medlemsstaterna i sina nationella handlingsplaner inbegriper insatser och särskilda instrument för att ge kvinnor tillträde till arbetsmarknaden, och att de tar ställning till vilka åtgärder som kan antas för att motverka lönediskriminering.

6.11. ESK önskar att "vägledningen för tillämpning av lika lön för lika arbete för kvinnor och män i arbetslivet" skall få största möjliga spridning bland arbetsmarknadens parter och organ på alla nivåer, och att arbetsmarknadens parter tillsammans med kommissionen skall göra en bedömning av de nya jobben och arbetsmarknadsorganisationen i allmänhet.

6.12. När det gäller de central- och östeuropeiska kandidatländerna anser kommittén att politiken för att främja kvinnors villkor bör vara en integrerad del i införlivandet av gemenskapens regelverk.

Bryssel den 28 mars 2001.

Ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Göke FRERICHs

Referenser

Nedan följer en lista över några av de viktigaste av EG-domstolens domar i fråga om lika lön:

Mål 80/70	Gabrielle Defrenne mot belgiska staten (Defrenne I) (art. 119)
Mål 43/75	Gabrielle Defrenne mot Société anonyme belge de navigation aérienne (Sabena) (Defrenne II) (art. 119)
Mål 149/77	Gabrielle Defrenne mot Société anonyme belge de navigation aérienne (Sabena) (Defrenne III) (art. 119)
Mål 129/79	Macarthy Ltd mot Wendy Smith (art. 119; direktiv 75/117/EEG)
Mål 69/80	Susan Jane Woringham och Margaret Humphreys mot Lloyds Bank Ltd (art. 119; direktiv 75/117/EEG)
Mål 96/80	J.P. Jenkins mot Kingsgate (Clothing Production) Ltd (art. 119; direktiv 75/117/EEG)
Mål 12/81	Eileen Garland mot British Rail Engineering Ltd (art. 119; direktiv 75/117/EEG)
Mål 170/84	Bilka-Kaufhaus GmbH mot Karin Weber von Hartz (art. 119)
Mål 157/86	Mary Murphy m.fl. mot Bord Telecom Eireann (art. 119; direktiv 75/117/EEG)
Mål C-33/89	Maria Kowalska mot Freie und Hansestadt Hamburg (art. 119; direktiv 75/117/EEG)
Mål C-177/88	Elisabeth Johanna Pacifica Dekker mot Stichtingvormingscentrum voor Jong Volwassenen (VJV-Centrum) Plus (direktiv 76/207/EEG)
Mål C-184/89	H. Nimz mot Freie und Hansestadt Hamburg (art. 119; direktiv 75/117/EEG)
Mål C-435/93	Francina Johanna Dietz mot Stichting Thuiszorg Rotterdam (art. 119; protocollo n. 2)
Mål C-249/96	Lisa Jacqueline Grant mot South-West Trains Ltd (art. 119; direktiv 76/207/EEG)
Mål C-243/95	Kathleen Hill, Ann Stapleton mot the Revenue Commissioners, Department of Finance (art. 119)
Mål C-326/96	Levez mot T.H. Jennings (Harlow Pools) Ltd (1 december 1998, ännu inte publicerad)
Mål C-66/96	Pedersen m.fl. mot Faellesforeningen for Danmarks Brugsforeninger m.fl. (19 november 1998, ännu inte publicerad)
Mål C-281/97	Krüger mot Kreiskrankenhaus Ebersberg (9 september 1999; ännu inte publicerad)

BILAGA

till Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande

Följande ändringsförslag fick mer än en fjärdedel av rösterna, men avslogs under debatten.

Punkt 6.7

Ändra enligt följande:

"Såväl Europeiska kommissionen som Europeiska fonden för förbättring av levnads- och arbetsvillkor avsätter stora resurser till att övervaka utvecklingen när det gäller lika möjligheter för kvinnor och män avseende lönesättning och genomförandet av lagstiftningen om lika lön. Dessa befintliga organ bör även fortsättningsvis analysera utvecklingen när det gäller lika möjligheter beträffande lönesättning. Det bör även påpekas att det svenska ordförandeskapet åtagit sig att genomföra ett särskilt projekt som rör lika lön för kvinnor och män."

Motivering

Självförklarande.

Resultat av omröstning

För: 37, emot:46, nedlagda: 2.

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om undantag från vissa bestämmelser i förordning (EG) nr 2792/1999 om föreskrifter och villkor för gemenskapens strukturstöd inom fiskerisektorn"

(2001/C 155/13)

Den 2 februari 2001 beslutade rådet i enlighet med artiklarna 37 och 262 i EG-fördraget att rådfråga Ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Ekonomiska och sociala kommittén beslutade att ge Jesús Muñoz Guardado i uppdrag att förbereda ärendet som huvudföredragande.

Vid sin 380:e plenarsession den 28–29 mars 2001 (sammanträdet den 29 mars) antog Ekonomiska och sociala kommittén enhälligt följande yttrande.

1. ESK godkänner föreliggande förslag från kommissionen.

2. Om ett fiskeavtal inte förnyas tillåter artikel 16.1 b i förordning (EG) nr 2792/1999 endast att ersättning för tillfälligt upphörande av verksamheten betalas ut, och under högst sex månader. En förlängning med sex månader är möjlig under förutsättning att kommissionen godkänner en omställningsplan.

3. Förslaget gäller att undantagsvis tillåta att den gemenskapsflotta som påverkas av fiskeavtalet med Marocko ges stöd under längre tid än de tolv månader som från början tilläts, det vill säga till den 30 juni 2001. Därmed skall stödet från

FFU också kunna överstiga den bidragströskel som anges i artikel 16.3 i förordningen i fråga.

4. ESK anser att EU bör fortsätta förhandlingarna tills man får fram ett möjligt avtal med Marocko. (Detta är första gången någonsin som man inte lyckats enas och underteckna ett avtal.) Under alla omständigheter bör man inleda omställningen och omplaceringen vid de olika fiskeplatserna såväl inom gemenskapen som i tredje land.

Avsaknaden av ett fiskeavtal påverkar inte bara fiskare och redare utan också ett antal vidhängande verksamheter. Det bör påpekas att varje fiskares verksamhet till havs skapar mellan 5 och 7 arbetstillfällen på land.

Bryssel den 29 mars 2001.

Ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Göke FRERICHs

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om genomförandet av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget och om ändring av förordningarna (EEG) nr 1017/68, (EEG) nr 2988/74, (EEG) nr 4056/86 och (EEG) nr 3975/87 (Förordning om tillämpning av artiklarna 81 och 82 i fördraget)"

(2001/C 155/14)

Den 17 oktober 2000 beslutade rådet att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Sektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som ansvarat för det förberedande arbetet, antog sitt yttrande den 14 mars 2001. Föredragande var Edoardo Bagliano.

Vid sin 380:e plenarsession den 29 mars 2001 antog Ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 83 röster för och 1 nedlagd röst.

1. Inledning

1.1. I vitboken om "Modernisering av reglerna om tillämpning av artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget"⁽¹⁾ — offentliggjord i april 1999 — lade kommissionen fram motiveringarna till behovet av en genomgripande reform. Följden blev en bred diskussion, initierad av kommissionen själv, i vilken samtliga berörda parter deltog — företag, sammanslutningar, jurister och ekonomer, advokater och domare, nationella regeringar — med kritik, uppskattande ord, förslag och analyser, fördjupande argument och ytterligare reflektioner.

1.2. Kort sammanfattning

1.2.1. Reformen innebär avskaffandet av den obligatoriska anmälan av konkurrensbegränsande överenskommelser (förbudna enligt artikel 81.1) som krävs för att (enligt artikel 81.3) undantag från förbudet (artikel 81.1) skall beviljas. Detta förfarande sköts i dag av kommissionen, som ensam har befogenhet att bevilja undantag (det nuvarande systemet betecknas därför "undantagssystemet"). Kommissionen avstår alltså från sitt "monopol" på beviljandet av undantag (f.d. punkt 3 i artikel 81), men får mer tid och resurser att ägna sig åt problemen med de stora monopolen och internationella kartellerna, och alltså åt allvarligare problem.

1.2.2. Från ett system som är koncentrerat på kommissionen skulle man — för att tillämpa artikel 81 i dess helhet (dvs. även punkt 3, och utan krav på anmälan) — övergå till ett system som är decentraliserat till de nationella konkurrensmyndigheterna och domstolarna, som kan ingripa endast i efterskott i händelse av en anmälan.

1.2.3. Företagen får ansvar för tolkningen av artikel 81 (inklusive punkt 3) när det gäller att bedöma ett avtals legitimitet.

1.2.4. Följande åligger kommissionen:

- Vägledning och kontroll, också genom meddelanden, förordningar och beslut rörande specifika fall.
- Ansvar för samordningen av de nationella konkurrensmyndigheterna, under förutsättning att samarbete mellan alla parter krävs (myndigheter och domstolar).

1.3. Kommitténs yttrande om vitboken

1.3.1. Efter att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget ha rådfrågats av kommissionen, antog Ekonomiska och sociala kommittén den 8 december 1999 närmast enhälligt ett yttrande (endast två nedlagda röster)⁽²⁾. I sitt yttrande betecknar kommittén vitbokens reform av tillämpningssystemet för artiklarna 81 och 82 som ett "djärvt och mycket innovativt initiativ".

1.3.2. Även om kommittén ansåg att "den reform som föreslås ... är motiverad och välgrundad" betonade ESK likväl "svårigheter och risker" som bara ett "åtgärdsprogram med förberedande och ... kompletterande åtgärder" kan bidra till att lösa. I yttrandet beskrevs dessa åtgärder som "väsentliga och nödvändiga".

1.3.3. Kommitténs yttrande uppskattades för sin i grunden positiva och konstruktiva karaktär, och vid ett flertal konferenser har många hänvisningar gjorts till idéer och förslag i yttrandet.

⁽¹⁾ KOM(1999) 101 slutlig — EGT C 132, 12.5.1999.

⁽²⁾ EGT C 51, 23.2.2000, s. 55.

1.3.4. ESK:s farhågor rörde i huvudsak följande:

- Rättssäkerheten (hela punkt 2.3.6, som också innehåller några viktiga och konkreta anvisningar och förslag).
- Rätten till försvar (2.3.5.7).
- Enhetligheten i tolkningen (2.3.5.10).
- Gemenskapsrättens företräde (1.5.5).
- Skydd av systemets enhetlighet och logik (2.3.5).
- Otillräckliga åtgärder för att förebygga "forum shopping" (2.3.2.8).
- Kravet på att göra de nationella myndigheterna och domstolarna delaktiga i debatten (2.3.2 och 2.3.3).

2. Kommentarer

2.1. Den förordning som kommissionen föreslår utgör det första steget i rätt riktning för att genomföra reformen. ESK är helt överens och stöder kommissionens djärva och innovativa föresatser.

2.2. Det första som emellertid direkt måste påpekas är att kommissionens förslag, även om det innehåller vissa grundläggande principer för reformen, inte tillhandahåller någon fullständig regelram, och därmed kan ingen slutlig, heltäckande utvärdering göras på ett lämpligt och effektivt sätt. Vissa viktiga delar av reformen saknas fortfarande. Texten till artiklarna och motiveringen innehåller många hänvisningar till framtida kommissionsdokument, (förordningar, tillkännagivanden, riktlinjer etc.) som skall behandla nyckelaspekter, men dessa hänvisningar ger inte tillräcklig information om innehåll, kriterier, gränser och tidsperspektiv.

2.3. När det gäller kommitténs farhågor (se punkt 1.3.4 ovan) har man inte tagit hänsyn till vissa väsentliga synpunkter som kommittén framfört, särskilt beträffande rättssäkerheten (se punkterna 2.3.6.3–2.3.6.8 i kommitténs yttrande från 1999) och skyddet av enhetligheten i gemenskapens konkurrenssystem (se hela punkt 2.3.5 i yttrandet från 1999).

2.4. Dessutom har förslaget följande brister:

- Det innehåller eller förutser inte några av de kompletterande åtgärder som enligt kommittén är grundläggande, nödvändiga och förebyggande (se slutsatserna i punkt 3 i yttrandet från 1999).

- Det förutser inte sådana ytterligare kompletterande åtgärder som själva reglerna i förslaget skapar behov av (exempelvis meddelanden om bevisbördan och tillämplig lagstiftning).

2.5. Kommittén välkomnar dock det arbete kommissionen hittills åstadkommit till följd av den omfattande debatten om vitboken, och särskilt detta första lagstiftningsinitiativ.

2.6. Principen om direkt tillämplighet av artiklarna 81 och 82 "utan att det krävs föregående beslut om detta" fastställs i artikel 1 och utgör själva kärnpunkten i reformen, dvs. övergången från systemet med anmälningar och godkännande till ett system med direkt tillämplighet av undantagsregeln.

2.6.1. Artikel 3 — Förhållandet mellan artiklarna 81 och 82 och nationell konkurrensrätt — är tydlig, men framför allt djärvt kortfattad och kärnfull, och bör eliminera ett av de främsta skälen till oro.

2.6.2. I sitt yttrande från december 1999⁽¹⁾ belyste kommittén betydelsen av denna fråga, som "inte endast [kan] bero på [nationella] domstolars och myndigheters godtycke" (punkt 2.3.5.12). Artikel 83 i Romfördraget — alltså ända sedan EG bildades! — inkluderar uttryckligen bland "de förordningar och direktiv som behövs för att tillämpa de principer som anges i artiklarna 81 och 82" (artikel 83.1) sådana som syftar till att "fastställa förhållandet mellan å ena sidan den nationella lagstiftningen" och å andra sidan gemenskapsrätten (artikel 83.2 e).

2.6.3. Kommittén håller med om att skyldigheten (enligt artikel 3) att tillämpa gemenskapslagstiftningen — när faktiska omständigheter eller praxis "kan påverka handeln mellan medlemsstater" — är det lämpligaste svaret på oron för en "åternationalisering" av konkurrensreglerna. Men eftersom denna regel är så viktig kräver den, när förordningen väl träder i kraft, att man antar ett passande meddelande med en tolkning som klargör när handeln påverkas.

2.7. Enligt artikel 2 delas bevisbördan mellan kändesidan (överträdelse av artikel 81.1) och svarandesidan (uppfyllande av villkoren som fastställs i artikel 81.3).

⁽¹⁾ EGT C 51, 23.2.2000, s. 55.

2.7.1. För att denna princip skall kunna tillämpas måste kommissionen emellertid ge ytterligare riktlinjer för vad artiklarna 81.1 och 81.3 egentligen innehåller, eftersom — vilket kommissionen själv medger i sin vitbok (punkterna 56 och 57) — sambandet mellan artiklarna 81.1 och 81.3 har tolkats på olika sätt (av både kommissionen och domstolen).

2.8. Kommissionens behörighet och befogenheter

2.8.1. Artikel 4.2 (kapitel II — behörighet) ger kommissionen en ganska detaljerad, särskild behörighet (om ändå helt otillräcklig) att ange — genom förordning — ”vilka typer av avtal, beslut av företagssammanslutningar och samordnade förfaranden ... som företagen skall vara skyldiga att låta registrera”. Typerna av avtal, ”förfarandena för en sådan registrering och vilka påföljder som är tillämpliga om skyldigheten inte iakttas” skall också fastställas i en särskild förordning (se även artikel 34 a i förordningen).

2.8.1.1. Denna skyldighet att registrera är utan tvekan en nyhet som vid första anblicken verkar vara oförenlig med att man upphör med systemet med anmälan (som är centralt för reformen). Man bör inte undervärdera den potentiella byråkratiska kostnaden och bördan, som skulle strida mot idén med reformen som är att minska, ta bort och förenkla. I de fall där medlemsstater redan har register måste man självklart undvika överlappning.

2.8.1.2. Kommissionen anser att denna registrering är lämplig ”för att öka öppenheten” (skäl 10), även om registreringen inte kan ”ge de berörda företagen ... några rättigheter”. Utan kunskap om den framtida förordningen verkar det vid första påseendet oacceptabelt att man skall införa en skyldighet (med påföljder om den inte iakttas) utan någon motsvarande rättighet. Artikel 4.2 inleds visserligen med orden ”Kommissionen får...”, men även om denna formellt sett bara är en potentiell bestämmelse skulle denna rådsförordning ändå ge kommissionen närapå obegränsade befogenheter (även med avseende på sanktioner). Utan kunskap om de tillämpningsregler som kommissionen kommer att anta för att utöva dessa befogenheter är det omöjligt och vore det ansvarslost att göra en slutgiltig bedömning.

2.8.2. Kommissionen tilldelas även befogenhet att ålägga företag ”alla nödvändiga skyldigheter, inbegripet korrigerande åtgärder av strukturell natur” (artikel 7.1) för att få dem att upphöra med överträdelsen.

2.8.2.1. Det relevanta skäl 11 tillför inget, men kommentaren till artikel 7.1 i motiveringen som föregår förordningstext-

ten är mycket klar på denna punkt: ”Strukturella åtgärder kan vara nödvändiga för att effektivt bringa en överträdelse att upphöra. Detta kan särskilt vara fallet när det är fråga om vissa samarbetsavtal och missbruk av en dominerande ställning, där det kan bli nödvändigt att avyttra vissa tillgångar.”

2.8.2.2. Om avsikten är att åtgärda redan befintliga situationer verkar denna lösning, som för övrigt inte alls nämndes i vitboken, helt oförenlig med mekanismerna bakom och syftet med både gemenskapens befintliga konkurrenslagstiftning och den planerade reformen. Dessutom skulle den skapa ett nytt konkurrenspolitiskt instrument utan tillräcklig föregående debatt och utan att kommissionen har givit de förklaringar som behövs.

2.8.2.3. I detta avseende vill kommittén betona att ”strukturella åtgärder” till sin natur är extremt kostsamma både ekonomiskt och socialt, är svåra att genomföra och ofta har ovisst och begränsad framgång med att öka konkurrenskraften och den övergripande ekonomiska effektiviteten. Kommissionens och de ekonomiska och sociala aktörernas erfarenheter av tillämpningen av reglerna för koncentrationskontroll visar tydligt att lämpliga förebyggande åtgärder är det bästa sättet att lösa strukturella konkurrensproblem. Därför noterade man i vitboken (punkt 79) att det vore ”önskvärt att samriskföretag för produktion som endast delvis är självständigt fungerande i framtiden omfattas av en ordning för förhandskontroll”. I sitt yttrande från december 1999 (punkterna 2.3.6.3–2.6.3.7) hoppades kommittén att systemet med förhandsgodkännande skulle utvidgas till att omfatta även andra fall.

Förordningen innehåller inga bestämmelser om detta. Bara i den sista meningen i motiveringsdelens kortfattade avsnitt I — och då enbart beträffande samriskföretag för produktion som endast delvis är självständigt fungerande — senare lägger kommissionen frågan för handläggning ”inom ramen för [diskussionerna beträffande] översynen av förordningen” (om koncentrationer).

2.8.2.4. Fyrtio års erfarenhet av tillämpningen av gemenskapens konkurrensregler har visat — långt utöver koncentrationsförordningens tillämpningsområde — att ganska många viktiga initiativ inte ansetts vara genomförbara av de berörda parterna för att man saknat ett formellt eller informellt godkännande av kommissionen. I sitt yttrande från 1999 (se punkt 2.3.6.9) påpekade kommittén att ”I vilket fall som helst måste man klargöra och säkerställa att avskaffandet av det tidigare systemet med förhandsanmälan inte på något vis skall hindra — utan snarare främja — att det uppstår en förhandsdialog mellan företagen, kommissionen och de nationella myndigheterna, om företagen så önskar. Denna

dialog skall naturligtvis inte ersätta 'beslut' eller rättssäkerhet, men kan utgöra en oundgänglig, informell och icke bindande förhandskontroll i viktiga ärenden, och skulle kunna bli rutin för ett samarbete under öppna former och med ömsesidigt förtroende". Kommissionen medger själv i kommentaren till artikel 4 (Kommissionens behörighet), femte stycket, att företagen "i det nya systemet ... som en generell regel själva måste bedöma om deras beteende är förenligt med lagen".

2.8.2.5. Att man introducerar "motiverade yttranden" som "generell regel" verkar innebära ett lämpligt erkännande av företagets rättigheter, även om detta begrepp återfinns i motiveringsdelen (i slutet av avsnitt II):

"Avslutningsvis kommer kommissionen att fortsätta att vara öppen att diskutera specifika ärenden med företagen där detta är lämpligt. Den kommer i synnerhet att ge vägledning om avtal, beslut och samordnade förfaranden som ger upphov till olösta, verkligt nya tolkningsfrågor. Kommissionen kommer för detta ändamål att offentliggöra ett tillkännagivande, där villkoren för att kommissionen kan komma att utfärda motiverade yttranden kommer att fastställas. Det är emellertid inte nödvändigt att varje sådant system för yttranden ger företagen en rättighet att erhålla ett yttrande, eftersom detta skulle innebära att ett slags anmälningssystem återinfördes." I slutet av punkt 3 (sista strecksatsen) i formuläret för konsekvensbedömning är kommissionen möjligen mer precis, eftersom den hänvisar till "sällsynta ärenden" som "väcker nya eller obesvarade frågor".

Kommissionen bör under alla omständigheter vara beredd att avge ett "yttrande" inte endast i "sällsynta fall", utan även när det gäller större investeringar eller omfattande eller oåterkalleliga strukturella ändringar.

2.8.3. I kapitel III tilldelas kommissionen ett antal andra befogenheter och behåller därmed, genom möjligheten att fatta beslut, en mycket framträdande, operativ roll när det gäller att

- "få överträdelsen att upphöra" (artikel 7.1),
- "förordna om interimistiska åtgärder" (artikel 8.1),
- göra det obligatoriskt för företag att göra sådana åtaganden "att kommissionens invändningar undanröjs" (artikel 9.1),
- om så behövs ta upp förfarandet på nytt (artikel 9.3) genom beslut,
- konstatera om artikel 81 (och artikel 82) inte är tillämplig på ett visst avtal (artikel 10).

2.8.3.1. Beträffande artikel 10 skulle den rättssäkerhet som erbjuds företagen vara betydligt större om kommissionen kunde besluta om att icke-tillämplighet kan konstateras inte bara av hänsyn till allmänintresset utan också när de berörda företagen har ett legitimt intresse av det, särskilt när det gäller större investeringar eller strukturella ändringar.

2.8.3.2. Kommissionen kan använda de vittomfattande befogenheter som föreskrivs i artikel 7 "till följd av ett klagomål eller på eget initiativ" (artiklarna 7.1 och 10.1) och kan anta interimistiska åtgärder "i fall som är brådskande" (artikel 8.1). Ytterligare möjligheter bör inkluderas i enlighet med förslagen i punkt 2.8.3.1.

2.8.4. I sitt yttrande om vitboken uttalade sig kommittén positivt om den vägledande och kontrollerande roll som kommissionen bör behålla även i ett decentraliserat system för att garantera en enhetlig tillämpning av gemenskapens konkurrensregler och erbjuda företagen rättssäkerhet. ESK anser därför att följande aspekter av direktivförslaget omedelbart behöver klargöras ytterligare för att skapa ökad klarhet i fråga om kommissionens befogenheter.

2.8.5. Både för antagandet av beslut (kapitel III) och genomförandet av utredningar (kapitel V) tilldelas kommissionen särskilda befogenheter som är mer omfattande och koncentrerade än tidigare. I direktivförslaget motiveras dessa enligt följande:

"Det blir allt svårare att upptäcka överträdelser av konkurrensreglerna, och för att effektivt skydda konkurrensen är det därför nödvändigt att komplettera kommissionens undersökningsbefogenheter." (skäl 21).

Detta gäller i synnerhet möjligheten att

- utreda branscher (artikel 17),
- begära upplysningar (artikel 18),
- inhämta redogörelser (artikel 19),
- genomföra inspektioner (artikel 20).

Även här anser kommittén att förordningen klart och tydligt skall indikera gränserna för dessa befogenheter.

2.8.5.1. Kommittén har noterat innehållet i skäl 29: "I enlighet med principerna om subsidiaritet och proportionalitet i artikel 5 i fördraget inskränker sig denna förordning till det minimum som krävs för att dess mål skall kunna uppnås, nämligen en effektiv tillämpning av gemenskapens konkur-

rensregler, och går inte utöver vad som är nödvändigt för det ändamålet". Kommittén är dock helt övertygad om att denna princip bör vara bindande på andra sätt än enbart teoretiskt, och anmodar kommissionen att konkret ta hänsyn till den i alla de praktiska handlingar den kommer att utföra för att tillämpa denna radikalt nydanande förordning.

2.9. Gruppundantag

I sitt yttrande från december 1999 framhåller kommittén att den "accepterar den roll som vitboken tillskriver ... gruppundantagsförordningar" (punkt 2.3.4.1), vilka kommissionen, även inom det nya decentraliserade systemet, reserverar sig rätten att anta "så att den kan anpassa och förtydliga den rättsliga ramen" (skäl 9). Dessa gemenskapsförordningar "skapar skyddshamnar för särskilt angivna typer av överenskomelser", som kommissionen uttrycker det i motiveringen (avsnitt II C, punkt 2 b, första stycket).

2.9.1. Kommissionen påpekar också i motiveringsdelen (avsnitt II C, punkt 3, femte stycket) att "På området för EG:s konkurrensrätt gör gruppundantagen det lättare för företagen att bedöma sitt handlande. Genom kommissionens tillkännagivanden och riktlinjer klargörs reglernas tillämpning. Som ett komplement till den nuvarande reformen åtar sig kommissionen att göra ökade insatser på detta område. I kraft av artikel 28 i förslaget till förordning tilldelas kommissionen behörighet att anta gruppundantagsförordningar. Genom denna behörighet kommer det att säkerställas att kommissionen har möjlighet att reagera tillräckligt snabbt på nya utvecklingstendenser och förändrade marknadsvillkor."

2.9.2. Denna allmänna behörighet ger kommissionen möjlighet att utnyttja ett instrument som inte bara kan förenkla förfaranden och öka insynen, utan också vägleda och styra gemenskapens konkurrenspolitik inom det nya decentraliserade systemet. ESK stöder detta förslag, men framhåller att den allmänna behörigheten bör vara förknippad med vissa villkor.

2.10. Samarbete med nationella myndigheter och domstolar

2.10.1. Kapitel IV i förordningen är centralt för det nya systemet, eftersom det behandlar samarbete

- mellan kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter,
- mellan kommissionen och medlemsstaternas domstolar.

2.10.1.1. Artikel 11.1 preciserar att samarbetet med nationella konkurrensmyndigheter skall vara "nära" i syfte att skapa ett nätverk som kommer att utgöra en mycket viktig infrastruktur för informationsutbyte och hjälp. Idén med ett nätverk, med mekanismer för information och rådfrågning och med möjlighet att översända akter och även hela ärenden, är självklart ett steg i rätt riktning som dock bör kompletteras med principen att skydda rättigheterna för dem som berörs av det nya decentraliserade systemet (företag och konsumenter).

2.10.1.2. I motiveringen (kommentarer till artikel 11, första stycket) står det uttryckligen att

"Kommissionen kommer att fastställa detaljerade regler i en tillämpningsförordning enligt artikel 34 och i ett tillkännagivande om samarbete mellan konkurrensmyndigheter."

Detta klagörande lugnar bara delvis ESK:s farhågor, och även om dessa mekanismer för samarbete mellan kommissionen och de nationella myndigheterna (vertikalt samarbete) välkomnas bör det framhållas att inget nämns om samarbete mellan de nationella myndigheterna själva (horisontellt samarbete), vilket är lika viktigt och kräver tydliga och bindande regler. I artikel 13 föreskrivs en mekanism för (partiellt) samarbete mellan de nationella myndigheterna (som kan avbryta förfarandet om samma ärende har behandlats av en annan nationell myndighet) som dock är frivillig. Artikel 11 förefaller vara mer tvingande än artikel 13 och även jämfört med artikel 12.

2.10.1.3. Artikel 11 bör konkretisera det system med ansvarsområden och därmed tilldelningen av ärenden som beskrivs i artikel 5. Enskilda fall kan tilldelas en medlemsstats konkurrensmyndighet när konkurrensbegränsningarna främst får effekter inom denna medlemsstat. Kommissionen skulle också på grundval av specifika kriterier kunna besluta vilken nationell myndighet som skall ansvara för att bedöma ett avtal som påverkar konkurrensen. Det är viktigt att det inte råder förvirring angående befogenheter och ansvarsområden inom nätverket, utan att de är tydligt fastställda och igenkännbara för företagen. Syftet är att skapa ett instrument som i kombination med andra instrument och mekanismer kan garantera att gemenskapens konkurrenslagstiftning tillämpas enhetligt inom ett nätverk av konkurrensmyndigheter.

2.10.2. Samarbetet med nationella domstolar har otvivelaktigt känsliga aspekter som under alla förhållanden är svåra att reglera med tvingande bestämmelser. Artikel 15 är praktiskt taget frivillig (både för nationella domstolar och kommissio-

nen), med undantag för punkt 2 som innehåller ett i stort sett bindande, om än inte kategoriskt, krav på att

"Medlemsstaternas domstolar skall till kommissionen över-
sända kopior av alla avgöranden där artiklarna 81 och 82
i fördraget tillämpats inom en månad från den dag de
meddelades."

2.10.2.1. Kommissionen (artikel 15.3) kan också begära
att de nationella domstolarna översänder "alla nödvändiga
handlingar". Dessutom kan kommissionen lämna in yttranden
och låta sig företräddas. Det sägs dock ingenting i denna artikel
om de berörda företagens rättigheter (att bli informerade,
lämna in motyttranden etc.).

2.10.2.2. I de fall där gemenskapens konkurrenslagstiftning
är tillämplig bör parterna i en tvist som skall avgöras i domstol
ha rätt att begära ett yttrande från en konkurrensmyndighet.
Möjligheten att lämna yttranden av hänsyn till det allmänna
intresset (artikel 15.3) räcker inte. Bara om parterna har rätt
till ett yttrande från konkurrensmyndigheter bekräftas dessa
myndigheters jurisdiktion på marknaderna i fråga och det
garanterar att gemenskapens konkurrenslagstiftning tillämpas
vid rättsprocesser. Detta skulle avsevärt minska risken för att
nationella domstolar fattar motstridiga beslut.

2.10.3. Samarbetet mellan kommissionen och medlemssta-
ternas konkurrensmyndigheter och mellan kommissionen och
de nationella domstolarna behandlades i två meddelanden som
publicerades 1996 och 1993.

2.10.3.1. I sitt yttrande⁽¹⁾ om meddelandet från 1996
om samarbete med nationella myndigheter drog kommittén
följande slutsats:

"Avsikten med detta meddelande är utan tvivel lovvärd.
Man har talat om och diskuterat detta sedan flera år
tillbaka. Resultatet verkar dock inte övertygande, eftersom
det bara verkar kunna förbättra de formella förhållandena
mellan kommissionen och de nationella myndigheterna i
hopp om att tidsperioderna inte förlängs utan istället
kortas ner påtagligt. En effektiv decentralisering går i själva
verket via tydligare åtgärder, som till exempel

— revidering av förordning (EÖG) nr 17/62 och

— harmonisering av den nationella konkurrensrätten
genom en snabb prioritering av procedurreglerna."

2.10.4. Utvecklingen går i den riktning kommittén hoppa-
des, tyvärr utom när det gäller att närma de nationella
konkurrenslagstiftningarna till gemenskapens lagstiftning på
området. I motiveringen (avsnitt II C, punkt 2.a, andra stycket)
medger kommissionen att "ett flertal nationella konkurrensla-
gar har utformats med artiklarna 81 och 82 som förebild",
men "någon formell harmonisering har emellertid inte ägt rum
och skillnader kvarstår både i fråga om lagstiftning och praxis.
Sådana skillnader kan leda till skiljaktig behandling av avtal och
beteenden som påverkar handeln mellan medlemsstaterna".
Kommissionen anser emellertid också att det genom artikel 3
"säkerställs på ett enkelt och effektivt sätt att alla transaktioner
med gränsöverskridande effekter omfattas av en enda uppsätt-
ning lagregler."

2.10.5. Man kan dock inte ignorera betydelsen av förfaran-
deregler. Därför kan kommittén inte stödja kommissionens
åsikt i frågan. I sista stycket i motiveringens avsnitt III fastställer
man att

"Avsikten med förslaget är således inte att harmonisera
nationell processrätt, förutom i fråga om att ge kommissio-
nen och de nationella konkurrensmyndigheterna befogen-
het att göra framställningar på eget initiativ."

2.10.6. Kommittén kan bara upprepa sin oro över att
stora skillnader i medlemsstaternas praxis skall omintetgöra
användningen av enhetliga principer som alla parter trots
allt är ense om. Förfarandena (åtminstone administrativa
förfaranden och rättegångar) bör i viss mån avspeglar principer-
nas enhetlighet. Därför vill kommittén på nytt rekommendera
att kommissionen inte bortser från att artikel 83 i Romfördra-
get ger möjlighet att använda direktiv som ett instrument "för
att tillämpa de principer som anges i artiklarna 81 och 82".
Direktivet är det mest flexibla instrumentet, både för att det
generellt sett ger valmöjligheter och för att det medger en
lämplig tidsrymd för att uppdatera reglerna. Därför är det ett
instrument som kan användas för att börja ge en rättslig
form, om än bara på längre sikt, åt förhoppningen om en
harmonisering även på komplicerade områden som "förfar-
anden".

2.11. Den rådgivande kommittén

2.11.1. Artikel 14 placerar den rådgivande kommittén i
centrum av samarbetsmekanismen (kapitel IV) och förstärker
dess roll genom att föreskriva både ett skriftligt förfarande och
en möjlighet att diskutera ärenden som behandlas av nationella
myndigheter. I sitt yttrande om vitboken uttryckte ESK sitt
fulla stöd för en sådan förstärkning av den rådgivande
kommitténs roll i syfte att säkerställa "samordning mellan
kommissionens och konkurrensmyndigheternas beslut"
(punkt 1.5.4.2).

⁽¹⁾ CES 1510/96 av den 19 december 1996, punkt 11, EGT C 75,
10.3.1997, s. 22.

2.11.2. ESK anser dock att den rådgivande kommitténs roll fortfarande är otillräcklig inom den regelram som den nya rådsförordningen fastställer, och hoppas att dess yttranden publiceras snabbare och får en vidare läsekrets, och att man utvidgar dess ansvarsområde till att inkludera meddelanden och riktlinjer och kanske även förordningar, samtidigt som man undviker betungande förfaranden eller förseningar.

2.12. Rätt till försvar

2.12.1. Artikel 26.1 svarar bara delvis på frågorna kring rätten till försvar. Enligt artikeln "skall [kommissionen] lämna de företag och företagssammanslutningar som förfarandet avser tillfälle att yttra sig över dess invändningar", men detta begränsas till beslut som rör konstaterande och upphörande av överträdelser (artikel 7), interimistiska åtgärder (artikel 8), böter (artikel 22) och viten (artikel 23). Artikel 26.2 hänvisar också till dessa artiklar, även om formuleringen är allmänt hållen: "Berörda parter rätt till försvar skall iaktas fullt ut under förfarandet."

2.12.2. Kommittén anser att denna princip — som i huvudsak är en garanti för den kontradiktoriska principen — är en allmän princip som därför uttryckligen bör få ett allmänt erkännande i förordningen.

2.12.3. Denna garanti bör även erbjudas vid nationella förfaranden som är knutna till gemenskapsförfaranden. Exempelvis måste man åtminstone höra företag innan man avbryter ett förfarande eller innan ärendet överförs från en myndighet till en annan, och företagen måste få möjlighet att framföra sina egna synpunkter på avbrottet eller överföringen.

2.13. Decentralisering, enhetliga domar och överklagande

2.13.1. Överklaganden utgör ett annat grundläggande problem, eftersom det i ett decentraliserat system som inte har en gemensam instans för överklagande är svårt att garantera inte bara rätten till försvar utan också en konsekvent och enhetlig tillämpning av gemenskapens konkurrensregler inom hela EU. Kommissionens befogenheter inom ramen för det nära samarbetet med nationella myndigheter och domstolar är definitivt inte tillräckliga för att uppnå detta mål.

2.13.2. I sitt yttrande från 1999 om vitboken (punkt 2.3.5.11) betonade kommittén att ett instrument bör baseras på ett gemenskapssystem för överklaganden för att på bästa sätt garantera otvetydiga beslut och granskningar och ett enhetligt system. Kommissionens befogenheter i fråga om samordning (inklusive möjligheten att avge yttranden) och förvaltning eller möjligheten att hänvisa ett ärende till EG-domstolen är inte tillräckligt för att lösa dessa frågor.

2.13.3. Kommittén är medveten om hur komplicerat och svårt detta problem är med hänsyn till både gemenskapsrätten och nationell lagstiftning, men anser att man bör ta itu med det, eftersom denna reform är så långtgående i sin decentralisering av tillämpningen av konkurrensreglerna. Det gäller att tänka sig en "legislativ horisont" som på medellång sikt bör omfatta ytterligare revideringar av fördraget. Innan dess bör gemenskapslagstiftaren som en mindre åtgärd söka efter lösningar som är förenliga med idén med reformen.

2.13.4. Naturligtvis måste ett eventuellt gemenskapssystem för överklaganden omfattas av lämpliga begränsningar och i princip gälla nationella beslut som fattats på högsta nivå. Behörigt organ för överklaganden skulle vara EG-domstolen eller förstainstansrätten sedan man gjort de ändringar som behövs av deras respektive behörighetsområden.

2.14. EG-domstolens nuvarande befogenhet att meddela förhandsavgöranden är omfattande men inte tillräcklig. Många beslut (fattade av kommissionen) överklagades tidigare till förstainstansrätten, men efter decentraliseringen kan beslut (fattade av nationella myndigheter) överklagas till myndigheterna. Det är omöjligt att de problem som uppstår, inklusive problem i sak, kan lösas enbart genom förhandsavgöranden.

2.14.1. I artikel 32 i denna nya förordning nöjer man sig med att föreslå prövning av domstolen med exakt samma ordalydelse som artikel 17 i förordning nr 17/62. Prövning av domstolen förblir därmed begränsad till "beslut genom vilka kommissionen har fastställt böter eller viten".

2.14.2. Frågan om att skapa en europeisk instansnivå för överklagande är oundviklig; i vilket fall som helst är det absolut nödvändigt att ta itu med problemet med de nödvändiga anpassningarna av domstolens befogenheter.

3. Slutsats

3.1. Kommittén stöder helhjärtat reformen av tillämpnings-systemet för konkurrensreglerna och detta första lagstiftnings-instrument som konkretiserar grundläggande strukturer och mekanismer. ESK uppskattar förslagets tydliga och djärva utformning.

3.2. Just för att frågan är komplicerad och för att återgälda kommissionens lovvärda engagemang döljer kommittén inte

att man helst velat få bättre preciseringar och mer information med hjälp av kompletterande formella åtgärder i förslaget, vilket kommittén efterlyste i sitt yttrande från december 1999.

3.3. Kommittén kommer att med stort intresse följa kommissionens framtida arbete, särskilt beträffande de utlovade, viktiga kompletteringsbestämmelserna, och förbinder sig att samarbeta med kommissionen på sitt vanliga, konstruktiva sätt.

Bryssel den 29 mars 2001.

Ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Göke FRERICHS

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om gemenskapspatent"

(2001/C 155/15)

Den 7 september 2000 beslutade rådet att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Sektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som förberett ärendet, antog sitt yttrande den 14 mars 2001. Föredragande var John Simpson.

Vid sin 380:e plenarsession (sammanträdet den 29 mars 2001) antog Ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 77 röster för, 22 röster emot och 8 nedlagda röster.

1. Sammanfattning och rekommendationer

1.1. Kommittén välkomnar och stöder kommissionens initiativ att föreslå en förordning för att förenkla inrättandet av ett gemenskapspatent.

1.2. Kommittén stöder förslaget att gemenskapen skall ansluta sig till Münchenkonventionen i syfte att införa gemenskapspatentet.

1.3. Kommittén hoppas att Europeiska patentorganisationen välkomnar förslaget och samarbetar för att genomföra det, och därmed bidrar till att främja innovation och forskning i gemenskapen.

1.4. Kommittén instämmer i att det finns starka och giltiga skäl för att införa gemenskapspatentet genom en lämplig förordning.

1.5. Kommittén godtar förslaget om att använda Europeiska patentverkets förfaranden för att registrera gemenskapspatent eftersom det är både mer logiskt och enklare än att skapa ett parallellt system.

1.6. Kommittén anser att det är ett mycket viktigt inslag i förslaget till ansökningsförfarande för gemenskapspatentet att det utan problem skall kunna existera sida vid sida med de befintliga förfarandena för ansökan om nationellt respektive europeiskt patent.

1.7. Kommittén anser att ett väsentligt krav på det föreslagna systemet för ett gemenskapspatent är att kostnaderna skall bli lägre. Kommissionens förslag skulle kunna innebära att kostnaderna för ett gemenskapspatent skulle kunna bli avsevärt lägre än kostnaderna för ett europeiskt patent som meddelas i flera länder inom gemenskapen.

1.8. Efter att ha beaktat andra alternativ stöder kommittén kommissionens rekommendation om att gemenskapspatent skall registreras i sin helhet på ett av de tre arbetsspråken och att patentkraven skall översättas till de övriga två arbetspråken.

1.8.1. Kommittén anser att kommissionen bör gå med på att åtgärder vidtas som säkerställer att en anökan om gemenskapspatent skall kunna läggas fram på den sökandes språk och kunna översättas till ett av de tre arbetsspråken utan extra kostnad för den sökande.

1.9. Kommittén rekommenderar att yrkanden om omedvetet intrång som sägs bero på att patentet inte fanns översatt till den svarandes språk endast godtas om den svarande kan visa att han inte rimligen och på något enkelt sätt kunde få tillgång till informationen. Beslut skulle i dessa frågor skulle fattas av gemenskapens domstol för immaterialrätt.

1.10. Om systemet med gemenskapspatent skall kunna fungera effektivt är det viktigt att de rättsliga mekanismerna i varje fas definieras tydligt och att den allmänna kännedomen om dem är god. Kommittén väntar sig ytterligare rådfrågningar i dessa frågor för att se om systemet kan godtas av dem som har ett stort professionellt intresse av att det fungerar.

1.11. Kommittén anser att gemenskapspatentet, om det skall fungera effektivt och ändamålsenligt, bör åtföljas av ett rättssystem som omfattar hela gemenskapen. Kommittén stöder därför kommissionens förslag att inrätta en gemenskapsdomstol för immaterialrätt med det förbehållet att första instansrätten bör skötas av befintliga nationella domstolar som fungerar som gemenskapsdomstolens första instans (i det land där den svarande har sin hemort eller där intrånget har skett).

1.12. Kommittén anser att kommissionen på det här stadiet bör lägga fram förslag som garanterar att gemenskapsdomstolen för immaterialrätt blir tillgänglig och kostnadsmässigt överkomlig även för mindre företag. Det är inte acceptabelt med en gemenskapsdomstol som i praktiken inte är tillgänglig för små och medelstora företag eller små forskningsorganisationer på grund av kostnad, tillgänglighet eller bestämmelser om rätten att framföra sin sak vid domstol.

1.13. När kommissionen offentliggör förslagen om gemenskapsdomstolens funktion förväntar sig kommittén att de kommer att vara utformade så att domarna med säkerhet tillämpas enhetligt i hela gemenskapen och så att man undviker den potentiella bristen på enhetlighet i de nuvarande nationella patentförfaranden som ingår i systemet för det europeiska patentet.

2. Inledning

2.1. Otvivelaktigt vore det ändamålsenligt och värdefullt att ha ett patentförfarande som underlättar en enhetlig tillämpning och verkställighet av bestämmelserna om patenträttigheter i hela EU. En mekanism som åstadkommer rättigheter som kan hävdas inom hela gemenskapens område är en logisk och nödvändig del i arbetet med att skapa en fungerande inre marknad. Som framgår nedan anser kommittén att det är både nödvändigt och brådskande att få en överenskommelse till stånd om att snarast möjligt införa ett enhetligt gemenskapspatent.

2.2. Kommittén stöder i huvudsak förslaget från kommissionen och rekommenderar att en tidsplan upprättas. Förslaget bör genomföras så snabbt som möjligt, helst före mitten av år 2002.

2.3. Det är redan möjligt att skydda ett patent i hela EU genom ett centralt utfärdat europeiskt patent, låt vara att det sedan omvandlas till en uppsättning nationella patent i de olika medlemsstaterna. En ny immaterialrättslig skyddsform som tillämpas gränslöst i hela EU är dock nödvändig för att säkerställa fri rörlighet över nationsgränserna för patentskyddade varor.

2.4. Ett enhetligt gemenskapspatent är en ändamålsenlig del i arbetet med att skapa en fungerande inre marknad. För företagen kommer detta att gynna innovation och forskning och utveckling, förbättra tillgången till marknaderna samt åstadkomma ökad rättssäkerhet. Man kan förvänta sig att detta med tiden kommer att innebära en ökning av antalet sökta patent och en minskning av underskottet i antalet sökta patent i EU jämfört med USA.

2.5. De första diskussionerna om fördelarna med ett gemenskapspatent (ett patent som är giltigt inom hela EU) inleddes under 1960-talet. Flera initiativ har tagits vid olika tidpunkter, men inget har utmynnat i ett förslag som har godkänts formellt och genomförts i hela EU.

2.6. På senare år har Europeiska kommissionen⁽¹⁾ åter formellt tagit upp det stora behovet av ett gemenskapspatent, ett initiativ som har fått stöd från Europeiska rådet⁽²⁾. För att återspegla den politiska viljan hos Europeiska rådet i Lissabon måste nu dessa avsiktsförklaringar omsättas i praktiken så snart som möjligt. Detta är än mer betydelsefullt på grund av den snabba utvecklingen när det gäller kapaciteten och användningen av nya former av informationsteknik.

⁽¹⁾ KOM(1999) 42 slutlig, 5.2.1999.

⁽²⁾ Europeiska rådets slutsatser, Lissabon, 23 mars 2000.

2.7. Kommittén har behandlat den roll som ett gemenskapspatent skulle få i ett yttrande⁽¹⁾ som antogs i februari 1998. Föredragande var Giannino Bernabei. Det yttrandet rörde en grönbok som kommissionen givit ut om förtjänsterna med ett gemenskapspatent och sättet på vilket det befintliga patentsystemet i EU fungerade⁽²⁾.

2.8. I maj 2000 talade kommittén om vikten av att "procedurerna för att få och bibehålla ett europeiskt patent görs enklare, snabbare och billigare" i ett yttrande om inrättandet av ett europeiskt område för forskningsverksamhet. Föredragande var Gerd Wolf⁽³⁾.

2.9. Ännu senare, i september 2000, anmodade kommittén kommissionen att inleda arbetet med att skapa ett gemenskapspatent som en del av politiken för industriell äganderätt och immaterialrätt med tanke på behovet att öka forskningsverksamheten inom gemenskapen. Föredragande var Giannino Bernabei⁽⁴⁾.

2.10. Som en del i förberedelserna inför utarbetandet av yttrandet besökte medlemmarna i studiegruppen Europeiska patentorganisationens kontor i München där de fick värdefull information från högre tjänstemän ledda av patentverkets chef, I. Kober, och företrädare för de anställda. Därmed underlättades en bred diskussion vid en rundabordskonferens med deltagande av sakkunniga och inbjudna företrädare för de länder som kan komma att ingå i gemenskapen när den aktuella utvidgningsprocessen är avslutad.

3. Kommissionens förslag: bakgrund

3.1. Förslaget till rådets förordning om gemenskapspatent har bl.a. sin grund i genvägen på den tidigare publicerade grönboken. Förslaget förebådades i ett meddelande från kommissionen⁽⁵⁾ som offentliggjordes tidigt under 1999.

3.2. Det europeiska patentet⁽⁶⁾ infördes 1973 som ett resultat av Münchenkonventionen, genom vilken Europeiska patentorganisationen grundades. Konventionen om meddelan-

de av europeiska patent ("Münchenkonventionen") reglerar förfarandet för meddelande av patent. I Europeiska patentorganisationen finns ett förvaltningsråd som utses av de medlemsstater som har skrivit under Münchenkonventionen.

3.2.1. Europeiska patentorganisationen är en mellanstatlig organisation som inte är en EU-institution. Alla unionens medlemsstater har undertecknat konventionen, men den har också medlemmar som inte ingår i EU⁽⁷⁾.

3.2.2. Ett patent som har registrerats av Europeiska patentorganisationen kan gälla i ett av länderna eller alla länderna, beroende på vad som anges i ansökan, under förutsättning att det (om den sökande kräver det) är översatt i sin helhet till det officiella språket i varje land där det har beviljats. Ett europeiskt patent kan därför gälla i upp till 20 olika länder.

3.2.3. Europeiska patent är verkställbara, men endast enligt nationell lag i varje enskilt land. Dessa patent kallas alltså europeiska, men har i själva verket samma status i de olika länderna som ett nationellt patent. Domstolsförhandlingar rörande patentet kan innebära rättsliga åtgärder i alla de länder som är inblandade. När separata processer förs innebär det en risk för bristande enhetlighet i domsluten från de olika instanserna.

3.2.4. Ansökningssystemet för det europeiska patentet innebär en väsentlig förbättring i förhållande till de olika nationella systemen som fanns tidigare, men det är ändå otillfredsställande eftersom det fortfarande är dyrt att registrera ett patent, även om man bara gör det i ett litet antal länder.

3.3. Efter den kompromiss som ledde till Münchenkonventionen 1973 granskade EG:s medlemsstater 1975 under en andra förhandlingsrunda ytterligare ett förslag till gemenskapspatent.

3.3.1. Det fanns en principöverenskommelse om att skapa ett gemenskapspatent i det som senare blev Luxemburgkonventionen. Denna konvention ändrades under de följande åren, bl.a. genom ett protokoll om lösning av tvister i fråga om intrång i och giltighet av gemenskapspatent. Konventionen trädde dock aldrig i kraft eftersom den endast ratificerades av sju medlemsstater (av de dåvarande tolv).

3.3.2. Att inte alla medlemsstaterna ratificerade Luxemburgkonventionen anses bero på att det inte fanns någon överenskommelse om kostnaderna och komplikationerna i samband med den översättning av patenten som de olika staterna krävde, samt på komplexiteten i det rättssystem som skulle ha använts.

(1) EGT C 129, 27.4.1998, s. 8.

(2) "Främjande av innovation genom patent", KOM(1997) 314, 24 juni 1997.

(3) "Mot ett europeiskt område för forskningsverksamhet", EGT C 204, 18.7.2000, s. 70.

(4) "Uppföljning, utvärdering och optimering av FoTU-insatsernas ekonomiska och sociala verkan: Från femte till sjätte ramprogrammet", EGT C 367, 20.12.2000, s. 61.

(5) KOM(1999) 42 slutlig, 5 februari 1999.

(6) Genom hela detta dokument måste begreppen *europeiskt patent* (som presenteras ovan) och *gemenskapspatent* (till vilket kommissionens förslag syftar) noggrant hållas isär.

(7) För närvarande (mars 2001) ingår även Schweiz, Monaco, Liechtenstein, Cypern och Turkiet.

3.3.3. Mot denna bakgrund har kommissionen utarbetat det föreliggande förslaget till ny förordning.

4. Kommissionens förslag: sammanfattning

4.1. Kommissionens förslag innehåller två mycket viktiga beståndsdelar. Den första är en utveckling av Europeiska patentorganisationens arbetsmetoder i syfte att skapa ett gemenskapspatent. Den andra är ett förslag om en mekanism som skall säkerställa en godtagbar form för att rättsligt hävda gemenskapspatentet inom europeiska gemenskapens institutionella ramar. Kommittén föreslår att dessa två beståndsdelar bör behandlas tillsammans under arbetet med att förverkliga kommissionens förslag. Det finns också ett antal följdförslag som syftar till att tydliggöra den administrativa organisationen.

4.2. Ett gemenskapspatent skall införas genom att Europeiska gemenskapen som en enda enhet ansluter sig till Münchenkonventionen (upphovet till Europeiska patentorganisationen). Gemenskapen skulle ha status som en part som ansluter sig till en internationell konvention, vilket skulle innebära att den som ansöker om patent skulle kunna erhålla ett som är giltigt i hela Europeiska unionen, oavsett om den sökande har sin hemort där eller inte. Europeiska patentverket skulle ha hand om registrering, granskning av ansökningar och meddelande av patent.

4.3. När man har kommit överens om förfarandena för registrering och meddelande av gemenskapspatent kommer det att finnas tre typer av patent. Den som söker patent kommer (efter eget önskemål) att kunna söka ett nationellt patent, som erhålls från de nationella myndigheterna, ett europeiskt patent eller ett gemenskapspatent.

5. Allmänna kommentarer

5.1. Om förslaget till rådets förordning om gemenskapspatent skall kunna godtas, måste ett antal relaterade frågor lösas. Till dessa hör behovet av samarbete med Europeiska patentorganisationen.

5.2. Kommittén stöder förslaget att gemenskapen skall ansluta sig till konventionen om meddelande av europeiska patent ("Münchenkonventionen") i syfte att införa ett gemenskapspatent.

5.2.1. Kommittén noterar att Europeiska patentverket ser positivt på förslaget och kommer att samarbeta aktivt vid genomförandet för att göra det lättare att få patent som ger skydd i hela gemenskapen.

5.2.2. Detta kräver att Münchenkonventionen ändras, vilket måste ske genom avtal i samband med en diplomatkonferens om Münchenkonventionen⁽¹⁾.

5.2.3. Kommittén konstaterar att kommissionen har fått förhandlingsmandat från Europeiska unionens råd i fråga om översyn av Münchenkonventionen. I dessa förhandlingar måste man inte bara säkerställa mekanismerna för skapandet av gemenskapspatentet, utan också se till att utformningen blir sådan att förändringar som kan komma att göras i framtiden kan införlivas på ett symbiotiskt sätt och så att samstämmigheten mellan förordningen och Münchenkonventionen upprätthålls.

5.2.4. Kommittén noterar att införandet av gemenskapspatentet kommer att få långtgående konsekvenser för de nationella patentverken, och det gäller såväl deras roll, arbetsformer som ekonomiska resurser. Gemenskapspatentet är dock oberoende i förhållande till de nationella patentverken. De nationella patentverken spelar dock en viktig roll i utvecklingen av patentsystemet i Europa. Det är därför viktigt att ta upp frågan om de nationella patentverken för att klargöra vilka åtgärder som är lämpliga att vidta för att säkerställa att de även i fortsättningen kan stödja innovationen i gemenskapen.

6. Särskilda kommentarer till förslaget

6.1. Idén med ett gemenskapspatent som registreras genom att EU ansluter sig till konventionen om meddelande av europeiska patent ger upphov till ett antal följdfrågor och frågor som rör funktionen.

6.1.1. De viktigaste frågorna rör följande områden:

1. Hur skall beslutet infogas i gemenskapslagstiftningen?
2. Hur skall samarbetet med Europeiska patentorganisationen ske?
3. Vilket blir förhållandet till de befintliga patentsystemen och de nationella patentverken?
4. Vilka blir kostnaderna för ett gemenskapspatent?
5. Vilka krav skall gälla för information och språk?

⁽¹⁾ En diplomatkonferens hölls med anledning av reformeringen av Europeiska patentorganisationen i München i november 2000. Vid den konferensen behandlades dock inte gemenskapspatentet.

6. Vad innebär språkbestämmelserna för möjligheterna att hävda patentet?
7. Vilka rättsliga institutioner krävs för att hävda gemenskapspatentet?

6.2. Kommittén är medveten om att frågorna om kostnader, språk och rättsliga förfaranden är sammanlänkade om man vill uppnå acceptabla förutsättningar för ett gemenskapspatent. De förslag som följer senare i texten utgör en kompromiss som återspeglar de konkurrerande krafter som påverkar arbetet med att ta fram en godtagbar och praktiskt genomförbar slutprodukt.

6.2.1. Den rättsliga grunden för ett gemenskapspatent

6.2.1.1. Kommissionen har föreslagit att ett gemenskapspatent skall inrättas genom en förordning, med hänvisning till artikel 308 i EG-fördraget. Detta förfarande har redan använts vid genomförandet av gemenskapsvarumärken och i samband med förslaget om gemenskapsmönster⁽¹⁾.

6.2.1.1.1. Orsaken till förslaget att en förordning skall användas för att skapa det rättsliga instrumentet är att förfarandena måste standardiseras i hela gemenskapen så att medlemsstaterna inte lämnas någon handlingsfrihet, vilket vore fallet om man använde ett direktiv. Om ett gemenskapspatent skall få den genomslagskraft som krävs i fråga om acceptans, tillämpning och administrativ hantering, måste det finnas ett tydligt, bindande regelverk.

6.2.1.1.2. Kommittén instämmer i att det är både lämpligt och nödvändigt att inrätta gemenskapspatentet genom en förordning, och detta förslag har starkt stöd hos kommittén.

6.2.2. Samarbetet med Europeiska patentorganisationen

6.2.2.1. Gemenskapsförordningen måste stämma överens med kraven i Münchenkonventionen så att gemenskapen kan ansluta sig till konventionen.

6.2.2.2. En fördel med att gemenskapen ansluter sig till Münchenkonventionen är att gemenskapsförordningen inte behöver innehålla en separat uppsättning materiella bestämmelser om särskilda mekanismer för registrering av ett gemenskapspatent. När det gäller t.ex. patenterbarhet kommer Münchenkonventionens bestämmelser att gälla. Konventionens bestämmelser, som redan har utprovats och som fungerar

väl, kommer att tillämpas. Det gäller också den rättspraxis som utvecklats i Europeiska patentorganisationen under Münchenkonventionen.

6.2.2.3. Kommissionen föreslår dock att gemenskapspatentet skall regleras av förordningen, med vissa avvikelser från (eller tillägg till) de befintliga bestämmelserna i konventionen. Dessa avvikelser gäller särskilt kostnaderna för att meddela patentet, behovet och omfattningen av översättning samt frågan om den rättsliga behörigheten. Dessa områden kommenteras nedan.

6.2.2.4. Kommittén instämmer i att detta utgör en bas för en effektiv och ändamålsenlig samverkan med Europeiska patentorganisationen.

6.2.3. Förhållandet till de befintliga patent-systemen

6.2.3.1. Kommissionen har föreslagit att systemet för gemenskapspatent skall finnas sida vid sida med de andra systemen (dvs. de nationella patentsystemen och systemet för det europeiska patentet).

6.2.3.2. I det stadium av utvecklingen av gemenskapspatentet som vi för närvarande befinner oss i tycks det inte finnas några övertygande argument för att det skulle orsaka några särskilda svårigheter att systemen finns sida vid sida. Att det finns flera system kan dock inte innebära att man helt fritt kan välja mellan systemen för europeiskt patent respektive gemenskapspatent sedan den första ansökan har lämnats in både i de länder som omfattas av Münchenkonventionen och i gemenskapen.

6.2.3.3. Om en part som ansöker om ett europeiskt patent anger att patentet skall gälla endast i vissa — alltså inte alla — gemenskapsländer, skall det inte vara möjligt att omvandla patentet till ett gemenskapspatent. Den hållningen har sin grund i den inom patenträtten allmänt accepterade principen om skydd av rättigheter som förvärvats av tredje man, en princip som säger att det område där skyddet skall gälla måste anges vid ansökningstillfället — det kan inte utökas senare. Frågan uppstår dock om giltigheten för gemenskapspatent i länder som ansluter sig till gemenskapen efter meddelandetillfället.

6.2.3.4. Om gemenskapspatentet får väsentligt stöd, vilket man kan förvänta sig, kan kommissionen i framtiden eventuellt behöva överväga att till Europeiska patentorganisationen delegera uppgiften att rationalisera det europeiska patentet eller omvandla det till en sidoform eller utveckling av gemenskapspatentet som är tillämpligt i länder utanför gemenskapen. Det skulle ändå även fortsättningsvis vara möjligt för sökande att registrera sig i några av de länder som deltar i det europeiska patentsystemet i stället för att ansöka om ett gemenskapspatent.

⁽¹⁾ KOM(2000) 412, punkt 2.2.

6.2.3.5. Kommittén anser att det är ett mycket viktigt inslag i förslaget till ansökningsförfarande för gemenskapspatentet att det utan problem skall kunna existera sida vid sida med de befintliga förfarandena för ansökan om nationellt respektive europeiskt patent.

6.2.4. Kostnaderna för ett gemenskapspatent

6.2.4.1. Utmaningen för gemenskapspatentet blir att försöka finna en godtagbar kompromiss som minskar översättningskostnaderna, förenklar och minskar avgifterna, däribland avgifterna för förnyelse av patent, och därmed också minskar kostnaderna för ombud i samband med patent som skall gälla inom hela EU, som ger erforderlig information och som kan godtas i alla medlemsstater.

6.2.4.2. I sitt förslag till rådets förordning har kommissionen infogat en belysande jämförelse av kostnaderna för att registrera ett europeiskt patent som gäller alla länder inom EU och som måste registreras på den sökandes språk och dessutom översättas till upp till åtta nationella språk⁽¹⁾. Kostnaderna skiljer sig mycket åt beroende på vad ansökan gäller och hur mycket översättning som krävs. Det är dock ingen tvekan om att ett europeiskt patentsystem som innebär att det meddelade europeiska patentet översätts till de berörda ländernas språk och som medför avgifter för förnyelse och kostnader för ombud i alla berörda länder är avsevärt dyrare än en enspråkig ansökan och ett enspråkigt meddelande om patent, som t.ex. i USA eller Japan⁽²⁾.

6.2.4.3. Sökandens intressen står i kontrast till intressena hos allmänheten och andra potentiella användare som måste respektera det immaterialrättsliga skydd som gäller inom hela gemenskapen. De nationella patentverken behöver också ekonomiska resurser för att kunna utföra sin uppgift. Dessa resurser tillförs genom avgifter.

6.2.4.4. Kommissionens rekommendationer innebär följande för gemenskapspatentet:

- a. Avgifterna för den första granskningen och handläggningen skulle vara lika stora som de avgifter som Europeiska patentverket tar ut.
- b. Avgifterna för förnyelse av patentet skulle fastställas i gemenskapsförordningen och betalas till Europeiska patentverket. De skulle vara lägre än summan av de nationella avgifterna för förnyelse i EU:s alla medlemsstater.
- c. Översättningskostnaderna skulle bli lägre eftersom det inte längre skulle krävas översättning till alla gemenskaps-

språken. Kommissionen medger att detta skulle leda till att information om äganderätten inte längre skulle vara lika tillgänglig i de enskilda länderna. Som kompensation för detta planeras särskilda bestämmelser (se nedan) för de fall då patenträttigheterna kränks.

6.2.4.5. Det förväntas att ett gemenskapspatent skulle bli billigare än ett europeiskt patent som meddelats i flera länder. Avgifterna (som utgör merparten av den totala kostnaden) och översättningskostnaderna skulle bli lägre.

6.2.4.6. Kommittén anser att ett väsentligt krav på det föreslagna systemet för ett gemenskapspatent är att kostnaderna skall bli lägre. Kommissionens förslag innebär att kostnaderna för ett gemenskapspatent skulle kunna bli avsevärt lägre än kostnaderna för ett europeiskt patent som meddelas i flera länder inom gemenskapen.

6.2.5. Krav på information och översättning

6.2.5.1. Ett förslag som skulle innebära stora kostnadsbesparingar för dem som använder patentsystemet är förknippat med ett viktigt strategiskt beslut om förfarandena när det gäller språk i samband med gemenskapspatent: Hur mycket kan man minska antalet översättningar utan att underskrida gränsen för det godtagbara?

6.2.5.2. I förordningen föreslås att när gemenskapspatentet väl meddelats och offentliggjorts på något av Europeiska patentverkets tre arbetsspråk (franska, tyska och engelska), skall patentkraven (endast översättning av dessa är obligatorisk) översättas till de andra två arbetsspråken. Gemenskapspatentet skulle sedan i den formen vara giltigt i alla gemenskapsländer utan ytterligare översättningar.

6.2.5.2.1. Kommittén vill påpeka att fysiska och juridiska personer som är bosatta respektive har säte inom en medlemsstats territorium vars officiella språk inte är engelska, franska eller tyska kan lägga fram ansökningar om patent på det språk som är det officiella språket i landet. En översättning av ansökan måste emellertid lämnas in på ett av ovannämnda officiella arbetsspråk inom en bestämd tidsperiod.

6.2.5.3. En fullständig översättning — vilket det europeiska patentsystemet för närvarande kräver — skulle endast behöva göras i samband med eventuella rättsliga förhandlingar rörande anklagelser om intrång i patentet. För att säkerställa rättssäkerheten skulle då en fullständig översättning krävas av beskrivning och patentkrav till den medlemsstats språk där den som misstänks för intrång har sin hemort.

6.2.5.4. Kommittén har övervägt olika alternativ när det gäller två aspekter av denna del av förslaget till gemenskapspa-

⁽¹⁾ KOM(2000) 412, punkt 2.4.3.1, tabell 1.

⁽²⁾ KOM(2000) 412, punkt 2.4.3.2, tabell 2.

tent. För det första språkraven i samband med registreringen och för det andra vad språkfrågan innebär om den kopplas till yrkanden om "omedvetet intrång".

6.2.5.5. Kommissionens förslag innebär en radikal förändring i förhållande till språkraven för ett europeiskt patent. Om ett gemenskapspatent verkligen skall bli kostnadseffektivt måste detta beaktas. Europeiska patentverket menar att detta är en faktor av avgörande betydelse.

6.2.5.6. Kommittén har övervägt en rad olika möjligheter förutom kommissionens förslag (se punkt 6.2.5.2).

6.2.5.6.1. Ett förslag är att kräva översättning av patentkraven (och endast patentkraven) till gemenskapens alla officiella språk. Problemet är då antalet språk som skulle krävas. Om EU skulle utvidgas till att omfatta fler än 20 medlemsstater skulle kostnaderna bli mycket höga, men fortfarande lägre än för en fullständig översättning av gemenskapspatentet.

6.2.5.6.2. En annan möjlighet är att ansökan skulle göras på den sökandes språk och patentkraven översättas till engelska (men utan krav på översättning till franska och tyska), eftersom engelska är det huvudsakliga arbetsspråket i Europeiska patentverket⁽¹⁾. I samband med detta övervägdes även krav på översättning av hela patentet till engelska.

6.2.6. Språkbestämmelsernas konsekvenser för möjligheterna att hävda patentet

6.2.6.1. Som en följd av förslaget om de officiella språken för gemenskapspatentet står kommissionen inför ytterligare en svår fråga när det gäller hävdandet av gemenskapspatentet. Skall tvånget att respektera gemenskapspatentet gälla utan undantag i hela gemenskapen? Den hållningen skulle stämma överens med den sedvanliga ståndpunkten att okunskap aldrig kan tjäna som ursäkt. Eller skulle man kunna godta ett försvar som går ut på att intrånget skett oavsiktligt, oavsett organisationens storlek, om patentkraven eller det fullständiga patentet inte publicerats på det berörda landets språk? Rättssäkerheten tycks kräva att tillräcklig information om åtminstone patentkraven finns fullständig översatt.

6.2.6.2. Kommissionen har föreslagit att det i sådana fall skall antas, tills motsatsen bevisats, "att en svarande som inte kunnat få tillgång till patentet på det officiella språket i den medlemsstat där han är bosatt inte medvetet gjort intrång i patentet"⁽²⁾.

6.2.6.3. Detta antagande får då följder för patentinnehavarens skadeståndsanspråk men inte för skadeståndsansvaret för intrånget.

6.2.6.4. Ett annat alternativ är att gemenskapen ålägger företag och deras ombud att göra efterforskningar bland gemenskapspatenten. Till skillnad från de rättsliga förfaranden där det är en plikt att "känna till vad som gäller", kan dock ett sådant krav på kännedom om befintliga patent inte betraktas som ett praktiskt genomförbart förslag. Det skulle innebära ytterligare belastning för alla potentiella användare, vilket inte gäller det befintliga europeiska patentet.

6.2.6.5. Om man skall kunna godta yrkanden om "omedvetet intrång" behöver kommissionens formulering eventuellt göras mer restriktiv. Så som förslaget är utformat skulle det kunna uppmuntra uppsåtlig försummelse på ett område som borde präglas av tillbörlig omsorg och noggrannhet. Dessutom ges i artikel 6 vissa rättigheter till licens som avser ett patent till parter som felaktigt men ovetande registrerar ett patent som senare befinns vara ogiltigt.

6.2.6.6. Kommissionen föreslår också att patentinnehavaren under vissa förutsättningar inte skall kunna få skadestånd "för tiden innan svaranden bevisligen fått tillgång till en översättning av patentet". De investeringar som gjorts och förlorats av den part som ovetande har kränkt patentet kan dock vara långt större än skadeståndet.

6.2.6.7. Är kommissionen beredd att lägga till ett villkor om att "omedvetet intrång" endast kan godtas om den som gjort intrånget inte rimligen kan ha känt till patentet och inte enkelt eller utan stora svårigheter kunde ha skaffat sig kännedom om det?

6.2.6.8. Efter att ha beaktat andra alternativ stöder kommittén kommissionens rekommendation om att gemenskapspatent skall registreras i sin helhet på ett av de tre arbetsspråken och att patentkraven skall översättas till de övriga två arbetsspråken, trots att detta innebär att frågan om hur man rättsligt hävdar patentet blir mer komplicerad.

⁽¹⁾ EGT C 204, 18.7.2000, se fotnot 5 — (föredragande: Gerd Wolf) föreslog ESK att engelska skulle användas som gemensamt andraspråk (punkt 7.9) i det europeiska patentsystemet.

⁽²⁾ KOM(2000) 412, punkt 2.4.4.

6.2.6.8.1. Om man väljer denna metod anser kommittén att kommissionen bör gå med på att åtgärder vidtas som säkerställer att en anökan om gemenskapspatent skall kunna läggas fram på den sökandes språk och kunna översättas till ett av de tre arbetsspråken utan extra kostnad för den sökande.

6.2.6.9. Kommittén rekommenderar att yrkanden om omedvetet intrång som sägs bero på att patentet inte fanns översatt till den svarandes språk endast godtas om den svarande kan visa att han inte rimligen och på något enkelt sätt kunde få tillgång till informationen. Beslut skulle i dessa frågor fattas av gemenskapens domstol för immaterialrätt (se nedan).

6.2.6.10. Språkfrågan påverkar inte endast rättssäkerheten utan också tillgången till information om det tekniska innehållet i gemenskapspatenten. Kommissionen bör överväga åtgärder för att säkerställa en större spridning av informationen.

6.2.6.11. För att de rättsliga institutionerna skall uppnå full effektivitet anser kommittén att både registret över gemenskapspatent och tidningen för gemenskapspatent bör betraktas som nödvändiga informationskanaler, både med hänsyn till spridningen av kunskap om nya meddelade patent och med hänsyn till användarna.

6.2.7. Vilka rättsliga institutioner krävs för att hävda gemenskapspatentet?

6.2.7.1. Kommissionen föreslår inrättandet av en domstol kallad "gemenskapens domstol för immaterialrätt" med behörighet att vidta rättsliga åtgärder i mål som rör intrång och giltighet. Domstolen skulle bestå av två instanser: en förstainstans och en besvärsinstans. Därmed skulle det finnas ett centraliserat rättssystem som specialiserar sig på bl.a. patentfrågor. Kommissionen menar att ett centraliserat system är en förutsättning för att lagen skall tillämpas enhetligt och för att en enhetlig rättspraxis skall utvecklas inom hela gemenskapen.

6.2.7.2. Andra aspekter av gemenskapspatentet skulle ligga inom behörigheten för nationella domstolar (t.ex. konkurrens-lagar, bestämmelser om ersättning till uppfinnaren, lagstiftning om anställas uppfinningar).

6.2.7.3. Dessa förslag skiljer sig på ett påtagligt sätt från dem som fastställdes i Luxemburgkonventionen, som innebar en blandning av behörigheterna för rent nationella domstolar och bestämmelser som angav vilka mål som skulle hänvisas till EG-domstolen. Det gensvar som tidigare rådfrågningar har gett har övertygat kommissionen om att Luxemburgkonventionens idéer kanske inte skulle vara praktiskt genomförbara. Det nya förslaget är mer genomgripande men tydligare när det gäller ansvarsområden och funktion.

6.2.7.4. Eftersom detta är ett mycket specialiserat rättsligt område, eftersom målen måste behandlas snabbt och eftersom arbetsbördan redan är stor för Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt och Europeiska gemenskapernas domstol, föreslås att ett system inrättas som i vissa institutionella avseenden är parallellt med EG-domstolen. Som stöd för förslaget citerar kommissionen EG-domstolens uttalande att immaterialrättsliga förmögenhetsobjekt på gemenskapsnivå inte kan skapas genom harmonisering av nationell lagstiftning⁽¹⁾.

6.2.7.5. De nationella domstolarna kan behöva hänvisa sådana mål till gemenskapsdomstolen som berör giltigheten i ett patent. De nationella domstolarna kommer dock att få behörighet att begära förhandsavgöranden i immaterialrättsliga frågor rörande gemenskapspatent.

6.2.7.6. Gemenskapens domstol för immaterialrätt skulle behandla mål om intrång och giltighet. Den skulle också ta upp tvister om "tillfälligt skydd", dvs. skydd under perioden mellan offentliggörande av patentansökan och meddelande av patent. Gemenskapsdomstolen skulle inte ha befogenhet att ta upp tvister som faller inom ramen för de nationella domstolarnas behörighet, t.ex. patenträttigheter, överlåtelse av patent eller avtalslicenser.

6.2.7.7. Kommittén erkänner och godtar behovet av en gemenskapsdomstol för immaterialrätt, men på grund av språkproblemen och eftersom de rättsliga förfarandena bör ske närmare de inblandade parterna rekommenderar kommittén att förstainstansrätten i tillämpliga fall sköter förhandlingarna på det språk som talas i det land där målet avgörs.

6.2.7.8. Vid toppmötet i Nice i december 2000 infördes i EG-fördraget en förklaring om artikel 229 a som medger inrättandet av de nödvändiga rättsliga institutionerna.

6.2.7.9. Förhållandet mellan gemenskapsdomstolen för immaterialrätt, Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt och Europeiska gemenskapernas domstol innebär vissa problem när det gäller att avgöra de olika institutionernas behörighet och förhållandet till kommissionen respektive de nationella myndigheterna.

6.2.7.10. För ansökan om och registrering av ett gemenskapspatent föreslås att man använder de befintliga förfarandena, eventuellt i ändrad form, vid Europeiska patentverket och dess administrativa besvärsmekanism. Europeiska patentverket

⁽¹⁾ Domstolens yttrande 1/94 av den 15 november 1994.

skulle inte kunna hänvisa dessa ärenden till något annat organ. När ett gemenskapspatent är registrerat skall tvister om giltighet eller intrång hänvisas till gemenskapsdomstolen för immaterialrätt. När det gäller kommissionens administrativa åtgärder eller behörighet skall det normala sättet att pröva dem enligt förslaget till förordning vara att ta upp frågan inför EG-domstolens förstainstansrätt.

6.2.7.11. Om systemet med gemenskapspatent skall kunna fungera effektivt är det viktigt att de rättsliga mekanismerna i varje fas definieras tydligt och att den allmänna kännedomen om dem är god. Kommittén väntar sig ytterligare rådfrågningar i dessa frågor för att se om systemet kan godtas av dem som har ett stort professionellt intresse av att det fungerar.

6.2.7.12. Kommittén anser att gemenskapspatentet, om det skall fungera effektivt och ändamålsenligt, bör åtföljas av ett rättssystem som omfattar hela gemenskapen. Kommittén stöder därför kommissionens förslag att inrätta en gemenskapsdomstol för immaterialrätt med det förbehållet att förstainstansrätten bör skötas av nationella, specialiserade domstolar som fungerar som gemenskapsdomstolens första instans (i det land där den svarande har sin hemort eller där intrånget har skett) och använder förfaranden som har fastställts av gemenskapsdomstolen för immaterialrätt och som i allt är gemensamma med dess förfaranden.

6.2.7.13. Kommittén anser att kommissionen på det här stadiet bör lägga fram förslag som garanterar att gemenskaps-

domstolen för immaterialrätt blir tillgänglig och kostnadsmsäsigst överkomlig även för mindre företag. Det är inte acceptabelt med en gemenskapsdomstol som i praktiken inte är tillgänglig för små och medelstora företag eller små forskningsorganisationer på grund av kostnad, tillgänglighet eller bestämmelser om rätten att framföra sin sak vid domstol.

6.2.7.14. Hur gemenskapsdomstolen för immaterialrätt skall fungera praktiskt kommer förhoppningsvis att anges i stora drag vid en senare rådfrågningsprocess. Man bör se till så att förhandlingarna i förstainstansrätten kan ske på mer än en plats. Domstolen bör ta hänsyn till fördelarna med att kunna erbjuda rimlig närhet till användarna. Det gäller särskilt små och medelstora företag. Man bör också tillåta organisationer (t.ex. fackföreningar och företagargorganisationer) att företräda sina medlemmar.

6.2.7.15. Kommissionen har föreslagit (punkt 2.4.5.4) att det inte skall inrättas någon mekanism varigenom gemenskapens nya domstolssystem kan rikta en begäran om förhandsavgörande till EG-domstolen i svåra fall. Detta tycks onödigt restriktivt när ett nytt, parallellt rättssystem införs.

6.2.7.16. När kommissionen offentliggör förslagen om gemenskapsdomstolens funktion förväntar sig kommittén att de kommer att vara utformade så att domarna med säkerhet tillämpas enhetligt i hela gemenskapen och så att man undviker den potentiella bristen på enhetlighet i de nuvarande nationella patentförfaranden som ingår i systemet för det europeiska patentet.

Bryssel den 29 mars 2001.

Ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Göke FRERICHs

BILAGA

till Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande

Följande ledamöter som var närvarande eller representerade röstade för yttrandet:

PAULO ANDRADE, EDOARDO BAGLIANO, JEAN-PAUL BASTIAN, GIANNINO BERNABEI, LUCIAN BOUIS, UMBERTO BURANI, CLAUDE CAMBUS, GIACOMINA CASSINA, EDUARDO CHAGAS, CAMPBELL CHRISTIE, ALFREDO CORREIA, GÉRARD DANTIN, JOHN DONNELLY, ROY DONOVAN, ERNST EHNMARK, SOSCHA ZU EULENBURG, DAVID EVANS, C. FAKAS, DAVID FEICKERT, RAINER FRANZ, GÖKE FRERICHs, LUCIA FUSCO, P. GERAADS, FILIP HAMRO-DROTZ, RENATE HORNUNG-DRAUS, A.M. HUNTJENS, SEPPO I. KALLIO, TUULIKKI KANNISTO, SØREN KARGAARD, DETHMER H. KIELMAN, ENRICO KIRSCHEN, JONANNES KLEEMANN, JOHANN KÖLTRINGER, URSULA KONITZER, JORMA U. KONTIO, CHRISTOFOROS KORYFIDIS, BERND KRÖGER, ARTHUR LADRILLE, GÖRAN LAGERHOLM, PHILIPPE LEVAUX, MALCOLM LEVITT, STURE ERIK LINDMARK, GEORGES LINSSSEN, JOHN LITTLE, ANDERS LUNDSTRÖM, BERNARD MALABIRADE, HENRI MALOSSE, TED MATHGEN, HELEN MCGRATH, VITOR MELÍCIAS, DARIO MENGOZZI, LEIF NIELSEN, STAFFAN NILSSON, YIANNIS PAPAMICHAIL, ROBERT PELLETIER, INGER PERSSON, ANTONELLO PEZZINI, JEAN-CLAUDE QUENTIN, GUIDO RAVOET, GIACOMO REGALDO, AINA MARGARETA REGNELL, MARTTI OLAVI REUNA, JEAN-CLAUDE SABIN, FRANZ SCHOSER, VICTOR HUGO SEQUEIRA, JOHN SIMPSON, ULLA SIRKEINEN, MÁRIO DAVID SOARES, KLAUS STÖLLNBERGER, RUDOLF STRASSER, PAUL VERHAEGHE, BRUNO VEVER, GIANNI VINAY, HEINZ VÖGLER, KENNETH WALKER, CLIVE WILKINSON, GUSTAV ZÖHRER.

Följande ledamöter som var närvarande eller representerade röstade emot yttrandet:

MANUEL ATAÍDE FERREIRA, RAMON BAEZA SANJUAN, PEDRO BARATO TRIGUERO, JOSÉ BENTO GONÇALVES, MARJOLIJN BULK, MIGUEL CABRA DE LUNA, JOSÉ MARIA ESPUNY MOYANO, JOSÉ IGNACIO GAFO FERNÁNDEZ, GABRIEL GARCÍA ALONSO, LAURA GONZALEZ DE TXABARRI, JOSÉ DE LAS HERAS CABAÑAS, BERNARDO HERNÁNDEZ BATALLER, JOHANNES JASCHICK, KOMMER DE KNEGT, MARGARITA LOPEZ ALMENDARIZ, JUAN MENDOZA CASTRO, FERNANDO MORALED A QUILEZ, JESÚS MUÑIZ GUARDADO, LUIS MIGUEL PARIZA CASTAÑOS, JOSÉ RODRÍGUEZ GARCÍA CARO, SERGIO SANTILLÁN CABEZA, JOSÉ MARIA ZUFIAUR NARVAIZA.

Följande ledamöter som var närvarande eller representerade lade ned sina röster:

LISBETH BAASTRUP SØRENSEN, ANN DAVISON, MANFRED DIMPER, AN LE NOUAIL, DANIEL RETUREAU, CARLOS RIBEIRO, JOHN SVENNINGSEN, ALMA WILLIAMS.
